

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΟΣΤ'

ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 72.18.308

1 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1998

ΑΡΙΘ. 3

ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ*

Εἶναι περιττὸν νὰ ἐπισημάνωμεν, ὅτι ἡ συμβολὴ τοῦ Ἁγίου Ὁρους στὴν προβολὴ τῶν αἰσθητικῶν ἀξιών γίνεται μεγαλύτερη μὲ τὸ νὰ καθίστανται γνωστοὶ οἱ καλλιτεχνικοὶ θησαυροὶ τοῦ ὄχι μόνον μὲ τὶς Ἐκθέσεις χαρακτηριστικῶν δειγμάτων αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ μὲ ὅλα τὰ Μέσα

Τοῦ κ. **ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ**

Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν
Τακτικοῦ Μέλους τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἀκαδημίας
τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῶν Τεχνῶν

Ἐπικοινωνίας (ιδίως μὲ τὴν Τηλεόρασι καὶ τὸ Διαδίκτυο - Internet), ἀλλὰ καὶ μὲ θαυμάσιες ἐκδόσεις φωτογραφιῶν τῶν ἐπιτευγμάτων τῆς Τέχνης στὸ Ἅγιον Ὅρος¹⁰⁶.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2 τεύχους.

106. Θαυμάσιο δείγμα τοιαύτης ἐκδόσεως εἶναι τὸ ὀγκώδες τετράτομο ἔργο: Στυλ. Μ. Πελεκανίδου, Παναγ. Κ. Χρήστου, Χρυσ. Μαυροπούλου - Τσιούμη, Σωτ. Ν. Καδά, Οἱ Θησαυροὶ τοῦ Ἁγίου Ὁρους: Εἰκονογραφημένα χειρόγραφα (Παραστάσεις - Ἐπίτιπλα ἀρχικά γράμματα). Τὴν Διεύθυνσι τῆς λαμπρᾶς αὐτῆς ἐκδόσεως εἶχαν οἱ ἐμπνευστὲς τῆς Ἐκδοτικῆς Ἀθηνῶν κ.κ. Γεώργιος Α. Χριστόπουλος καὶ Ἰωάννης Κ. Μπαστιάς. Τὴν καλλιτεχνικὴ ἐπιμέλεια εἶχεν ἡ κ. Χρυσὴ Δασκαλοπούλου, ἐνῶ ἡ φωτογράφησις ἐγένετο ἀπὸ τὸν κ. Μάκη Σκιαδαρέση. Ὁ Α' Τόμος ἀναφέρεται στὸ Πρωτάτο καὶ στὶς Ἰ. Μονὲς Ἁγίου Διονυσίου, Κουτλουμουσίου, Ξηροποτάμου, ὁσίου Γρηγορίου. Ὁ Β' Τόμος λαμβάνει ὑπ' ὄψιν του τὶς Ἰ. Μονὲς Ἰβήρων, Ἁγίου Παντελεήμονος, Ἐσφιγμένου, Χι(ε)λ(ι)ανδαρίου. Ὁ Γ' Τόμος παρουσιάζει τὰ εἰκονογραφημένα χειρόγραφα τῶν Ἰ. Μονῶν Μεγίστης Λαύρας, Παντοκράτορος, Δοχειαρίου, Καρακάλλου, Φιλοθέου καὶ Ἁγίου Παύλου. Ὁ Δ' Τόμος ἀφορᾷ στὶς Ἰ. Μονὲς Βατοπεδίου, Ζωγράφου, Σταυρονικήτα καὶ Ὁσίου Ξενοφάντος. Φωτογραφίαι Ἀθωνικῶν καλλιτεχνικῶν θησαυρῶν προβάλλονται καὶ ἀπὸ μερικὰ ἐκ τῶν ἔργων, τὰ ὁποῖα ἤδη ἔχομε ἀναφέρει στὶς προηγούμενες ὑποσημειώσεις, ὡς καὶ ἀπὸ πολλὰ ἄλλα, ὡς λ.χ. ἀπὸ τὸ ἔργο: Gerhard Trumler, Ἄθως - Τὸ Ἅγιον Ὅρος, Ἐκδόσεις Ἀδάμ.

12. Ἅγιον Ὅρος καὶ Πολιτειακὲς ἢ Δικαιονομικὲς Ἀξίες.

Ἦδη ἡ καθιέρωσις τῆς ἐκφράσεως «Ἀθωνικὴ Πολιτεία» εἶναι ἐνδειξίς ὅτι τὸ Ἅγιον Ὅρος ἔχει θετικὴ σχέσι καὶ πρὸς τὸν τομέα τῶν Πολιτειακῶν ἢ τῶν Δικαιονομικῶν Ἀξιών, τὶς ὁποῖες οἱ Ἀθωνῖτες καταφάσκουν, πραγματοποιοῦν καὶ προβάλλουν, μάλιστα σὲ μερικὰ σημεία κατὰ τρόπον πρωτότυπο, ἰδιόμορφο καὶ ἰδιότυπο. Συμφώνως πρὸς τὸ ἀρχαῖο προνομιακὸ καθεστῶς αὐτῶν καὶ συμφώνως πρὸς τὸ ἰσχύον Σύνταγμα τῆς Ἑλλάδος, ἡ περιοχὴ τοῦ Ἁγίου Ὁρους εἶναι αὐτοδιοίκητο τμήμα τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, τοῦ ὁποίου ὅμως ἡ —ἀπὸ ἄποψι πολιτικῆ— ἄθικτη ἰδιότυπη κυριαρχία πάνω σ' αὐτὸ ἐκφράζεται ὑπὸ τοῦ Διοικητοῦ τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ὁ ὁποῖος διορίζεται ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν καὶ ἐξαρτᾶται ἀπὸ αὐτό. Ὁ Διοικητὴς ἐποπτεύει τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ὁ ὁποῖος ἔχει περιβληθῆ συνταγματικὸ κύρος, καὶ φροντίζει γιὰ τὴν τήρησι τῆς δημοσίας τάξεως καὶ ἀσφαλείας στὴν περιοχὴ.

Ἡ ἀναμφισβήτητη πνευματικὴ ἐπιστασία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ὁποίου ὑπάγονται οἱ Πατριαρχικὲς καὶ Σταυροπηγιακὲς Ἰ. Μονὲς τοῦ Ἄθω, ἐκφράζεται κατὰ τρόπον πατρικῶν καὶ διακριτικῶν, χωρὶς νὰ αἴρη τὴν αὐτοκυβέρνησι τῆς μοναστικῆς πολιτείας τοῦ Ἁγίου Ὁρους, γιὰ τὴν ὁποῖα τὴν εὐθύνη ἔχουν οἱ Μοναστηριακὲς Διοικητικὲς Ἀρχὲς τοῦ Ἄθω, δηλαδὴ ἡ Ἱερά Κοινότης καὶ ἡ Ἱερά Ἐπιστασία, ποὺ κατὰ τρόπον ἀριστο ἐφαρμόζουν τὶς ἀρχὲς τοῦ γνησίου δημοκρατικοῦ ἰδεώδους μέσα στὰ ἰδιόμορφα πλαίσια τῆς ἀθωνικῆς παραδόσεως.

Ἡ Ἱερά Κοινότης, ποὺ ἐδρεῖε στὶς Κα-

ρυσές, συγκροτείται από 20 αντιπροσώπους των 20 Ί. Μονών του Άγιου Όρους, οι οποίοι έχουν ενιαύσιον θητεία και έπομένως εκλέγονται ή επανεκλέγονται κατ' έτος από τις οικείες Ί. Μονές. Στην Ίερά Κοινότητα ανήκει ο Ί. Ναός του «Πρωτάτου», ο οποίος είναι αφιερωμένος στην Κοίμησι της Θεοτόκου και κοσμεείται από τοιχογραφίες του Πανσελήνου.

Την εκτελεστική έξουσία αντιπροσωπεύει ή Ίερά Έπιστοασία. Οι 20 Ί. Μονές διαιρούνται σε πέντε τετράδες, εκάστη των οποίων άσκει άνα πάσαν πενταετία επί έν έτος την Ί. Έπιστοασία (Α' Τετράς: Μεγίστης Λαύρας, Δοχειαρείου, Όσίου Ξενοφώντος, Έσφιγμένου. Β' Τετράς: Βατοπεδίου, Κουτλουμουσίου, Καρακάλλου, Σταυρονικήτα. Γ' Τετράς: Ίβήρων, Παντοκράτορος, Φιλοθέου, Σίμωνος Πέτρας. Δ' Τετράς: Χι(ε)λ(ι)ανδαρίου, Ξηροποτάμου, Άγιου Παύλου, Όσίου Γρηγορίου. Ε' Τετράς: Άγιου Διονυσίου, Ζωγράφου, Άγιου Παντελεήμονος, Κων(Κα)σταμονίτου. Ο Έπιστάτης, πού ανήκει στην πρώτη Ί. Μονή εκάστης Τετράδος, φέρει τον τίτλο του Πρωτεπιστάτου, είναι Πρόεδρος της Ί. Έπιστοασίας ως primus inter pares και κρατεί την ράβδο του πρώτου¹⁰⁷.

Η άνωτάτη έξουσία άσκειται από την Δισενιαύσιον Ίεράν Σύναξιν, ή οποία άποτελείται από 20 αντιπροσώπους (ένα από κάθε Ί. Μονή, Ήγούμενο ή Προηγούμενο). «Η άρμοδιότης της είναι διπλή νομοθετική, πού συνίσταται στην ψήφισι κανονιστικών διατάξεων, τις οποίες διαβιβάζει για έγκρισι, άν είναι διοικητικού περιεχομένου, δια του Διοικητού στο Ύπουργείο, και άν είναι πνευματικού περιεχομένου, προς το Πατριαρχείο και δικαστική, πού συνίσταται στην εκδίκασι εφέσεων κατά δικαστικών αποφάσεων της Κοινότητος, όποτε παρακάθηνται και τα μέλη της Πατριαρχικής Έξαρχίας. Διπλή Τεσσαρακονταμελής Σύναξις συγκαλείται σ' έντελώς έκτακτες περιπτώσεις κατά παλαιά παράδοσι. Άν και σήμερα αυτό το σώμα είναι έντελώς άτυπο για την Πολιτεία και έχει άπλως συμβουλευτικό χαρακτήρα, μιá απόφασίς του φανερώνει την βούλησι του άγιορειτικού κοινού πού εκδηλώνεται στον τονισμό κάποιου σοβαρού προβλήματος πού το άπασχολεί»¹⁰⁸.

107. Δίπτυχα της Έκκλησίας της Ελλάδος (Κανονάριον - Έπετηρίς), έτος 1998, έκδοσις Άποστολικής Διακονίας της Έκκλησίας της Ελλάδος, σ. 860.

108. Παν. Κ. Χρήστου, Τò Άγιον Όρος: Άθωνική Πολιτεία - Ιστορία, Τέχνη, Ζωή, σ. 335.

Η Άθωνική Πολιτεία έχει ώργανωμένο ιδικό της δικαστικό σύστημα, στο όποιο λειτουργούν δικαστήρια όλων των βαθμίδων¹⁰⁹.

Η κατά κανόνα άγαστή σύμπνοια και συνεργασία όλων των ύπευθύνων παραγόντων για την ώργάνωσι των διαφόρων πτυχών της ζωής του Άγιου Όρους και για την περαιτέρω ανάπτυξι και άκτινοβολία των οικιστών αυτού κατέστη έκδηλος, όταν περι το τέλος του έτους 1996 πραγματοποίησαν έπίσκεψι στην Α. Θ. Παναγιότητα τον Σεπτò Οίκουμενικό Πατριάρχη κ. Βαρθολομαίο σεβαστοί έξ Άγιου Όρους Πατέρες με τους πλαισιωμένους από αυτούς νέους Ήγέτες της Πολιτικής Διοικήσεως, ή οποία εκπροσωπεί το Έλληνικό Κράτος στο Άγιον Όρος. Τότε ο νέος Διοικητής του Άγιου Όρους κ. Σταύρος Ψυχάρης, πού είναι ο διακεκριμένος Έκδότης-Διευθυντής της έφημερίδος «Τò Βήμα», κατά την προσφώνησί του στο Φανάρι είπεν, έκτος των άλλων, τα έξής: «Παναγιώτατε, προσέρχομαι σήμερα ένταύθα ως Όρθόδοξος και πιστός Χριστιανός. Και με αυτήν την κοινήν ιδιότητα του ελάχιστου των πιστών καταθέτω το βαθύτατο σεβασμό μου εις το Πάνσεπτον Οίκουμενικόν Πατριαρχείον.

»Προσέρχομαι, Παναγιώτατε, και ως νέος Διοικητής του Άγιου Όρους, ίνα ύποβάλω τα σέβη μου προς την κορυφήν της Όρθοδοξίας. Και, φυσικά, να ζητήσω την εύλογίαν Σας...

»Δράττομαι προς τούτοις της εύκαιρίας, θερμοτάτας εύχαριστίας να εκφράσω ιδιαίτερος και προς την Ίεράν Κοινότητα, ήτις μετά προθυμίας μεγάλης πολλαπλώς συνεργάζεται ήδη μεθ' ήμών επ' αγαθώ του Άγιου Όρους και της Όρθοδοξίας και ή οποία Ίερά Κοινότης συνεκρότησε την παρούσαν έκλεκτήν αντιπροσωπευτικήν ομάδα των σεβαστών πατέρων...

»Όλοι γνωρίζομεν την ύπαρξιν τριών περι το Άγιον Όρος παραγόντων. Ο Οίκουμενικός

109. Για περισσότερες λεπτομέρειες περι της καθ' όλου ώργανώσεως της Άθωνικής Πολιτείας, οι οποίες εκφεύγουν των όριων της παρούσης δοκιμακής μελέτης, βλ. λ.χ. στα έξής: Παν. Ί. Παναγιωτάκου, Άθως: Όργάνωσις της Μοναχικής Πολιτείας - Τò αυτοδιοίκητον των Ί. Μονών: Θρ. και Ήθ. Έγκυκλοπαίδεια, τόμ. 1 (1962) σσ. 889-920. Παν. Κ. Χρήστου, ένθ' άνωτ., σσ. 331-336. Θέματα δικαιοδοσιών του Οίκουμενικού Πατριαρχείου και της Πολιτείας για το Άγιον Όρος θίγονται στην εύλαπτη μελέτη του Άντιπροέδρου του Συμβουλίου Έπικρατείας κ. Άναστ. Μαρίνου: Ένα παλαιό και σύγχρονο πρόβλημα του Άγιου Όρους, Άθήνα, 1996.

Πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Εἰσήγησις Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς περὶ τῆς ἀναγκαίας πληροφορήσεως τοῦ λαοῦ διὰ τὴν Συνθήκην τοῦ Σέγκεν

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν κ. Νικοδήμου

Μακαριώτατε,
Σεβασμιώτατοι,

Κατ' ἀνάθεσιν Συνοδικὴν συνήλθεν ἡ ἔξονο-
μασθεῖσα Ἐπιτροπὴ, τῇ 7ῃ Ὀκτωβρίου ἔτους
1997, ὑπὸ τὴν προεδρίαν ἡμῶν, τῇ συμμετοχῇ
τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Δημητριάδος κ. Χρι-
στοδοῦλου καὶ Νικοπόλεως κ. Μελετίου, ὡς καὶ
τῶν αἰδεσιμολογιωτάτων Καθηγητῶν π. Γεωρ-
γίου Μεταλληνοῦ, τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ
Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, καὶ π. Θεοδώρου Ζή-
ση, τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, καὶ συν-
διεσκέφθη ὡς ἔπεται:

Κατ' ἀρχὴν, ἐν ὄψει τῆς ἐπικρατούσης συγ-
χύσεως καὶ ἀνησυχίας τοῦ λαοῦ διὰ τὸ ὡς ἄνω
ἐπίμαχον θέμα, ἀνεγνωρίσθη ἡ ἀνάγκη ὅπως ἡ
Ἱερὰ Σύνοδος ἀπευθυνθῇ πρὸς τὸ πλήρωμα τῆς

*Πατριάρχης πρῶτον, ἀπὸ αἰῶνων μνημονεῦμε-
νος ὡς Ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Ὁρους. Ἡ Ἱερὰ
Κοινότης ὡς ἔκφρασις τοῦ Ἀυτοδιοικήτου τῶν
Εἴκοσι Κυριάρχων Μονῶν. Καὶ ἡ Πολιτικὴ
Διοίκησις, ἡ ὑπεύθυνη διὰ τὴν τήρησιν τοῦ
ΚΧΑΟ καὶ τὴν δημοσίαν τάξιν καὶ ἀσφάλειαν,
ὡς ἔκφρασις τῆς κυριαρχίας τοῦ Ἑλληνικοῦ
Κράτους, τοῦ ὁποίου τυγχάνομεν ἀνὰ πᾶσαν
στιγμὴν ἀνακλητοὶ ἀντιπρόσωποι.*

»Εἶναι καταφανὲς — ἐπιτρέψατέ μου Πανα-
γιώτατε καὶ πάντες οἱ σεβαστοὶ ἐν τῇ αἰθούσῃ
ταύτῃ Πατέρες νὰ εἶπω — ὅτι ὅλοι, ἀπὸ τοῦ Πα-
τριάρχου μέχρι τοῦ τελευταίου ἐξ ἡμῶν, εἴμεθα
ἀποφασισμένοι νὰ παραδώσωμεν τοῖς ἐπιγενο-
μένοις τὸ Περιβόλι τῆς Παναγίας “οὐκ ἔλαττον”
κατὰ τὸ ἰδιαίτατον αὐτοῦ περιβάλλον καὶ φρό-
νημα. Προσθέτως ἡ Πολιτεία, ἣν ἐκπροσωπᾷ, ἔ-
χει τὴν ἀπόφασιν νὰ βοηθήσῃ πάσῃ δυνάμει
τὴν ὑλοποίησιν προγραμμάτων, τὰ ὁποῖα θὰ
διαφυλάξουν καὶ θὰ ἐνισχύσουν τὸ Ἅγιον Ὁ-
ρος ὡς Κιβωτὸν τῆς Ὁρθοδοξίας»¹¹⁰.

(Συνεχίζεται)

¹¹⁰. Περιοδικὸν «Ἐκκλησία», 1-15 Ἰανουαρίου 1997, σσ.
53-54.

Ἐκκλησίας καθοδηγοῦσα αὐτὸ περὶ τῆς δεούσης
ἀντιμετωπίσεως τῶν ἐκ τῆς Συνθήκης τοῦ Σέγ-
κεν προκυψάντων ζητημάτων, διαφωτίζουσα τὰς
ἐπὶ μέρους πτυχὰς αὐτῶν καὶ ὑποδεικνύουσα εἰς
τὸν λαὸν τὴν ἐνδεδειγμένην συμπεριφορὰν εἰς
τὰ καθ' ἕκαστον σημεῖα τούτου.

Θεωρεῖται βέβαιον ὅτι ὁ λαὸς ἀναμένει νὰ
τοποθετηθῇ ἡ Ἐκκλησία ἐπὶ τῶν πνευματικῶν
κυρίως πλευρῶν τοῦ ὄλου θέματος — διότι ἀ-
σφαλῶς δὲν εἶναι τὸ σύνολον τῆς Συνθήκης
πνευματικοῦ χαρακτήρος.

Ἀπαραιτήτως ὁμως αἱ θέσεις, τὰς ὁποίας θὰ
λάβῃ ἡ Ἐκκλησία, δεόν νὰ ἀντέχουν εἰς δημο-
σίαν κριτικὴν, ἥτις πρέπει νὰ θεωρῆται ἀναμε-
νομένη.

— Τὰ ἐπὶ μέρους θέματα εἶναι: α) ἡ κατοχύ-
ρωσις τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων καὶ διὴ τῆς
προσωπικῆς ἐλευθερίας· β) ὑπάρχοντα ἀκάλυ-
πτα ἔθνηκα θέματα (διὰ τὴν κατασφάλειαν τῶν
συνόρων, ἄνευ τῆς ὁποίας ἡ Συνθήκη δύναται
νὰ καταστῇ ἀνενεργός)· γ) ὁ ἐπίμαχος ἀριθμὸς
666· δ) τὸ «χάραγμα τοῦ ἀντιχρίστου»· ε) αἱ ἡλε-
κτρονικαὶ ταυτότητες καὶ ὁ ΕΚΑΜ· ς) τὸ ὑπο-
πτον γραμματοδὸν σύστημα (bar code).

— Ἀναλυτικώτερον ἐπεσημάνθη ὅτι ἡ ἐφαρ-
μογὴ κυρίως τῆς Συνθήκης δημιουργεῖ ἀνησυ-
χίας, ὄχι δ' ἀπλῶς τὸ νομικὸν κείμενον αὐτῆς,
τὸ ὁποῖον ἤδη «κεῖται» καὶ ἰσχύει (παρατήρησις
π. Γεωργίου Μεταλληνοῦ).

Ἐνδεικτικῶς ἐμνημονεύθη τὸ διαμφισβητη-
θὲν «ἄβατον» τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ὡς περιοχῆς
ἰσχύος τῆς Συνθήκης, δεδομένης ἀφ' ἑνὸς τῆς
ἠϋξημένης ἰσχύος τῆς Συνθήκης ἔναντι καὶ αὐ-
τοῦ τοῦ Συντάγματος, καὶ ἀφ' ἑτέρου τῆς δυσμε-
νοῦς διὰ τὴν Χώραν μας πραγματικότητος ὅτι
τὸ δίκαιον τῆς Ἡνωμένης Εὐρώπης ὑπέρκειται
τῶν προβλεφθησομένων κατοχυρώσεων καὶ διὴ
ἐφ' ὅσον καὶ ἐνὸς μόνου μέλους τὸ veto εἶναι
ἀποφασιστικὸν (π. Θεόδ. Ζήσης) Ἡ Ἑλλὰς
δυστυχῶς δὲν ἔσπευσεν ἐγκαίρως νὰ προλάβῃ
τὴν συνθήκην τοῦ Ἀμστερνὰμ, ὅπου ἠνοίχθη θύ-

ρα εισόδου διὰ τὴν ἐπακολουθήσασαν τοιαύτην τοῦ Σέγγκεν.

* * *

Αἱ πρῶται ἀνταλλαγεῖσαι «θέσεις» τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐπιτροπῆς εἶναι αἱ ἐπόμεναι.

— Ἡ θέσις τῆς Ἐκκλησίας ἐναντι τῆς Συνθήκης τοῦ Σέγγκεν δέον νὰ καλύπτῃ καὶ κατοχυρώσῃ τὸν ὄλον ἄνθρωπον, ἢ ἐλευθερία τοῦ ὁποῖου πηγάζει ἐκ τοῦ «κατ' εἰκόνα». Καὶ εἶναι θεόσδοτος καὶ σεβαστὴ ἐν τῷ συνόλω αὐτῆς -ὡς πνευματικὴ καὶ ὡς ἐθνικὴ, ἀκόμη δὲ καὶ ὡς πολιτικὴ τοιαύτη. Ἄδésμευτος δέον νὰ παραμείνῃ εἰς τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ὁ ἀνθρώπου, ὡς ἡ κορυφαία ἀξία εἰς τὸν κόσμον, διὰ τὸν ὁποῖον «ὁ λόγος σάργξ ἐγένετο».

Ὅπως ἀντιθέτως ἡ Συνθήκη Σέγγκεν ἐμφανίζεται σαρωτικὴ, κατὰ τὸ σύστημα καὶ πρόγραμμα τῆς καλουμένης «Νέας Ἐποχῆς». Καὶ πλήττει τὴν παραδοσιακὴν κοινωνίαν, μάλιστα τὴν Ὁρθόδοξον χριστιανικὴν. Ὅθεν ὑπάρχει ἀνάγκη θεσμικῆς κατοχυρώσεως, διὰ τὸ ἀπαραβίαστον τῶν κειμένων θεσμῶν, μάλιστα δὲ τῶν «πατρικῶν παραδόσεων» (Γαλ. 1. 14).

— Ἐν σχέσει πρὸς τὴν «φακέλωσιν» τῶν πολιτῶν, μολονότι αὕτη ὑπάρχει ἐν πολλοῖς ἐν χρήσει διὰ τῆς συγχρόνου τεχνολογίας, θεωρεῖται ὅτι ἡ εὐρύτης καὶ αἱ διαστάσεις τὰς ὁποίας προσλαμβάνει εἰς τὴν Συνθήκην τοῦ Σέγγκεν προμηνύουν φαινομενολογίαν γενικωτέρου κοινωνικοῦ θέματος καὶ ἀδήλων περαιτέρω ἐπιδιώξεων.

Τὰ παρεπόμενα τῆς Συνθήκης ταύτης ἀνησχοῦν πολλοὺς. Καὶ προκαλοῦν φόβον ἐνδεχομένως σχεδιαζομένου παγκοσμίου ὀλοκληρωτικοῦ καθεστώτος!

— Τὸ προηγηθὲν κείμενον τῆς ἐξαπολυθείσης συναφοῦς Συνοδικῆς ἐγκυκλίου δὲν καθυσάχασε τὸν λαόν. Ἀναμένει δὲ οὗτος νεώτερον κείμενον ἠϋξημένου κύρους καὶ αὐθεντικότητος. Δι' αὐτὸν ἄλλωστε τὸν λόγον συνεκροτήθη Εἰδικὴ Ἐπιτροπὴ καὶ ἐρευνᾷ ἐνδελεχῶς τὸ θέμα. Εἶναι δὲ ἀνάγκη τὸ νεώτερον καὶ τελικὸν Συνοδικὸν Κείμενον νὰ εἶναι σαφέστερον καὶ πλήρως καθοδηγητικὸν διὰ τὸν λαόν.

Θὰ χρειασθῇ πάντως συνεργασία μὲ τὴν Πολιτείαν. Καὶ ὑπάρχουν ἐνδείξεις ὅτι θὰ ὑπάρξουν συμμαχίαι πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ὑπὸ πολιτειακῶν παραγόντων. Ἄλλωστε, πέραν τῆς ἰσχνῆς πλειονοψηφίας (;) τῶν 142 ψήφων εἰς τὴν Βουλὴν, τῆς ὁποίας διὰ τοῦτο καὶ διαμφισβητεῖ-

ται ἡ συνταγματικότης, θὰ ὑπάρξουν, τόσον ἐκ τῆς Βουλῆς ὅσον καὶ ἐξ ἄλλων πολιτειακῶν παραγόντων, σύμψηφοι πρὸς τὰς ἀπόψεις τῆς Ἐκκλησίας, καὶ δὴ καὶ ἐκ τῶν δημοσιογράφων, ἐφ' ὅσον μάλιστα θὰ ἔχη αὕτη καταλήξει εἰς ἔμφρονας καὶ μὴ ἐξεζητημένας θέσεις.

* * *

Διὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν καθ' ἕκαστον ζητημάτων, τὰ ὁποῖα ἀνακύπτουν ἐκ τῆς Συνθήκης τοῦ Σέγγκεν, ἢ Ἐπιτροπὴ ἡμῶν ἔκρινε χρῆσιμον καὶ ἀπαραίτητον νὰ ζητήσῃ τὴν συνεργασίαν εἰδημόνων Καθηγητῶν καὶ ἐρευνητῶν. Καὶ ἐκάλεσεν εἰς τὴν β' Συνεδρίαν αὐτῆς τοὺς κ.κ. Σταμ. Κόλουθρον, εἰδικὸν εἰς τοὺς ἠλεκτρονικοὺς ὑπολογιστάς, καὶ Ἰω. Τσουκαλᾶν, εἰδικὸν ὡσαύτως Καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Οἴκοθεν δὲ προσεφέρθησαν νὰ παράσχουν τὴν συμβολὴν τῶν οἱ πανοσιολ. π. Γεώργιος Καψάνης καὶ αἰδεσιμολ. π. Γεώργιος Ἀναγνωστόπουλος, Ἐπίκουρος Καθηγητῆς τῆς Πολυτεχνικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θράκης, ὡς καὶ οἱ κ.κ. καθηγηταὶ Γεώργ. Μαντζαρίδης καὶ Δημήτριος Τσελεγγίδης, τοὺς ὁποῖους ἡ Ἐπιτροπὴ ἐδέχθη εὐγενῶς εἰς συνεργασίαν. Καὶ οὕτως συνεκροτήθη εὐρεία σύσκεψις 11μελῆς, πρὸς μελέτην τῶν ρηθέντων θεμάτων καὶ διαμόρφωσιν σχετικῆς περὶ αὐτῶν ἐγκύρου γνώμης, πρὸς εἰσηγησιν τῇ Ἱ. Συνόδῳ διὰ τὰ περαιτέρω.

— Πολὺς λόγος ἐγένετο διὰ τὸ γραμμωτὸν σύστημα Bar Code (τοῦ τύπου EAN-13), καὶ δὴ ἐν σχέσει πρὸς τὸ 666. Ἐλέχθη δ' ὅτι ἄλλος τύπος Bar Code δὲν εἶναι συμβατὸς εἰς τὴν Εὐρώπην. Τὸ γε νῦν χρησιμοποιεῖται μόνον διὰ τὰ προϊόντα καὶ ὄχι διὰ τὰ πρόσωπα. Δὲν θεωρεῖται δὲ ἐφικτὴ ἢ ἀντικατάστασις τοῦ ἐπιμάχου ἀριθμοῦ 666 δι' ἄλλου. Αὐτὸς διέπει καὶ αὐτὸν ἀναγνωρίζει τὸ γραμμωτὸν σύστημα «EAN-13». Καὶ διερωτῶνται πολλοὶ ἐὰν τὸ 666 εἶναι ὁ εἰδικὸς κωδικὸς ἀριθμὸς τῆς Ἑλλάδος.

Εἶναι πάντως ἀξιοσημείωτον ὅτι δὲν ταυτίζονται αἱ γνώμαι τῶν «εἰδικῶν» περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἐπιμάχου ἀριθμοῦ εἰς τὸ ὑπ' ὄψιν γραμμωτὸν σύνολον τὸ ἐμφανιζόμενον εἰς τὴν Συνθήκην Σέγγκεν (καὶ αὐριον εἰς τὰς ἠλεκτρονικὰς ταυτότητας).

Ἡ τεχνικὴ γνώμη τοῦ Καθηγητοῦ κ. Ἰω. Τσουκαλά ὑποστηρίζει ὅτι δὲν ὑπάρχει καθ' ἑαυτὸ τὸ 666 εἰς τὸ ὑπ' ὄψιν γραμμωτὸν σχῆμα, τοῦ ὁποῖου ἢ μεσαία μόνον διαστολὴ (δίστηλος βοηθητικὴ γραμμὴ) εἶναι ὁ ἀριθμὸς 6, οὐχὶ δὲ

καὶ αἱ δύο ἀκραῖαι τοιαῦται, ὡς κοινῶς νομίζονται ἢ ὑποστηρίζεται.

Μεῖζονα ἀνησυχίαν προκαλεῖ ἡ μαγνητικὴ ταινία — κρυπτογραφικοῦ χαρακτήρος — ἀποτελοῦσα πρόσθετον στοιχεῖον τῶν ἠλεκτρονικῶν ταυτότητων, μὴ ἀναγνώσιμος καὶ μὴ προσιτὴ εἰς τοὺς πολλοὺς, ἧτις θὰ ἐμπεριέχη τὰ ἀτομικὰ στοιχεῖα ἐκάστου πολίτου, ὁ κάτοχος δ' αὐτῆς θὰ ἀγνοῖ τί μαρτυρεῖ ἢ καταμαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ ἢ ἐπιφερομένη προσωπικὴ του «ταυτότης» τῆς ὁποίας, κατὰ τὸν νόμον, δὲν θὰ δικαιουται νὰ ἀρνηθῇ τὴν παραλαβὴν!

Ἐνῶ δέ, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, δὲν θὰ ὑπάρχη εἰς τὴν ταυτότητα ἀναγραφὴ τοῦ θρησκευομένου τοῦ φορέως αὐτῆς, ἡ αἰνιγματικὴ ἐν λόγῳ λωρὶς θὰ ἀναγράφῃ ὅσα ἄδηλα καὶ κρυφία θὰ προσκομίζονται πληθωρικῶς περὶ αὐτοῦ ἐκ πολυειδῶν φακελωμάτων. Καὶ τοῦτο ἐνῶ θεωρητικῶς εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁ καθεὶς δύναται νὰ ὑπαγορεύσῃ καὶ ἀναγράφῃ ὅ,τι θέλει, εἴτε περὶ τοῦ θρησκευομένου του εἴτε περὶ ἄλλων προσωπικοῦ καὶ ιδιωτικοῦ χαρακτήρος «ἐρωτημάτων» τοῦ δελτίου ταυτότητος.

Δι' αὐτοὺς τοὺς λόγους καὶ ἄλλους παρεμφερεῖς — κατωτέρω ἐπισημαινομένους — ἡ Ἐπιτροπὴ ἡμῶν θεωρεῖ ὅτι ἡ Ἐκκλησία δεόν νὰ δηλώσῃ ὅτι δὲν δέχεται τὸν ΕΚΑΜ (Ἐνιαῖον Κωδικὸν Ἀριθμῶν Μητρώου) τὸν προβλεπόμενον ὑπὸ τῆς Συνθήκης τοῦ Σέγγεν. Τὴν δὲ ἀποδοχὴν ἢ μὴ τῆς ἀνωτέρω περιγραφείσης ταυτότητος θεωρεῖ ὡς προσωπικὴν ἐπιλογὴν ἐκάστου, ὑπεύθυνον ἐναντι τῆς ἰδίας αὐτοῦ συνειδήσεως — καὶ τοῦ Θεοῦ βεβαίως —, ἡ ἀγάπη τοῦ Ὁποίου ἐπιβάλλει ὠρισμένας θυσίας, ὅ,τι καὶ ὅσον ἂν μᾶς στοιχίσουν.

Ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου ὁ ἐκ τῶν μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς Σεβ. Μητροπολίτης Νικοπόλεως ἐκφέρει διάφορον γνώμην, γράφων ἐπὶ λέξει:

«Ἐκτιμῶ, ὅτι καλυτέρα ἀντιμετώπισις τοῦ θέματος εἶναι νὰ συγκροτηθῇ ἐπιτροπὴ νομικῶν καὶ συνταγματολόγων, φίλα πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν διακειμένων, μὲ ἀποστολὴν νὰ ἐρευνήσῃ τὸ θέμα νομικῶς καὶ νὰ ὑποδείξῃ τρόπους καὶ συγκεκριμένας διατάξεις, διὰ τῶν ὁποίων, ὑποβαλλομένων εἰς τὴν Κυβέρνησιν, καὶ προωθούμενων, τοῦτο μὲν νὰ ἀποτραπῇ κάθε ὑποθετικὸς διὰ τὸ μέλλον κίνδυνος, τοῦτο δὲ νὰ συνταγῇ σχέδιον νομικοῦ πλαισίου ζωῆς καὶ δράσεως τῆς Ἐκκλησίας ἐντὸς τῶν διαμορφουμένων νέων συνθηκῶν».

Καὶ κατωτέρω:

Δ'. Ἄν εἶναι ἀληθινόν.

»Ἐσχάτως πληροφοροῦμεθα, ὅτι οἱ ὑπεύθυνοι τῆς Ε.Ε. (Ἐνωμένης Εὐρώπης) ἀπέκλεισαν τὴν Χώραν μας ἀπὸ τὸ σύστημα ἀσφαλείας Σέγγεν. Κατόπιν τούτου φρονῶ, ὅτι οἰαδήποτε ἀναφορὰ εἰς τὸ θέμα αὐτὸ καὶ ἄστοχος καὶ προκλητικὴ» θὰ εἶναι.

Πρόκειται περὶ προσωπικῆς αὐτοῦ γνώμης.

Τῶν λοιπῶν μελῶν αἱ γνώμαι δὲν συμμερίζονται ταύτην, ὡς θὰ ἴδωμεν περαιτέρω.

Συνοπτικῶς ἐνταῦθα σημειοῦμεν ἀποσπασματικὰς αὐτῶν κρίσεις, ἐνδεικτικὰς τοῦ γενικοῦ κλίματος τῆς συνδιασκέψεως τῆς Ἐπιτροπῆς:

Γενικῶς ἐτονίσθη ὅτι:

— Ἡ θρησκευτικὴ συνειδήσις ἐκάστου εἶναι ἀπαραβίαστος. Καὶ ἀποτελεῖ τοῦτο συνταγματικὴν ἐπιταγήν.

— Τὸ 666 προσβάλλει τὴν θρησκευτικὴν συνειδήσιν τοῦ Ὁρθοδόξου λαοῦ. Εἶναι ἀριθμὸς ὑποπτος. Ἡ δὲ συζητουμένη χρῆσις αὐτοῦ εἰς τὰ πλαίσια τῆς Συνθήκης Σέγγεν καὶ εἰς τὰς ἠλεκτρονικὰς ταυτότητας τῶν Ἑλλήνων Ὁρθοδόξων χριστιανῶν θὰ δημιουργήσῃ πολλοὺς ἀντιρρησίας συνειδήσεως», ὁ ἀριθμὸς τῶν ὁποίων δὲν θὰ εἶναι ἀμελητέος διὰ τοὺς Κυβερνώτας ἐν περιπτώσει ἀναμενομένης ἀρνήσεως αὐτῶν νὰ παραλάβουν τὰς τοιαύτας «ταυτότητας». Ὁπωσδήποτε θὰ ὑπάρξῃ ὀξὺ πρόβλημα. Καὶ ἐπιβάλλεται νὰ προληφθῇ.

Ὁ ἀριθμὸς οὗτος (666 - χξς') εἶναι, κατὰ τὴν Ἀποκάλυψιν (13. 17 καὶ 18) ὁ «ἀριθμὸς τοῦ θηρίου» καὶ «τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ». Ὑπὸ πολλῶν δὲ ἐκλαμβάνεται (εἴτε ὀρθῶς εἴτε ἐσφαλμένως) καὶ ὡς «τὸ χάραγμα τοῦ ἀντιχρίστου». Διὰ τοῦτο, ἐφ' ὅσον ὑπάρχει ἢ ὑποκρύπτεται εἰς τὸ γραμμωτὸν σύστημα, καθιστᾶ μὴ ἀποδεκτὸν διὰ τοὺς πιστοὺς τὸ ἔμβλημα τοῦτο.

— Ὑπεστηρίχθη (ὑπὸ τοῦ Σεβ. Νικοπόλεως) ὅτι ἕτερον ἐκάτερον ἄλλος ὁ ἀριθμὸς τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀντιχρίστου καὶ ἄλλο τὸ «χάραγμα» αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον θὰ δοθῇ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου δυναμικῶς, *ὅταν ἔλθῃ*, ὡς ὀλοκληρωτικὸς ἐξουσιαστὴς καὶ δυνάστης.

Οὐχ ἦττον πρέπει πάσῃ δυνάμει νὰ ἀποφευχθῇ ἢ χρῆσις τοῦ ρηθέντος ἐμβλήματος (666), διὰ νὰ μὴ βαρύνῃ ποσῶς πάντα ἀποδέκτην αὐτοῦ, ἐκούσιον ἢ ἀκούσιον.

— Τέλος, ἐπεσημάνθη ὅτι ἐνῶ διαπιστοῦνται

ἀφ' ἑνὸς ἔντονοι ἀνησυχίαι τοῦ λαοῦ διὰ τὰ ζητήματα ταῦτα, ἐτέρωθεν παρατηρεῖται πολὺς ἐφησυχασμὸς ὑπευθύνων παραγόντων τῆς Κοινωνίας. Οἱ μὲν ἀκολουθοῦν προσθετικὴν οἱ δὲ ἀφαιρετικὴν νοοτροπίαν καὶ τακτικὴν, ὡς παρετήρησεν εὐστόχως ὁ ἐκ τῶν μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος κ. Χριστόδουλος.

Καὶ οἱ συμπαρεδρεύοντες αἰδεσιμολογίωτατοι πανεπιστημιακοὶ Καθηγηταί, πρωτοπρεσβύτεροι π. Γεώρ. Μεταλληνὸς καὶ π. Θεόδ. Ζήσης παρετήρησαν ἐπιγραμματικῶς ὁ πρῶτος ὅτι «ἡ ὁμολογία εἶναι ἀπαύγασμα τοῦ φρονήματος»· ἐξ ἄλλου δὲ αἰωρεῖται τὸ πρόγραμμα τῆς «Νέας ἐποχῆς», πού ὁμιλεῖ περὶ παγκοσμιότητος τῆς κοινωνικῆς διοργανώσεως, καὶ εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐνημερωθῇ ὁ λαός· κατετέθησαν δὲ πρὸς τοῦτο ἔγκυρα κείμενα ἐρευνητῶν τοῦ θέματος Σέγκεν μοναχῶν τῶν Μετεώρων καὶ ἄλλων εἰδημόνων, πρὸς ὑποβοήθησιν τοῦ ἔργου τῆς Ἐπιτροπῆς. Καὶ ὁ δεύτερος ἀνεφέρθη εἰς νεωτέραν ἀποψίν του — ὠριμωτέραν, ὡς τὴν ἐχαράκτηρισε. Θεωρεῖ δὲ ὅτι τὸ κείμενον τῆς προηγηθείσης ἐγκυκλίου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, συμπληρούμενον καὶ ἐγκυρύτερον καὶ δεόντως ἐπεξεργασμένον δεόν νὰ ἐπαναληφθῇ παρέχον εἰς τὸν λαὸν ἀρτιωτέραν καθοδήγησιν. Ἐφησε νὰ ἐννοηθῇ διαλλακτικωτέρα ἢ θέσις του ἔναντι τῆς Συνθήκης Σέγκεν, ἀλλὰ πάντοτε εἰς τὰ πλαίσια τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν παραδόσεως. Κείμενον δὲν παρέδωσε.

* * *

Τὴν 1ην Δεκεμβρίου ἐπραγματοποιήθη τρίτη συνδιάσκεψις τῆς Ἐπιτροπῆς, εἰς τὴν ἀρχικὴν αὐτῆς σύνθεσιν (Μητροπολίται Πατρῶν, Δημητριάδος καὶ Νικοπόλεως καὶ Καθηγηταί π. Γεώργ. Μεταλληνὸς καὶ π. Θεόδωρος Ζήσης), ἵνα ἐν ὄψει τοῦ συγκεντρωθέντος ὀγκωδεστάτου πλήθους κειμένων ἀποσταλέντων ὄχι μόνον ὑπὸ τοῦ εὐρύτερου κύκλου τῶν μετασχόντων εἰς τὴν ἐνδιάμεσον (2αν) σύσκεψιν, ἀλλὰ καὶ ἐκ πολλῶν ἐθελοντῶν, κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, ἀπὸ διαφόρων πόλεων, ἐκφερόντων τὰς ἰδίας αὐτῶν γνώμας — ὑποβολιμαίας κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπὸ ἑτεροκινήτων προσώπων, διατυπώση ἢ Ἐπιτροπῇ τὰς τελικὰς αὐτῆς γνώμας καὶ εἰσηγήσεις καὶ ὑποβάλλῃ πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον, διὰ τὰ κατ' αὐτήν.

Τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς, ἐρωτηθέντα ὑπὸ τοῦ Προέδρου, προέτειναν γενικὰς τινὰς ἀπόψεις περὶ τοῦ πρακτέου, ὡς ἔπεται·

— Σεβ. Δημητριάδος. Νὰ μὴ περιληφθοῦν τὰ ἱστορικὰ στοιχεῖα τῆς ὑπὸ κρίσιν Συνθήκης τοῦ Σέγκεν, εἰς τὸ τελικὸν κείμενον τῆς Ἐπιτροπῆς, καὶ πολλῶ μᾶλλον τῆς Ἱ. Συνόδου πρὸς τὸν λαόν, διὰ τὸν ὅποιον δὲν ἔχουν ταῦτα ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον. Καί, ἐξ ἄλλου, ἵνα μὴ ἐνισχύσωμεν τὴν θέσιν τῶν αἰρετικῶν ἀναφερόμενοι ἐκτενῶς εἰς τὰς ἀπόψεις των.

— Σεβ. Νικοπόλεως. Εἰς τὸν νόμον 2472/92, ὁ ὅποιος οὕτως ἢ ἄλλως κεῖται καὶ ἰσχύει, δεόν νὰ ἐπιδιωχθῶν ἀναγκαῖαι τροποποιήσεις — δι' ἐνεργειῶν τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὴν Κυβέρνησιν — εἰς ὠρισμένα σημεῖα ἐπικίνδυνα διὰ τὴν Ὁρθόδοξον ἡμῶν Ἐκκλησίαν, εὐνοοῦντα δὲ ἄλλας Ἐκκλησίας ἢ «θρησκευτικὰς» ὁμάδας καὶ ἀποχρώσεις. Ἐν γνώσει πάντως ὅτι θὰ ἀντιδρῶσῃ ἡ Εὐρώπη καθ' ἡμῶν.

— π. Γεώρ. Μεταλληνός. Ἡ Κυβέρνησις δεόν νὰ στραφῇ εἰς τὴν κατοχύρωσιν τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων καὶ τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας. Νὰ γίνῃ δὲ σαφὲς ὅτι δὲν ἀποβλέπομεν πρὸς ἔξοδον ἐκ τῆς Ἠνωμένης Εὐρώπης.

— π. Θεόδωρος Ζήσης. Νὰ γίνῃ σαφὲς ὅτι δὲν εἶναι μικρὸς οὔτε ἔωλος ὁ φόβος ἐκ τῆς ἀθετήσεως τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, ἀλλὰ πραγματικὸς καὶ οὐσιαστικὸς, ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς Συνθήκης τοῦ Σέγκεν, ἡ ὁποία ἀφίνει πολλὰ ἀνοικτὰ παράθυρα πρὸς τοῦτο.

Καὶ πάλιν ὁ Σεβ. Δημητριάδος. Πρέπει ὀπωσδήποτε νὰ ἐπιδιωχθῇ ἀναθεώρησις τῆς Συνθήκης «εἰς τὰ τῆς πίστεως». Ἡ σωτηρία μας εἶναι «ἐν Χριστῷ». Ἡ δὲ Συνθήκη ἐνοχλεῖ τὴν πίστιν εἰς ὃ μέτρον παραβιάζει τὴν θρησκευτικὴν ἐλευθερίαν.

Καὶ ταῦτα μὲν γενικῶς

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο τῆς διασκέψεως ἐλέχθη ὅτι κυκλοφορεῖ πληροφορία — εἰδήσις — ὅτι ἀνεστάλη, ἢ θὰ ἀνασταλῇ, ἡ ἐφαρμογὴ τῆς Συνθήκης εἰς τὴν Ἑλλάδα παρ' ὅτι ὁ σχετικὸς νόμος «κεῖται» καὶ παρ' ὅλον ὅτι ἀνήκομεν εἰς τὴν Εὐρώπην· καὶ δὲν ζητοῦμεν νὰ φύγωμεν.

Ἡ εἰδήσις αὕτη ἐπηρέασε τὴν Ἐπιτροπὴν, τοῦλάχιστον εἰς τὸ ἂν πρέπει νὰ σπεύσῃ ἢ Σύνοδος νὰ ἀπευθύνῃ νέον μήνυμα πρὸς τὸν λαόν.

Ὀπωσδήποτε, εἰς τὴν συνέχειαν τῆς συζητή-

σεως, αὕτη περιστροφή περὶ τὸν ἀριθμὸν 666, ὅστις πάντως «ἀριθμὸς ἀνθρώπου ἐστὶ», κατὰ τὴν Ἀποκάλυψιν (ιγ' 18), ὅχι ὁμῶς συγκεκριμένου - κατονομαζομένου ἢ δυναμένου νὰ προσδιορισθῆ καὶ νὰ κατονομασθῆ (παρ' ὅλας τὰς γενομένας ἀποπείρας νὰ ἀποδοθῆ ὁ «ἀριθμὸς τοῦ θηρίου» (Ἀποκ. αὐτόθι), τὸ «χξς'» (666), εἰς ὠρισμένον πρόσωπον καὶ ὄνομα.

Ἐλέχθη ὅτι ὁ ἀριθμὸς αὐτὸς δὲν εἶναι τὸ «χάραγμα» τοῦ ἀντιχρίστου κατὰ τοὺς Πατέρας (ὡς ἀνέπτυξεν ὁ Σεβ. Νικοπόλεως). Εἶναι τὸ ὄνομα τοῦ θηρίου. Τὸ χάραγμα ἔπεται. Θὰ πραγματοποιηθῆ καὶ θὰ ἐπιβληθῆ ὅταν θὰ ἔλθῃ ὁ ἀντίχριστος, ὁ ὁποῖος δὲν εἶναι ὁ διάβολος, ἀλλ' ἄνθρωπος διαβολικός, τυραννικός καὶ ὀλοκληρωτικός ἐξουσιαστής, ἀδίστακτος καὶ ἀκατάσχετος κυρίαρχος.

Ἐφ' ὅσον δὲ τὸ 666 σχετίζεται μὲ τὸν ἀντίχριστον —χωρὶς αὐτὸ βεβαίως νὰ σημαίη ὅτι εἶναι τὸ χάραγμα— ἔχει ἱκανὸν ἔρεισμα ἢ γνώμη ὅτι, πρὶν ἔλθῃ ὁ ἀντίχριστος δὲν ὑπάρχει χάραγμα.

Τόσον τὸ 666, ὅσον καὶ τὸ χάραγμα, καίτοι δὲν προκύπτουν ἀμέσως ἀλλ' ἐμμέσως ἀναφέρονται εἰς τὴν Συνθήκην, ἐν.τούτοις ἀνησυχοῦν τὸν λαὸν ἐν σχέσει μὲ τὰς ταυτότητας.

Αἱ γνώμαι διίστανται, ἂν ὑπάρχῃ ἢ δὲν ὑπάρχῃ εἰς τὸν γραμμωτὸν Κώδικα καὶ τὰς μεθοδευόμενας νέας ταυτότητας. Ἐτέθη δὲ ὑπ' ὄψιν τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ ἡ κριτικὴ ἔκδοσις τῆς Κ.Δ., εἰς ὁποίαν ἐμφαίνονται καὶ ἄλλαι γραφαὶ τοῦ 666 (ὀλογράφως) «έξακόσιοι» «έξακόσιαι» κ.ἄ. τινές. Ἐν πάσῃ ὁμῶς περιπτώσει, εἴτε ὑπάρχει εἴτε δὲν ὑπάρχει αὐτούσιος ὁ ἀριθμὸς 666 εἰς τὰ κείμενα —τὰ γραμμωτὰ κ.ἄ.— καὶ εἰς τὰς ταυτότητας, ὑπάρχει πάντως τὸ πρόβλημα. Ὑπάρχει πρὸ πάντων διὰ τοὺς «ἀσθενοῦντας τῆ πίστει». Ὅπως ὑπῆρχε διὰ τὰ «εἰδωλόθυτα» δι' αὐτούς. Καὶ ὁ Ἄπ. Παῦλος μετέφερε τὸ ζήτημα εἰς τὴν συνείδησιν.

Διὰ τοῦτο, ἐφ' ὅσον τὸ θέμα εἶναι ἀποκαλυπτικὸν (τοῦ προφητικοῦ βιβλίου τῆς Ἀποκαλύψεως) παραμένει καὶ αὐτό, ὅπως καὶ πολλὰ ἄλλα ἐρμηνευτικὰ ζητήματα ἀνεξιχνίαστον. Καὶ οὐδεμία ἐκ τῶν στασιαζομένων ἀπόψεων εἶναι βεβαία καὶ ἐξηκριβωμένη.

Ἡ Ἐκκλησία χωρὶς νὰ λαμβάνῃ θέσιν καὶ χωρὶς νὰ ἀποφαίνεται διὰ τὴν ἐπιστημονικὴν

πλευρὰν τοῦ θέματος, θεωρεῖ ὅτι ὅπωςδήποτε ὁ ἐπίμαχος ἀριθμὸς 666 εἶναι δυσώνυμος διὰ τοὺς πιστοὺς, ἐφ' ὅσον ταυτίζεται μὲ τὸ ὄνομα καὶ τὸν ἀριθμὸν τοῦ «θηρίου» τῆς Ἀποκαλύψεως καὶ τοῦ ἀντιχρίστου.

Καὶ ἡ ἐναντι αὐτοῦ θέσις τῶν πιστῶν διαγράφεται ὡς ἐξῆς: Ἐπαφίεται εἰς τὴν συνείδησιν ἐκάστου νὰ τοποθετηθῆ ἐπ' αὐτοῦ. Ὁ ἔχων χριστιανικὴν συνείδησιν ἀποστασιοποιεῖται ἀπὸ ὅ,τι θεωρεῖ ὅτι ἔχει σχέσιν μὲ τὸν ἀντίχριστον καὶ τὸν σατανάν.

Ἄν δεχθῆ τὸ 666 ἐν ἐπιγνώσει, μὲ ἐσωτερικὴν συγκατάθεσιν ἀποδοχῆς σατανικοῦ ἐμβλήματος, ἀμαρτάνει. Ἐνῶ, ἂν παραλάβῃ κάτι ὡς οὐδέτερον, εἴτε ταυτότητα, εἴτε εἶδος ἀπὸ τὴν ἀγοράν, ἀδιαφορῶν καὶ καταφρονῶν ἄλλα, ἴσως ὑποκρυπτόμενα, ἢ ὑποψίας ἄλλων, ἢ μεθοδεύσεις ἀδήλους τρίτων, δὲν ἀναλαμβάνει οὔτε ὑποκαθίσταται εἰς τὰς εὐθύναις αὐτῶν. Τὸ κρῖμα ἐπὶ τὰς κεφαλὰς τῶν μεθοδευτῶν τοῦ κατασκευάσματος καὶ τῶν ἐκουσίων συνεργῶν αὐτῶν εἰς τὴν καταδολίευσιν τῶν ἀνυπόπτων καὶ μὴ ἐν γνώσει συνευδοκούντων πρὸς αὐτούς. Ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ θεωρεῖται βέβαιον ὅτι θὰ περιλάβῃ τοὺς τελευταίους μετ' ἐκείνων «οἷτινες οὐ προσεκύνησαν τὸ θηρίον οὔτε τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔλαβον τὸ χάραγμα ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν καὶ ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτῶν» (Ἀποκ. κ' 4). [Ἐπισήμανσις τοῦ Σεβ. Δημητριάδος. Ἡ διατύπωσις ὑπὸ τοῦ γράφοντος].

* * *

Ὁ π. Γεώργιος Μεταλληνὸς ἔθεσε ζήτημα δι' ἐκδοθὲν προσφάτως βιβλίον τοῦ Σεβ. Νικοπόλεως, θεωρῶν ὅτι προβληματίζει πολλοὺς δι' ὅσον γράφει περὶ τοῦ χαράγματος τοῦ ἀντιχρίστου καὶ τῶν συναφῶν πρὸς αὐτό. Καὶ ἐπεσήμανε τὴν ἀνάγκην προσοχῆς (τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τῆς Ἱ. Συνόδου), διὰ νὰ μὴ διχασθῆ τὸ πλῆρωμα τῆς Ἐκκλησίας. «Ἡ Δ.Ι.Σ. δεόν νὰ προσπαθήσῃ νὰ ἐνώσῃ τὰ διεστῶτα».

Ἡ συνέχεια τῆς συζητήσεως ἀπεσαφίνισε τὰ πράγματα. Καὶ κατέληξεν εἰς ὁμοφωνίαν. Τὰ ζητήματα ἐτέθησαν ὡς ἐξῆς, ὡς γενικαὶ ἀρχαί, οὕτως εἰπεῖν.

—Κατ' ἀρχήν: τὸ «χάραγμα», ἂν ἐπιβληθῆ βία καὶ δυναστεία, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ καταστήσῃ ἀνενεργὸν τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν ἐξαναγκασθέντα εἰς τοῦτο.

Μόνον δ' εἶναι τις τὸ δεχθῆ ἔκουσίως, ἐγκαταλείπει αὐτὸν ἢ θείας χάρις.

Ὅταν ἐξάλλου ὁ νόμος ἐπιβάλλῃ βαρείας συνεπειᾶς εἰς τοὺς μὴ λαμβάνοντας τὸ χάραγμα, γεννᾶται δι' αὐτοὺς ζήτημα συνειδήσεως καὶ εὐθύνης. «Τοσοῦτον ἔχοντες περικείμενον ἡμῖν νέφος μαρτύρων», οἵτινες «διὰ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ» «ἐλιθάσθησαν, ἐπρίσθησαν, ἐπειράσθησαν, ἐν φόνῳ μαχαίρας ἀπέθανον», εἶναι βέβαιον ὅτι δὲν δικαιολογούμεθα ὑποκύπτοντες εἰς τοὺς τυράννους, ἀλλὰ καλούμεθα νὰ ἀντιστῶμεν γενναίως, ἀντὶ πάσης θυσίας καὶ ταλαιπωρίας.

— Ὁ ἐκ πεποιθήσεως — ἔστω καὶ ἐσφαλμένως — θεωρῶν ὅτι ἀμαρτάνει παραλαμβάνων ἔμβλημα σατανικὸν (εἰς τὴν ταυτότητά του ἢ ἄλλως πως) ὑπέχει πνευματικὴν εὐθύνην «διὰ τὴν συνείδησιν», τ.έ. ὡς ἐνεργήσας παρὰ συνείδησιν.

— Ἀπὸ καθαρώς θεολογικῆς πλευρᾶς πρέπει νὰ θεωρῆται βέβαιον ὅτι

Ἡ «χάρις» τοῦ Κυρίου, ὡς ἄκτιστος, ἀγιάζει τὸν πιστὸν δεχόμενον ταύτην παρὰ τῆς Ἐκκλησίας. Ἐνῶ ὁ ἀντίχριστος, ὡς κτιστός, δὲν καταργεῖ οὐδ' ἐξαλείφει τὴν χάριν. Ὑποβάλλει μόνον λογισμοὺς καὶ παρορμήσεις ἀπαρνήσεως τῆς χάριτος· ὁ δὲ ἀποδεχόμενος τὰς ὑποβολὰς του εἶναι ἔνοχος.

— Τὸ χάραγμα γραμματικῶς σημαίνει σφραγίδα, σφράγισιν· πνευματικῶς δὲ σημαίνει ἐπιρροασμὸν τῆς διανοίας· διὸ τίθεται καὶ «ἐπὶ τῶν μετώπων». (Αἱ θεολογικαὶ αὗται ἔννοιαι, ἀναπτυχθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Σεβ. Νικοπόλεως, ἐγένοντο δεκταὶ ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς. Καὶ ἐπῆλθε πλήρης συμφωνία τῶν μελῶν αὐτῆς).

* * *

Τελευταῖον ἐπεσημάνθη ὅτι ἡ προβλεπομένη διὰ τῆς Συνθήκης τοῦ Σέγκεν ἀπαγόρευσις διατηρήσεως ἀρχείων μὲ προσωπικὰ στοιχεῖα ἀφορᾷ ἀμέσως εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, μάλιστα διὰ τὸν ἀντιστασιακὸν αὐτῆς ἀγῶνα. Ἐάν δὲ γίνῃ χρῆσις τοιούτων ἀρχείων, χωρὶς εἰδικὴν ἄδειαν, παραχωρουμένην ἀρμοδίως μέχρι τέλους Δεκεμβρίου 1997, συνεπάγεται εὐθύνας.

Συναφῶς ἐλήφθη πρότασις τοῦ κ. Ν. Σταυριανίδου, πρωτοδίκου Διοικ. Δικαστηρίων. Καὶ ἡ Ἐπιτροπή, ἔχουσα ὑπ' ὄψει τὸ ὑφιστάμενον ἀρχεῖον τοῦ ἀειμνήστου π. Ἀντωνίου Ἀλεβιζοπούλου, ὑποβάλλει εἰς τὴν Ἱ. Σύνοδον τὴν εἰσή-

γησιν, ὅπως ζητηθῆ ἀμέσως ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας σχετικὴ ἄδεια, διὰ τὰ κατ' αὐτήν.

Καὶ γενικώτερον. Θεωρεῖ ὅτι παρίσταται ἀνάγκη νὰ συζητηθῶσι μετὰ τῶν ἀρμοδίων κυβερνητικῶν παραγόντων κ.ἄ. νομικῶν τὰ παρεπόμενα τῆς Συνθήκης τοῦ Σέγκεν κατ' ὅλην τὴν γραμμὴν.

Ὁ ἐκ τῶν μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς Σεβ. Μητροπολίτης Νικοπόλεως κ. Μελέτιος ἐκυκλοφόρησεν ἐν σπουδῇ βιβλίον του, ὑπὸ τὸν τίτλον «Τὸ χάραγμα τοῦ Ἀντιχριστοῦ στὴν Ὁρθόδοξη Παράδοση» (Πρέβεζα 1997). Ἀντιστοίχως ἐκ τῆς Ἱ. Μονῆς Μεγάλου Μετεώρου ἐκυκλοφορήθη «Ἀναίρεση τῶν θέσεων τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου» στὸ ὡς ἄνω βιβλίον του, μὲ τὴν ἐπιγραφὴν «Παραχάραξη τοῦ Χαράγματος».

Ἡ Ἱ. Σύνοδος δὲν θεωρεῖ ἐποικοδομητικὰς διὰ τὸν λαὸν τὰς ἀντιπαράθεσις ταύτας. Καὶ ἀπεφάσισε, κατὰ τὴν Συνεδρίαν αὐτῆς τῆς 15-1-1998, ὅπως δι' ἐγκυκλίου συστήσῃ πρὸς πᾶσαν κατεῦθυναι, νὰ ἀναμείνωσι πάντες τὸ προσεχὲς διάγγελμα αὐτῆς πρὸς τὸν λαόν, διὰ τοῦ ὁποῦ θὰ ἐκφράζεται ἡ θέσις τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ἐπὶ τοῦ ἐπιμάχου θέματος καὶ τῶν ἐπὶ μέρους συνεπειῶν αὐτοῦ.

† Ὁ Π. Ν., Συνοδικὸς Σύνοδος.

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Καθηγητοῦ Ἡλίας Βουλγαράκη – Κωστή Κυριακίδη, **ΝΕΡΟ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΡΗΜΟ, Ἱεραποστολικὲς ἱστορίαι ἀπὸ τὴ ζωὴ τῶν μοναχῶν τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας μας**, Β' ἔκδοσις, σχῆμα 14Χ21 ἑκατ., σσ. 136.

Ἀφιερωμένο «στοὺς σύγχρονους συνεχιστές τοῦ ἱεραποστολικοῦ ἀγῶνα τῶν παλαιῶν μοναχῶν», κυκλοφόρησε σὲ β' ἔκδοσις (ἢ α' ἀπὸ τὴ Μονὴ Τιμ. Προδρόμου Καρέα) τὸ βιβλίον αὐτό, καρπὸς τῆς συνεργασίας τοῦ Καθηγ. Ἡλίας Βουλγαράκη (συλλογὴ κειμένων καὶ σχόλια) καὶ τοῦ Κωστή Κυριακίδη (ἀπόδοσις στὰ νεοελληνικά). Τὰ κείμενα στοχεύουν νὰ δεῖξουν ὅτι γιὰ τὴν Ἐκκλησία, ἡ ἱεραποστολὴ ἦταν μιὰ ἄμεση συνέπεια καὶ συνέχεια τοῦ ἔργου τοῦ Κυρίου. Γι' αὐτὸ ἦταν καὶ ἡ πρώτη ἐντολὴ ποὺ ἔδωσε στοὺς μαθητὲς Του. Σταχυολογοῦνται κείμενα 25 ὁσίων τῆς ἐρήμου.

Πρεσβ. Βασιλείου Θεομοῦ (θεολόγου, παιδοψυχιάτρου), **ΟΜΟΙΟΠΑΘΕΙΣ ΑΝΘΡΩΠΟΙ, Ζητήματα Ποιμαντικῆς Αὐτοσυνειδήσεως**, Α' ἔκδοσις, σχῆμα 14Χ21 ἑκατ., σσ. 88.

Πτυχῆς καὶ προβληματισμοὶ γύρω ἀπὸ τὸ χαρακτῆρα τοῦ κληρικοῦ, τὴν ἐξουσία καὶ τὴ διακονία του στὴν Ἐκκλησία, τὶς ψυχολογικὲς παραμέτρους κατὰ τὴν ἀσκηση τοῦ ποιμαντικοῦ του ἔργου καὶ ἄλλα ἐνδιαφέροντα κείμενα ἀποτελοῦν τὸ περιεχόμενο τοῦ βιβλίου. Ἐξώφυλλο σὲ τετραχρωμία, μὲ ψυφιδωτὴ παράστασις τῆς Ἀναλήψεως (Νέας Μονῆς Χίου).

Ἐν εἰρήνῃ τελειώθηκε ὁ σοφὰ παραδοσιακὸς καὶ θεολογικὰ λειτουργικὸς ἐπίσκοπος Διονύσιος Ψαριανός, Μητροπολίτης Σερβίων καὶ Κοζάνης*

Ἀρχιερεῖς σεβάσμιοι καὶ ἱερεῖς, ἄρχοντες καὶ ἔξουσίες, ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ τῆς Κοζάνης καὶ τῆς περιφέρειας, ὅλοι ἐδῶ, ἐνώπιον τῆς σοροῦ τοῦ σεπτοῦ ἱεράρχη, τοῦ πνευματικοῦ πατέρα, τοῦ ἐπισκόπου Διονυσίου Ψαριανοῦ, Μητροπολίτη Σερβίων καὶ Κοζάνης. Ἦρθαμε ὁμῶς καὶ ἀπὸ μακριά. Ἡ Σύγκλητος τοῦ πρώτου ἀνωτάτου ἐκπαιδευτηρίου τῆς χώρας μας, τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν μὲ τὶς πρυτανικὲς ἀρχές του,

Τοῦ κ. **Στυλιανοῦ Γ. Παπαδόπουλου**
Καθηγητῆ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν
Προέδρου τοῦ Τμήματος Θεολογίας

καὶ ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ ἴδιου Πανεπιστημίου ἀνέθεσαν σὸν πρόεδρο τοῦ Τμήματος Θεολογίας, τὴν ταπεινότητά μου, νὰ καταθέσει δύο στεφάνους δάφνης. Καὶ εἶναι ἡ πρώτη φορὰ πὺρ ἡ Σύγκλητος τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καταθέτει στεφάνι στὴν σορὸ ἑλληνα ἱεράρχη. Δεῖγμα τῆς πνευματικῆς ἐμβέλειας τοῦ ἐπισκόπου Διονυσίου καὶ τοῦ μεγάλου κύρους του στοὺς πανεπιστημιακοὺς καὶ ἐπιστημονικοὺς κύκλους τῆς χώρας.

Ἡ τιμὴ εἶναι γιὰ μένα μεγάλη καὶ τὸ βάρος μεγαλύτερο, διότι ὁ ἐκλιπὼν ἱεράρχης — μὲ παλαιὰ πρωτοβουλία μου — ἀνακηρύχθηκε ἐπίτιμος Διδάκτορας τοῦ Τμήματος Θεολογίας, τοῦ ὁποῦ προεδρεύω. Ἀλλὰ καὶ ὁ συναίσθηματικὸς φορτισμὸς εἶναι γιὰ τὴν ταπεινότητά μου αὐτονόητος, διότι ὁ σοφὸς ἱεράρχης μὲ τιμοῦσε μὲ ἀληθινὴ καὶ βαθιὰ φιλία, ὅπως ἐκεῖνος γνώριζε νὰ τιμᾷ καὶ ν' ἀγαπᾷ.

Ὁφείλω ὁμῶς νὰ δηλώσω τὴν ἱερὴ τούτη στιγμή, ὅτι τὰ δάφνινα πανεπιστημιακὰ στεφάνια, πὺρ χαρακτηρίζονται στεφάνια τιμῆς, ἐνώπιον τοῦ ἱεροῦ σκηνώματος τοῦ μακαριστοῦ καὶ σοφοῦ καὶ συνετοῦ ἐπισκόπου Διονυσίου γίνονται κάτι ἄλλο. Γίνονται στεφάνια εὐχαριστιῶν καὶ εὐγνωμοσύνης. Τὸ Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν, ἡ

Θεολογικὴ Σχολὴ καὶ ἰδιαίτερα τὸ Τμῆμα Θεολογίας δὲν ἤρθαμε νὰ τιμήσουμε. Ἦρθαμε νὰ εὐχαριστήσουμε τὸν σοφὸ γέροντα Διονύσιο.

Ἦρθαμε νὰ τοῦ ἐκφράσουμε δημόσια τὴν εὐγνωμοσύνη μας γιὰ ὅσα πολλὰ καὶ σπουδαῖα καὶ θαυμαστὰ προσέφερε στὴν Ἐκκλησία, τὴν θεολογία, τὴν ἐπιστήμη γενικά, τὴν τέχνη τοῦ λόγου καὶ τὴν μουσικολογία.

Οἱ πανεπιστημιακοὶ τῶν Ἀθηνῶν ἰδιαίτερα νιώθαμε πνευματικὴ εὐφροσύνη ὅταν, ἀφήνοντας ὁ νησιώτης ἐπίσκοπος Διονύσιος τὴν ἀγαπημένη του Κοζάνη, ἐρχότανε νὰ μᾶς βρεῖ στὰ σπουδαστήρια καὶ τὶς βιβλιοθήκες. Ποιμένας μὲ φροντίδες ἐπισκοπικὲς ἐκεῖνος, συζητοῦσε μαζί μας τὰ πὺρ δύσκολα θεολογικά, ἱστοριοφιλολογικά, γλωσσικὰ καὶ μουσικολογικά θέματα μὲ τόση ἀνέση καὶ ἐπιστημονικὴ ἐμβροίθεια, πὺρ μᾶς ἀφῆνε ἀναυδους.

Γι' αὐτὸ καὶ δὲν ἦτανε τυχαῖο ὅτι, ὅταν εὐτυχίσαμε τὸ Τμῆμα Θεολογίας νὰ τὸν ἀνακηρύξουμε ἐπίτιμο Διδάκτορα, ἡ αἴθουσα Τελετῶν τοῦ Πανεπιστημίου πλημμύρισε μὲ πανεπιστημιακοὺς Καθηγητὲς καὶ συγγραφεῖς. Οἱ κοζανίτες, πὺρ τιμητικὰ τὸ βράδυ ἐκεῖνο τὸν συνόδευαν στὴν Ἀθήνα, τὰ εἶδαν ὅλοι καὶ θαύμασαν καὶ ἀγάπησαν ἀκόμη περισσότερο τὸν ἐπίσκοπό τους, πὺρ, βέβαια, εἶχε ἀρχίσει νὰ λυγίζει ἀπὸ τὶς ἀσθένειες.

Ὁ πνευματικὸς κόσμος τῆς χώρας γενικά καὶ ὁ ἐκκλησιαστικοθεολογικὸς εἰδικὰ εἶχε συνειδητοποιήσει ὅτι ὁ ἐπίσκοπος Διονύσιος Ψαριανὸς ἀποτελοῦσε κάτι τὸ ἰδιαίτερο. Λειτουργοῦσε στὰ πνεύματα, ἄλλοτε συνειδητὰ καὶ ἄλλοτε ἀσυνειδητὰ, ὡς σημεῖο ἀναφορᾶς. Ἐγινε ἡ προσωποποίηση τῆς παραδοσιακότητος. Ἀνέπνεε καὶ ἀπέπνεε τὴν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ κλίματος τῆς ὁποίας ἦτανε φορέας ὑποδειγματικός. Ἐπέδειξε θαυμαστὴ καὶ ἀπαράμιλλη σύνεση ὡς ποιμένας, ὡς μέλος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὡς θεολόγος, ὡς ἐρευνητὴς ἐπιστήμονας. Ἡ εὐρεία καὶ βαθιὰ παιδεία του, θεολογικοφιλολογικὴ, μουσικολογικὴ καὶ ἱστορικὴ, τὸν ἀνέδειξε σοφὸ ἱεράρχη. Ἐναν ἱεράρχη ὁμῶς,

* Ἐκφωνήθηκε κατὰ τὴν τελετὴ κηδεύσεως, στὴν Κοζάνη, τὴν 9.12.1997.

πού, ενώ κυκλοφορούσε πολύ και άνετα μόνο στις χιλιάδες των βιβλίων του, κατόρθωσε να συλλαμβάνει με ακρίβεια τον παλμό της εποχής του και να θεολογεί για τὰ προβλήματα τῶν πιστῶν.

Εἶναι θαυμαστό, ὅτι και τὰ χιλιάδες τῶν γραπτῶν κηρυγμάτων του δὲν εἶναι ἀπλῶς οἰκοδομητικά και προτρεπτικά, δὲν εἶναι μόνο ἠθικοπλαστικά και κοινωνικά. Εἶναι πρῶτιστα θεολογικά κείμενα και γι' αὐτὸ ἐντυπωσιάζουν και γίνονται τροφή τῶν ἱεροκηρύκων. Κι ἐνῶ εἶναι ἀποτέλεσμα ἐμβριθοῦς θεολογικῆς μελέτης, γράφονται και προσφέρονται μὲ τόση μαεστρία και ποιητικότητα, ὥστε ν' ἀποβαίνουν θελκτικὸ ἀνάγνωσμα, ἔξοχα λογοτεχνικά κείμενα. Ἡ θεολογία τῶν κειμένων τοῦ ἐκλιπόντος ἱεράρχη και ἡ ποιητικότητά τους εἶναι οἱ δίαυλοι, μὲ τοὺς ὁποίους κυρίως ἐπικοινωνῆσε ὄχι μόνο μὲ τοὺς ἀπλοὺς πιστοὺς, ἀλλὰ και μὲ τοὺς ἱεράρχες, τοὺς καθηγητές, τοὺς συγγραφεῖς, τοὺς πνευματικὸς ἀνθρώπους γενικά. Γιατὶ στὶς διαπροσωπικές του σχέσεις δὲν ὑπῆρξε πληθωρικὸς και ἀνετος. Λίγοι σχετικὰ εὐτυχῆσαν νὰ τὸν γνωρίσουν προσωπικά. Πολλοὶ ὅμως και δυσεξαριθμητοὶ ἐκείνοι πού τὸν γνώρισαν ἀπὸ τὰ ἐντυπωσιακά του κείμενα και τὴν εὐρεία φήμη του ὡς σοφοῦ, ὡς παραδοσιακοῦ, ὡς συνετοῦ και ὡς χαρακτήρα ἀκέραιου πού τὸν συνόδευε.

Ὁ μακαριστὸς ἱεράρχης Διονύσιος Ψαριανὸς ὑπῆρξε ταλαντούχος χειριστὴς τοῦ ἑλληνα λόγου. Και ἀκόμα περισσότερο. Ὁ λόγος του, τὰ κείμενά του, γνωρίζουν ὅλοι, πὺς εἶχαν ποιητικότητα. Δὲν γνωρίζουν ὅμως ὅτι ὁ μακαριστὸς ἱεράρχης ὑπῆρξε και ποιητὴς. Ἐλάχιστα ποιήματά του εἶναι δημοσιεύματα. Τὰ πολλὰ, ἀπαρτισμένα σὲ συλλογές, θὰ ἐκδοθοῦν σύντομα. Ἐπιθυμία του ἦταν νὰ ἐκδοθοῦν μετὰ τὴν κοίμησή του, ὅπως τὸ ἴδιο ἐπιθυμοῦσε και γιὰ τὰ πολυσέλιδά του ἀπομνημονεύματα.

Ὅ,τι ἀκόμα ἐδῶ, τὴν ὥρα τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ, θεωρῶ ἀναγκαῖο νὰ ἐπισημάνω ἀφορᾶ τὴν ἰδιαίτερη και πολυσήμαντη προσωπική του προσφορὰ στὴν ἐκκλησιαστικοθεολογική δημοτική μας γλῶσσα. Οἱ πλείστοι ἀπὸ τοὺς θεολόγους γράφουν σήμερα στὴν δημοτική. Κάποιοι μάλιστα διαθέτουν και ποιητικότητα. Τὸ ἰδιαίτερο στοιχεῖο τοῦ ἐπισκόπου Διονυσίου — μὴ ἐπισημασμένο γενικά — ἐκεῖνο πού αὐτὸς κατεξοχήν τῆς προσέδωσε εἶναι ἡ ἱεροπρέπεια. Ὁ λόγος του, ἡ γλῶσσα του, ἔχουν ἐντονη και ἀνα-

γνωρίσιμη ἱεροπρέπεια. Ὅπως ἡ ὅλη παρουσία τοῦ ἱεράρχη ἀναγνωρίζοταν παντοῦ και πάντοτε ὡς ἱεροπρεπῆς, ἔτσι και ἡ δημοτική του γλῶσσα εἶχε ὕφος ἱεροπρεπές. Προσέδωκε αὐτὸς κατεξοχήν στὴν ἐκκλησιαστικοθεολογική μας δημοτική ὕφος ἱεροπρεπές. Μποροῦσε νὰ χρησιμοποιεῖ μία ἐντελῶς δημῶδη ἔκφραση — ἀκόμα και ἰδιωτισμὸ — και τὸ κλίμα ἢ τὸ αἶσθημα τοῦ ἀκροατῆ και ἀναγνώστη νὰ διατηρεῖται θρησκευτικό, ἐκκλησιαστικό, προσευχητικό.

Συμπωματικά και ἡ ποιότητα τῆς ἔξοχης βαθιᾶς φωνῆς του ὑπογράμμισε και τόνισε τὴν ἱεροπρέπεια, ἐπίτευγμά του ἔξοχο και προσφορὰ μεγάλη. Ὅσο θὰ συνειδητοποιοῦμε τὴν προσφορὰ του αὐτῆ, τόσο θὰ τὴν θαυμάζουμε και θὰ τὴν καλλιεργοῦμε και τὸ γεγονὸς θ' ἀποτελεῖ ἄξιο μνημόσυνο τοῦ ἱεροῦ ἀνδρα. Τοῦ ἱεροῦ ἀνδρα πού γι' αὐτὰ ὅλα και ἄλλα πολλὰ ἔγινε συνειδητὰ ὄργανο ἐκλεκτὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, χάριν τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας, τῶν πιστῶν και τῶν κληρικῶν τῆς εποχῆς του, ἀλλὰ και τῶν μεταγενεστέρων του. Ἡ θεμελιωμένη αὐτῆ βεβαιότητα ἐξισορροπεῖ τὴν θλίψη μας γιὰ τὴν εἰρηνική ὄντως κοίμησή του. Ἀκόμα περισσότερο, τὸ αἶσθημα τῆς εὐγνωμοσύνης μεταστοιχειώνεται σὲ δοξολογία πρὸς τὸν Κύριο τῶν ὄλων, πού ἀνέδειξε στὴν ἐποχή μας και γιὰ μᾶς ἀνδρα ἱερό, ἱερουργὸ γνήσιο, ἐμπλεο θείας πνοῆς, καθ' ὅλα διδακτικὸ κι ἐξόχως ἱεροπρεπῆ.

Σεπτὲ ἱεράρχη, σεβάσμιε γέροντα, ἀπὸ καρδιάς λέγομεν δόξα τῇ ἁγίᾳ και ὁμοουσίῳ Τριάδι, πού σὲ προίκισε μὲ τόσα χαρίσματα. Μὴ μᾶς λησμονεῖς και ἀπὸ τὸν εἰρηναῖο τόπο πού βρίσκεσαι. Ἰκέτευε, σὲ ἱκετεύουμε, γιὰ τοὺς περιλειπόμενους ἐμᾶς, πού θὰ κρατήσουμε τὴν μνήμη σου ἄσβεστη.

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ἀμίκα Σ. Ἀλιβιζάτου (†), Καθηγητοῦ τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου, **ΟΙ ΙΕΡΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ**, ἔκδοσις τρίτη σὲ νέα στοιχειοθεσία, σχῆμα 12X17 ἐκατ., χρυσόδετο, σσ. 672.

Τὸ δυσεῦρετο τοῦτο ἔργο τοῦ ἀειμνήστου Ἀλιβιζάτου, τὸ πάντοτε ἀπαραίτητο βοήθημα στοὺς εἰδικούς (θεολόγους, κληρικούς, νομικούς), ἐκδόθηκε σὲ νέα στοιχειοθεσία. Περιέχει τοὺς ἱεροὺς Κανόνες τῶν Οἰκουμενικῶν και Τοπικῶν Συνόδων, καθὼς και αὐτοὺς τῶν Ἁγίων Πατέρων. Εὐρετήριο ὀνομάτων και πραγμάτων (σσ. 651-671) καθιστᾶ ἰδιαίτερα εὐχρηστὴ τὴ Συλλογὴ αὐτῆ τῶν ἱερῶν Κανόνων.

Χρονικὸν τῆς Πατριαρχικῆς Ἐπισκέψεως τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου εἰς Η.Π.Α.*

Τὴν 30ὴν Ὀκτωβρίου 1997 ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμ. Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος ἀφίχθη εἰς τὸ ἀεροδρόμιον τῆς Ἀτλάντας, ἔνθα ἐγένετο εἰς Αὐτὸν ἐπίσημος ὑποδοχὴ ὑπὸ τοῦ Θεοφ. Ἐπισκόπου κ. Ἀλεξίου, τοῦ Κλήρου, τῶν Ἀρχόντων, τῆς Φιλοπτώχου καὶ τῶν Πολιτικῶν Ἀρχηγῶν. Τὴν ἰδίαν ἡμέραν ἐπραγματοποιήθησαν εὐχαριστήριος Δοξολογία καὶ Δεξίωσις εἰς τὸν Ἱ. Καθεδρικὸν Ναὸν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ὡς καὶ Δεῖπνον πρὸς τιμὴν τοῦ Παναγιωτάτου, παρατεθὲν ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Φιλοπτώχου, ἐπ' εὐκαιρία τῆς 65ετηρίδος αὐτῆς, εἰς τὸ Grand Hyatt Hotel.

Τὴν 31ὴν Ὀκτωβρίου 1997 ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῆς Fulton County Commission κ. Μ. Σκανδαλάκη παρετέθη εἰς τὸ Georgian Club Πρόγευμα πρὸς τιμὴν τῆς Α.Θ.Π. τῆ συμμετοχῆ Ὁρησκειτικῶν καὶ Πολιτικῶν Ἀρχηγῶν. Τὴν ἰδίαν ἡμέραν ἐγένοντο Πατριαρχικὴ Δέησις εἰς τὸ Κέντρον Martin Luther King for Social Change Γεῦμα καὶ Τελετὴ Ἀπονομῆς Προεδρικοῦ Μεταλλίου πρὸς τιμὴν τοῦ Οἰκουμ. Πατριάρχου ὑπὸ τοῦ Dr. William Chase, Προέδρου τοῦ Πανεπιστημίου Emory Ὀικουμενικὴ Προσευχὴ διὰ τὴν Διεθνή Εἰρήνην, τελεσθεῖσα ὑπὸ τοῦ Παναγιωτάτου, παρισταμένων Ὁρησκειτικῶν Ἀρχηγῶν, εἰς τὸ Olympic Centennial Park. Ἐπίσης ὠργανώθησαν πρὸς τιμὴν τοῦ Πατριάρχου Δεξίωσις ὑπὸ τῶν Ἀρχόντων εἰς τὸ Ritz Carlton Hotel καὶ Δεῖπνον ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου κ. Ἀλεξίου καὶ τῆς Ἐπισκοπῆς Ἀτλάντας εἰς τὸ ἴδιον ξενοδοχεῖον.

Τὴν 1ην Νοεμβρίου 1997, μετὰ τὸ Ἀποχαιρετιστήριο Πρόγευμα εἰς τὸ Ritz Carlton Hotel, τῆ συμμετοχῆ τοῦ Κλήρου τῆς Ἐπισκοπῆς καὶ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ὁ Παναγιώτατος ἀνεχώρησεν ἐκ τοῦ ἀεροδρομίου ATL διὰ τὸ Chicago (Illinois). Εἰς τὸ ἀεροδρόμιον MDW ἐγένετο εἰς Αὐτὸν Ἐπίσημος Ὑποδοχὴ ὑπὸ τοῦ Θεοφ. Ἐπισκόπου κ. Ἰακώβου, τῶν Διπλωματικῶν Ἀρχῶν, τοῦ Κλήρου, τῶν Ἀρχόντων, τῆς Φιλοπτώχου καὶ τῶν Πολιτικῶν Ἀρχηγῶν. Τὴν

αὐτὴν ἡμέραν ἐπραγματοποιήθησαν Πατριαρχικὴ Ἐπίσκεψις εἰς τὸν Ἱ. Καθεδρικὸν Ναὸν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ Πανορθόδοξος Συγκέντρωσις Νεολαίας εἰς τὸ Navy Pier Πατριαρχικὴ Ὀμιλία Εὐχαριστήριος Δοξολογία Δέησις μετὰ τῆς Νεολαίας καὶ Δεῖπνον «Βιώνοντας τὴν Κληρονομιά» ἐν τῷ Palmer House.

Τὴν 2αν Νοεμβρίου 1997, ἔκτην ἐπέτειον τῆς ἐνθρονίσεως τῆς Α.Θ.Π. τοῦ κ. Βαρθολομαίου ὡς Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ἐτελέσθησαν Ὁρθρος καὶ Πανορθόδοξος Θεία Λειτουργία εἰς τὸ Navy Pier, ὡς καὶ Ἀρτοκλασία καὶ Δέησις διὰ τὸν Ἱ. Κλήρον καὶ τὸν Λαόν, οἱ ὅποιοι ἐώρταζον τὴν 75ην ἐπέτειον τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀμερικῆς. Ἐπίσης ὠργανώθη Δεξίωσις πρὸς τιμὴν τῆς Α.Θ.Π. μετὰ τῶν Πιστῶν ἐν τῷ Sheraton Chicago Hotel and Towers.

Τὴν 3ην Νοεμβρίου 1997, ἐπὶ τῆ 65ετηρίδι τῆς Φιλοπτώχου τῆς Ἐπισκοπῆς Σικάγου, ὠργανώθη Πρόγευμα ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου. Ἐν συνεχείᾳ ἐπραγματοποιήθησαν Πατριαρχικὴ Ἐπίσκεψις εἰς τὸ Hollywood House τοῦ Hellenic Foundation Γεῦμα μετὰ Πολιτικῶν Ἀρχηγῶν πρὸς τιμὴν τοῦ Οἰκουμ. Πατριάρχου, παρατεθὲν ὑπὸ τοῦ Δημάρχου τοῦ Σικάγου κ. Richard J. Daley, ἐν τῷ Four Seasons Hotel Δεξίωσις Ὁρησκειτικῶν Ἀρχηγῶν ἐν τῇ Ἑλληνορθοδόξῳ Ἐπισκοπῇ Σικάγου καί, μετὰ τὸν Ἑσπερινόν, Δεξίωσις καὶ Δεῖπνον μετὰ τοῦ Ἱ. Κλήρου καὶ τῶν Πρεσβυτερῶν τῆς Ἐπισκοπῆς ταύτης. Ἡ Δεξίωσις καὶ τὸ Δεῖπνον ὠργανώθησαν ὑπὸ τοῦ Ἐθνικοῦ Συνδέσμου Πρεσβυτερῶν εἰς τὸν Ἱ. Ναὸν τῶν Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης.

Τὴν 4ην Νοεμβρίου 1997 ὁ Παναγιώτατος, ἀναχωρήσας ἐκ τοῦ ἀεροδρομίου MDW, ἀφίχθη εἰς τὸ ἀεροδρόμιον DSM τῆς ἀνηκούσης εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν Σικάγου περιοχῆς Des Moines (Iowa), ἔνθα ἐγένετο εἰς Αὐτὸν Ἐπίσημος Ὑποδοχὴ ὑπὸ τῶν Τοπικοῦ Κλήρου, Ὁρησκειτικῶν Ἀρχηγῶν, Ἐπιτροπῆς Ὑποδοχῆς καὶ Πολιτικῶν

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 41 τοῦ ὑπ' ἀρ. 2 τεύχους.

Ἡ ἀγνωμοσύνη «δεινόν τε καὶ πάνδεινον» γιὰ τὴν εὐγνωμοσύνη

Ὁ Χριστιανὸς δὲν προσπαθεῖ νὰ καλύψει τὸ ἐσωτερικὸ του κενό, ποὺ δὲν ὑπάρχει, μὲ τὰ ἐξωτερικὰ γήινα πράγματα, ἀλλὰ προσπαθεῖ νὰ ζεῖ «κατὰ φύσιν» μὲ τὴν ἐν Χριστῷ ζωὴ καὶ μέσα στὰ ἠθικὰ πλαίσια τῆς ἀσκητικῆς παραδόσεως κατὰ τὴ διδασκαλία

Τοῦ κ. **ΣΩΤΗΡΙΟΥ Ι. ΜΠΑΛΑΤΣΟΥΚΑ**
Διδάκτορος Θεολογίας Α.Π.Θ.

τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων, ἀρκούμενος στὰ πρὸς τὴν «χρείαν», διότι κάθε ἄλλο πέρα ἀπ' αὐτά, ὅπως ὁ πλοῦτος καὶ ἡ ἀμετρία τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν, ρίχνουν τὸν ἄνθρωπο σὲ πειρασμούς, οἱ ὁποῖοι ὀδηγοῦν στὴν αὐτοκαταστροφή. «Ἐχοντες δὲ διατροφὰς καὶ σκεπάσματα, τούτοις ἀρκεσθῆσόμεθα. Οἱ δὲ βουλόμενοι πλουτεῖν, ἐμπίπτουσιν εἰς πειρασμὸν καὶ παγίδα καὶ ἐπιθυμίας πολλὰς καὶ ἀνοήτους καὶ βλαβε-

ράς, αἵτινες βυθίζουσιν τοὺς ἀνθρώπους εἰς ὄλεθρον καὶ ἀπώλειαν»¹⁷. Ἐξάλλου τὸ πνεῦμα αὐτὸ τῆς ὀλιγαρκείας καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης, τῆς εὐχαριστίας, ἐκφράζει καὶ ἡ Κυριακὴ Προσευχή, ἡ ὁποία μᾶς συνιστᾷ νὰ ἐπιζητοῦμε μόνο τὸν καθημερινὸ ἄρτο, ἔχοντας ἐμπιστοσύνη καὶ ἐλπίδα στὸν Δημιουργὸ Θεό· «τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον»¹⁸. Αὐτὴ ἀκριβῶς τὴ θέση βλέπουμε καὶ στὸν Ὁρθόδοξο Μοναχισμό, ὁ ὁποῖος ζεῖ κάτω ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆς λιτῆς ἀσκητικῆς καὶ ἠθικῆς ζωῆς, καὶ τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ἔχει κανεὶς πρότυπο μίμησης ἔμπρακτης, σὲ ἀτομικὸ καὶ συλλαγικὸ ἐπίπεδο. Ἡ ἠθικὴ εἶναι κοινὴ γιὰ ὅλους, γι' αὐτὸ ὀφείλουν ὅλοι νὰ τὴν ἐφαρμόζουν ὅσο μποροῦν, εἰδικὰ οἱ Ὁρθόδοξοι Χριστιανοί, γιὰ νὰ διατηροῦν τὴν παρησία καὶ τὸ θάρρος, γιὰ νὰ ἔχουν ἀκέραια τὴν πνευματικὴ τους ὄντοτητα, μέσα στὶς πρόσκαιρες ἀπολαύσεις τῆς συγχρόνου ὑλόφρονος

17. Α' Τιμ. 6, 8-9.

18. Ματθ. 6,11.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 49 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2 τεύχους.

Ἀρχηγῶν. Ἐπηκολούθησαν Εὐχαριστήριος Δοξολογία καὶ Κοινωνικὴ Δεξίωσις εἰς τὸν Ἱ. Ναὸν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Ὀικουμενικῆς Δοξολογία εἰς τὸ Civic Center of Greater Des Moines καὶ Γεῦμα, παρατεθέν, πρὸς τιμὴν τοῦ Οἴκου. Πατριάρχου, ὑπὸ τοῦ Κυβερνήτου τῆς Iowa.

Ἐν συνεχείᾳ ὁ Παναγιώτατος ἐκ τοῦ ἀεροδρομίου DSM ἀνεχώρησε διὰ Dallas, Texas. Ἐν τῷ ἀεροδρομίῳ DAL Addison ἐγένετο εἰς Αὐτὸν Ἐπίσημος Ὑποδοχὴ ὑπὸ τῶν Θεοφ. Ἐπισκόπου κ. Ἡσαΐα, Ἱεροῦ Κλήρου, Ἀρχόντων, Φιλοπτώχου καὶ Πολιτικῶν Ἀρχηγῶν. Ἐν συνεχείᾳ ἐτελέσθη Μέγας Πατριαρχικὸς Ἐσπερινὸς εἰς τὸν Ἱ. Ναὸν τῆς Ἁγίας Τριάδος Ὑποδοχὴ καὶ Δεξίωσις τοῦ Παναγιωτάτου ὑπὸ τῆς Ἐπισκοπῆς Denver ἐν τῷ Arthur L. Sarris Center τῆς Κοινότητος τῆς Ἁγίας Τριάδος καὶ Δείπνον πρὸς τιμὴν τῆς Α.Θ.Π. ὑπὸ τοῦ Δημάρχου τοῦ Ντάλλας κ. Ron Kirk ἐν τῷ Dallas Museum of Art.

Τὴν 5ην Νοεμβρίου 1997 ὀργανώθησαν Οἰκουμενικὴ Δέησις καὶ Πρόγευμα πρὸς τιμὴν τοῦ Παναγιωτάτου, παρατεθέν ὑπὸ τοῦ Tranks-Giving Square Foundation. Ἐν συνεχείᾳ ὁ Πρόεδρος τοῦ Πανεπιστημίου Southern Methodist κ. R. Gerald Turner ἀπένευμε Τιμητικὸν Δίπλωμα

εἰς τὸν Οἶκουμ. Πατριάρχην καὶ παρέθεσε πρὸς τιμὴν Αὐτοῦ Γεῦμα. Μετὰ ταῦτα ἡ Α.Θ.Π. συνηνητήθη μετὰ τοῦ Ἱ. Κλήρου καὶ τῶν οἰκογενειῶν του ἐν Pavillon Suite (First Level) τοῦ Mansion on Turtle Creek καὶ παρεκάθησεν εἰς τὸ πρὸς τιμὴν Του Δείπνον τῆς Ἐπισκοπῆς ἐν τῷ Fairmont Hotel.

Τὴν 8ην Νοεμβρίου 1997 ὁ Παναγιώτατος ἀνεχώρησεν ἐκ τοῦ ἀεροδρομίου DAL καὶ ἀφίχθη εἰς τὸ ἀεροδρόμιον SFO τοῦ San Francisco (California), ἐνθα τοῦ ἐπεφυλάχθη θερμὴ Ἐπίσημος Ὑποδοχὴ ὑπὸ τῶν Ἐπισκόπου Ἀντωνίου, Διπλωματικῶν Ἀρχῶν, Ἱ. Κλήρου, Ἀρχόντων, Φιλοπτώχου καὶ Πολιτικῶν Ἀρχῶν. Ἐπηκολούθησαν Τελετὴ Ἐκσκαφῆς καὶ Εὐχαριστήριος Δοξολογία ἐν τῷ Ἱ. Καθεδρικῷ Ναῷ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ Δεξίωσις καὶ Πανορθόδοξος Πανήγυρις μετὰ παραδοσιακῶν Χορῶν Γεῦμα πρὸς τιμὴν τῆς Α.Θ.Π. μετὰ Ἐκκλησιαστικῶν καὶ Πολιτικῶν Ἀρχηγῶν, παρατεθέν ὑπὸ τοῦ Δημάρχου τοῦ San Francisco κ. Willie Brown εἰς τὸ War Memorial Green Room Δεξίωσις κατ' ἰδίαν εἰς τὸ Διαμέρισμα τοῦ Οἴκουμ. Πατριάρχου καὶ Ἐπίσημον Δείπνον πρὸς τιμὴν Αὐτοῦ ἐν τῷ Westin St. Francis Hotel.

(Συνεχίζεται) **ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ**

καὶ ἀκόρεστης εὐδαιμονικῆς κοινωνίας· «*Νεκρώσατε οὖν τὰ μέλη ὑμῶν τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, πορνείαν, ἀκαθαρσίαν, πάθος, ἐπιθυμίαν κακὴν, καὶ τὴν πλεονεξίαν, ἣτις ἐστὶν εἰδωλολατρία,...* καὶ πᾶν ὅ,τι ἂν ποιῆτε ἐν λόγῳ ἢ ἐν ἔργῳ, πάντα ἐν ὀνόματι Κυρίου Ἰησοῦ, εὐχαριστοῦντες τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ δι' αὐτοῦ»¹⁹.

Τὴν εὐχαριστία αὐτὴ ἐκφράζει πρῶτα ἡ Καινὴ Διαθήκη, καὶ τὰ χρόνια τοῦ Χριστοῦ στῆ γῆ. Ἡ θεραπεία τῶν δέκα λεπτῶν εἶναι ἓνα ἀπ' τὰ θαυμαστά γεγονότα κατὰ τὸ ὅποιο μόνο ἓνας, κι αὐτὸς Σαμαρείτης, ἀπ' τοὺς δέκα ἀρρώστους ποὺ θεραπεύθηκαν, εὐχαρίστησε τὸν Κύριο γιὰ τὴν εὐεργεσία. Καὶ δὲν θεραπεύτηκε μόνο σωματικά, ἀλλὰ καὶ ψυχικά μετὰ τὴν σωτηρία τῆς ψυχῆς του, γιατί ἔδειξε τὴν εὐγνωμοσύνη του πρὸς τὸν ἰατρὸ καὶ θεραπευτὴ τῶν σωμάτων καὶ τῶν ψυχῶν, τὸν Κύριο Ἰησοῦ Χριστό. «*Εἶς ἐξ αὐτῶν, ἰδὼν ὅτι ἰάθη, ὑπέστρεψε μετὰ φωνῆς μεγάλης, δοξάζων τὸν Θεόν, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ εὐχαριστῶν αὐτῷ· καὶ αὐτὸς ἦν Σαμαρείτης... καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἀναστὰς πορεύου· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε»*²⁰.

Ὅμως, ὅπως στὸ παραπάνω περιστατικὸ ὁ Κύριος ἔλεγε τὴν ἀγνωμοσύνη καὶ τὴν ἀχαριστία τῶν ὑπολοίπων ἑννέα καὶ μάλιστα Ἰουδαίων, μετὰ τὸν ἴδιο τρόπο ἔλεγχαν καὶ καντηρίαζαν μετὰ παρηγορία τὴν ἀχαριστία καὶ τὴν ἐκμετάλλευση τῶν εὐεργετούντων οἱ ἅγιοι καὶ οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ ἴδιοι ὑπέμεναν καρτερικὰ τὶς ἀδικίες ποὺ γινόταν σὲ βάρος τους καὶ ἀναλάμβαναν τὶς ὅποιες εὐθύνες, ἀκόμα καὶ ἂν αὐτὸ τοὺς στοιχίζε τὴν ἴδια τους τὴν ζωὴ, γι' αὐτὸ ἀγάπησαν τοὺς ἄλλους, γιατί ὑπερέβησαν καὶ νίκησαν τὸ θάνατο. Ἡ ἀγάπη θέλει τόλμη, αὐταπάρνηση, ποὺ ὁδηγεῖ στὴν Οὐράνια Βασιλεία καὶ ἔχει ὡς «Φῶς ἰλαρὸν» τὴν πίστη στὸ Θεό. Οἱ βίοι τῶν ἁγίων καὶ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μᾶς δίδουν φωτεινὰ παραδείγματα ἀγάπης, προσφέροντας ἔτσι στὴν οἰκουμένη τοὺς πολῦτιμους καρπούς τῆς. Οἱ ἅγιοι πίστεψαν στὸ Θεὸ καὶ τὸν μιμήθηκαν, γιατί ἀπὸ ἀγάπῃ ἔγινε ἄνθρωπος. Ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν Θεὸ προϋποθέτει καὶ τὴν ἀγάπῃ πρὸς τὸν πλησίον. Ἔτσι καταξιώνεται καὶ ὀλοκληρώνεται ὁ ἄνθρωπος ἀπέναντι στὸ Θεό. «*Καὶ ἀγαπῶντα μὲν τὸν Κύριον, ἀγαπῶντα ἀκολουθῶς καὶ τὸν πλησίον... ἀγαπῶντα δὲ πάλιν τὸν πλησίον, τὴν εἰς τὸν Θεὸν ἀγάπην ἀποπλη-*

*ροῦν»*²¹. Στὸ πρόσωπο τοῦ πλησίον ὑπάρχει ὁ Χριστός. Καὶ ὅλοι οἱ πιστοὶ τῆς κάθε ἐποχῆς, καὶ εἰδικῶς σήμερα, εἶναι ὁ ἓνας Χριστός. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ συμπεριφορὰ ἀπέναντι τους εἶναι ἡ συμπεριφορὰ ἀπέναντι τὸν ἴδιο τὸ Χριστό. Ὁ ἅγιος Συμεὼν ὁ Νέος Θεολόγος πάνω σ' αὐτὸ παρατηρεῖ· «*Πάντας τοὺς πιστοὺς ὡς ἓνα βλέπειν ὀφείλομεν οἱ πιστοὶ καὶ ἐφ' ἐνὶ ἐκάστω αὐτῶν εἶναι λογίζεσθαι τὸν Χριστὸν καὶ οὕτως τῇ πρὸς αὐτὸν ἀγάπῃ διάκεισθαι, ὡς ἐτοιμοὺς εἶναι ὑπὲρ αὐτοῦ τιθέναι τὰς ἰδίας ψυχὰς»*²². Αὐτὴ ἡ ἀγάπη νικά τὴν φιλαυτία καὶ τὴν ἰδιοτέλεια καὶ φέρει στὴν ἐπιφάνεια τὴν ἀρετὴ τῆς φιλαλληλίας, ἡ ὁποία εἶναι μετοχὴ στὴν ἀνάσταση, γιατί παραμερίζει τὸ θάνατο καὶ ἀποκαλύπτει τὴν ὄντως ζωὴ, τὸ Θεό: «*Ἡμεῖς οἴδαμεν ὅτι μεταβεβήκαμεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν, ὅτι ἀγαπῶμεν τοὺς ἀδελφοὺς· ὁ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν μένει ἐν τῷ θανάτῳ»*²³.

Βέβαια, ὅτι καὶ ἂν προσφέρει ὁ ἄνθρωπος, ὡς δημιουργημὰ ἐλεύθερο καὶ αὐτεξούσιο εἶναι ἀσύγκριτο καὶ μηδαμινὸ μπροστὰ σὲ ὅ,τι πρόσφερε ὁ Θεάνθρωπος Χριστός. Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ σαρκώθηκε, ἔγινε ἄνθρωπος γιὰ νὰ σώσει τὸν πεπρωκότα ἄνθρωπο ἀπὸ τὴ φθορὰ καὶ τὴν ἀμαρτία. Ἡ σταυρική Του θυσία δείχνει ὅλο τὸ ἀσύλληπτο καὶ ἀκατάληπτο μεγαλεῖο τῆς ὑπερβολικῆς ἀγάπης τοῦ Εὐεργέτη Θεοῦ γιὰ τὸ δημιουργημὰ Του τὸν ἄνθρωπο, ἀλλὰ καὶ γιὰ ὅλη τὴ δημιουργία ποὺ συμπαρασύρθηκε στὴ φθορὰ καὶ στὸ θάνατο «*πᾶσα κτίσις... κατερουπώθη καὶ εἰς τελείαν κατήχθη φθορὰν»*²⁴. Παρόλο ποὺ ὁ ἄνθρωπος φάνηκε ἀγνώμων καὶ ἀχάριστος, ἀφοῦ δὲν ἐκτίμησε αὐτὸ ποὺ τοῦ χάρισε, τὸν Παράδεισο, καὶ παρέβηκε τὶς ἐντολές Του, Ἐκεῖνος ὡς στοργικὸς Πατέρας, μετὰ τὸ ἄπειρο ἔλεος ποὺ τὸν διακατέχει ἀπέστειλε τὸν Υἱόν Του τὸν Μονογενῆ νὰ τὸν σώσει, νὰ σώσει τὸν κόσμον ὅλο ἀπὸ τὴν ἀμαρτία καὶ τὴν φθορὰ²⁵. Τὸν ἔστειλε γιὰ νὰ ἀνακαινίσει τὸν κόσμον, νὰ θεώσει τὸν

21. Μ. Βασιλείου, Ὅροι κατὰ πλάτος 3, 2, PG 31, 917BC. Πρβλ. Ματθ. 25,40: «ἀμὴν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε».

22. Συμεὼν Νέου Θεολόγου, ἔτερα κεφάλαια θεολογικὰ καὶ πρακτικὰ 3, 2, ἐκδ. J. Dattouzes SC 51, Paris σ. 120.

23. Α' Ἰω. 3,14. Βλ. σχετικὰ Γεωργίου Ἰ. Μαντζαρίδη, Ὁρθόδοξη Θεολογία καὶ κοινωνικὴ ζωὴ, ἐκδ. Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1996, σ. 141-144, ὅπου γίνεται λόγος γιὰ τὶς ἀρχές τῆς ἀγάπης καὶ τῆς φιλαλληλίας.

24. Συμεὼν Νέου Θεολόγου, Λόγοι Ἠθικοὶ Α', κεφ. 2, SC 122, σ. 194.

25. «Δέσποτα Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀθανασίας, ὁ πάσης ὀρατῆς καὶ ἀοράτου κτίσεως δημιουργὸς, ὁ τοῦ ἀνάρχου Πατρὸς συναϊδίου Υἱὸς καὶ συναρχος, ὁ δι' ὑπερβολὴν ἀγαθότητα ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν σάρκας φορέσας, καὶ σταυρωθεὶς, καὶ τυθεὶς ὑπὲρ τῶν ἀχαρίστων καὶ ἀγνωμόνων ἡμῶν, καὶ τῷ οἰκειῷ

19. Κολ. 3, 5-17.

20. Λουκ. 17, 15-19.

άνθρωπο «αὐτὸς γὰρ ἐνανθρώπησεν, ἵνα ἡμεῖς θεοποιηθῶμεν»²⁶. Μὲ τὴν ἐν Χριστῷ ἀνακαινίση, καὶ ἡ ἀσκητικὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου ἐλευθερώθηκε ἀπὸ τὴν ἀνάγκη τῆς σκοπιμότητος καὶ ἀνοίχθηκε στὴν ἐλευθερία τῆς θεανθρώπινης κοινωνίας. Ὅλα ἐν Χριστῷ ἀνακαινίστηκαν καὶ ἀνακαινίζονται, «ὥστε εἴ τις ἐν Χριστῷ καινὴ κρίσις· τὰ ἀρχαῖα παρήλθεν, ἰδοὺ γέγονεν καινὰ τὰ πάντα»²⁷. Στὸ πλαίσιο τῆς ἐν Χριστῷ οἰκονομίας προσεγγίζεται καὶ γνωρίζεται ἡ ἀλήθεια τοῦ Τριαδικοῦ δόγματος. Ὁ Σταυρὸς καὶ ἡ Ἀνάστασις εἶναι ἡ ἀπειρη εὐεργεσία καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὸ χοϊκὸ ἄνθρωπο, τὸν κόσμον ὁλόκληρο. «Τὸ δὲ πάντων ἄριστον, μᾶλλον δὲ τὸ μόνον ὄντως καὶ ἀσύγκριτον ἄριστον, ἡ ἐνανθρώπησις ἐστὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ταύτης μάλιστα τὸ τέλος τὰ σωτήρια πάθη καὶ ἡ Ἀνάστασις»²⁸.

Τελειώνοντας, κατὰ κοινὴ ὁμολογία, ἡ σημερινὴ καθημερινὴ ζωὴ, καὶ τῶν πιστῶν ἀνθρώπων ἀκόμα, ἔχει πολλὰ καὶ ποικίλα προβλήματα καὶ δυσκολίες. Ὁ καθένας, ὅμως, μπορεῖ νὰ ἀνταποκριθεῖ ἀνάλογα μὲ τὸ φιλότιμό του, τὴν εὐγενὴ διάθεση καὶ τὴν ἰκανότητές του. Ἡ ἐποχὴ μας διαφέρει ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς πρώτης χριστιανικῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν ἐποχὴ τῶν μεγάλων Πατέρων. Οἱ ἐντολές ὅμως τοῦ Θεοῦ σὲ ὅποιαδήποτε ἐποχὴ, ὅπως καὶ στὴ σημερινή, εἶναι οἱ ἴδιες καὶ μὲ τὸν ἴδιο διαχρονικὸ χαρακτήρα: «Ἡ μὲν ἐντολή ἐστὶ μέχρι θανάτου, ὡς καὶ πᾶσα ἐντολή. Καὶ γὰρ ὁ Κύριος ἐπήκουσε μέχρι θανάτου. Κατορθοῦται δὲ ἐπὶ τὸν Θεὸν πεποικησέν»²⁹. Αὐτὸ ἔκαναν οἱ ἅγιοι καὶ οἱ μάρτυρες τῆς Ἐκκλησίας οἱ ὅποιοι ὄχι μόνον μὲ τὰ λόγια, ἀλλὰ ἐμπράκτως, ἐπειδὴ πίστευαν στὸν Εὐεργέτη Θεό, ὁμολόγησαν μὲ τὸ μαρτύριο τῆς συνειδήσεως, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ σωματικὸ μαρτύριο, τὴν πίστη, τὴν ἀγάπη πρὸς τὸν Ἴδιο καὶ πρὸς τὸν πλησίον. Εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὸ, ἀνάμεσα στὴν πλειάδα παρομοίων γεγονότων, τὸ παράδειγμα τῆς ἀγίας Ἰουλίττας, ἡ ὁποία ἐνῶ ἡ ἴδια βασανίζοταν μὲ τοὺς πιὸ σκληροὺς καὶ ἀπάνθρωπους τρόπους, ὁμολογοῦσε τὴν πίστη καὶ τὴν ἀγάπη πρὸς τὸν Κύριο καὶ τὸν εὐχαρι-

στούσε γιὰ τὴν εὐεργεσίαν ποὺ τῆς προσέφερε. Μία ἀπ' αὐτὲς ἦταν ἡ παραχώρησις τῆς δοκιμασίας τοῦ μαρτυρίου ἢ ὁποῖα εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα τὴν σωτηρία τῆς ψυχῆς τῆς³⁰. Ἡ ἀγία ὑπέμεινε τὴ μαρτυρικὴ αὐτὴ δοκιμασία καρτερικὰ καὶ ἀγόγγυστα μὲ τὰ παρηγορητικὰ λόγια τοῦ Ἁπ. Παύλου: «Πάντοτε χαίρετε, ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε, ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε»³¹. Γι' αὐτὸ, τὸ πνεῦμα ποὺ πρέπει νὰ κατευθύνει τὴν προσωπικὴ καὶ κοινωνικὴ ζωὴ εἶναι τὸ πνεῦμα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἀνιδιοτελείας, γιὰ τὴν ἀναγνωρίζομε ὡς ἀρχηγὸ τῆς πίστεώς μας καὶ Εὐεργέτη τὸν Θεὸ καὶ Χριστὸ μας, τότε θ' ἀναγνωρίζομε εὐγνωμόνως τὸν πλησίον ὡς εὐεργέτη καὶ θὰ τοῦ χρωστοῦμε μετ' εὐχαριστίας εὐγνωμοσύνη. «Ἐὰν τὸν μὲν Θεὸν ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν παντὸς ἀγαθοῦ εἶναι πληροφορηθῶμεν τὸν δὲ διάκονον ὡς ὑπηρετὴν τῆς τοῦ Θεοῦ εὐεργεσίας γνωρίσωμεν»³². Τότε θὰ μπορούμε ὅλοι, διακατεχόμενοι ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆς εὐχαριστιακῆς κοινότητος, νὰ δεχόμεσθε τὸν κόσμον καὶ τὴν εὐεργεσίαν τοῦ ὡς θεϊκὸ δῶρο καὶ εὐλογία καὶ νὰ τὸν ἀντιπροσφέρουμε μετ' εὐγνωμοσύνης ζώντας εὐχαριστιακὰ καὶ λειτουργικὰ ἐν Χριστῷ ψάλλοντας τὸ «Σὲ ὑμνοῦμεν, Σὲ εὐλογοῦμεν, Σοὶ εὐχαριστοῦμεν» καὶ αἰνώντας τὸ ἅγιό Του ὄνομα ἀδιαλείπτως «Εὐλόγει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον καὶ μὴ ἐπιλανθάνου πάσας τὰς ἀνταποδόσεις αὐτοῦ»³³. Τότε μόνον θὰ μπορούμε νὰ ἐλπίζομε στὴν ἐπιείκεια τοῦ Δικαιοκρίτου Θεοῦ γιὰ τὴν κληρονομία τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν καὶ τὴν σωτηρία τῆς ψυχῆς, ὅταν πολιτευόμεθα μέσα στὰ πλαίσια τῶν ἐντολῶν τοῦ μεγάλου Εὐεργέτου Κυρίου καὶ σύμφωνα πάντοτε μ' αὐτὲς καὶ τὸ πρότυπο Αὐτοῦ· «Τὰς τοῦ Κυρίου γνόντες ἐντολάς, οὕτω πολιτευθῶμεν πεινῶντας διαθρέψωμεν, διψῶντας ποτίσωμεν, γυμνοὺς περιβαλλώμεθα, ξένους συνεισάγωμεν, ἀσθενοῦντας καὶ τοὺς ἐν φυλακῇ ἐπισκεψώμεθα, ἵνα εἴπῃ καὶ πρὸς ἡμᾶς, ὁ μέλλων κρίναι πᾶσαν τὴν γῆν. Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν»³⁴.

(Τέλος)

σου αἵματι ἀναπλάσας τὴν φθαρεῖσαν ὑπὸ τῆς ἀμαρτίας φύσιν ἡμῶν...». Μ. Βασιλείου, Εὐχὴ Α' πρὸ τῆς Μεταλήψεως.

26. Μ. Ἀθανασίου, Περὶ ἐνανθρωπήσεως τοῦ Λόγου, 54, 3, PG 25, 192B.

27. Β' Κορ. 5,17.

28. Γρηγορίου Παλαμᾶ, Ὁμιλία ΜΑ', PG 151, 521C.

29. Μ. Βασιλείου, Ὅροι κατ' ἐπιτομήν 206, PG 31, 1220A. Πρβλ. Ἰωάν. 14,15 «Ἐὰν ἀγαπάτε με, τὰς ἐντολάς τὰς ἐμὰς τηρήσατε».

30. Βλ. Μ. Βασιλείου, Εἰς τὴν μάρτυρα Ἰουλίτταν, PG 31, 237-262.

31. Α' Θεσ. 5, 16-18.

32. Μ. Βασιλείου, Ὅροι κατ' ἐπιτομήν, 219, PG 31, 1228B.

33. Ψαλμ. 102,2. Πρβλ. Ψαλμ. 115,3· «Τί ἀνταποδώσω τῷ Κυρίῳ περὶ πάντων, ὃν ἀνταπέδωκέ μοι;».

34. Δοξαστικὸ τῆς λιτῆς τοῦ Σαββάτου (Κυριακὴ Ἀπόκρηφ) - Τριώδιον.

Ἡ εἰκόνα τοῦ Θεοῦ στὸ παιδὶ καὶ στὸν ἔφηβο καὶ ἡ διδακτικὴ πράξις (Συμβολὴ στὴ διδακτικὴ τῶν Θερησκευτικῶν)*

Ὁ ἔφηβος ἀναζητᾷ νὰ βρεῖ τὴν προσωπικὴ τοῦ ταυτότητα. Ἡ ἀνάπτυξη τῆς ἀφαιρετικῆς σκέψης τοῦ δίνει τὴ δυνατότητα ν' ἀποκτήσει μιὰ σαφὴ εἰκόνα γιὰ τὸ ποιὸς εἶναι, ἀπὸ ποῦ προέρχεται καὶ ποῦ κατευθύνεται, νὰ διαμορφώσει τὰ ἀτομικὰ του ιδεώδη καὶ νὰ βρεῖ ἕναν τρόπο συμπεριφορᾶς συμβατὸ καὶ ἀποδεκτὸ ἀπὸ τὸν ἴδιο, ἀπὸ τοὺς συνομηλίκους καὶ ἀπὸ

ἀφηρημένους καὶ πνευματικούς. Παραμένουν βεβαίως ὠρισμένες πρωτόγονες ἀνθρωπομορφικὲς ιδέες γύρω ἀπὸ τὸ Θεό, εἰδικὰ στὴν περὶ πτωση τῶν πρὸ ἀδύνατων μαθητῶν, ἀλλὰ στὸ σύνολο ὁ Θεὸς θεωρεῖται ἀόρατος καὶ ἀκατάληπτος διότι εἶναι πνεῦμα⁶⁴.

Ἡ ψυχολόγος Μ. Montessori ὀρίζει τὴν ἐφηβικὴ ὑπαρξη ὡς ἕνα «κοινωνικὸ βρέφος». Ὁ ἔφηβος κάθε ἐποχῆς καὶ κάθε κοινωνίας χαρακτηρίζεται γιὰ τὴν παρορμητικότητά του, τὴν ἐντονὴ σεξουαλικότητά του, τὸν ἐνθουσιασμό, τὸν ἰδεαλισμό, τὴν ἀφέλεια, τὴν αὐθάδεια, τὴ φιλοδοξία, τὴν ἀφοσίωση στοὺς φίλους, τὴν τάση γιὰ ὑπερβολή, τὴν ἀποκλειστικότητα τῶν ἀντιλήψεων, τὴ διάθεση γιὰ ἀστείότητες καὶ πειράγματα, τὴν εὐθυξία, τὸν ἐγωκεντρισμό, τὴν ὀξυθυμία, τὴν εὐπιστία καὶ τὴν παλικαροσύνη κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη⁶⁵. Ὁ δὲ ἱερός Χρυσόστομος γράφει: «καθάπερ τις ἵππος ἀδάμαστος, καθάπερ τι θηρίον ἀτίθασον, τοιοῦτόν ἐστιν ἡ νεότης» καὶ ἄλλου «χαλεπὸν ἡ νεότης, ὅτι εὐρίπιστον, εὐεξαπάτητον, εὐόλισθον καὶ σφοδροτέρου δεῖται χαλινού⁶⁶. Ὅλα δὲ τὰ παραπάνω ἐνδυναμώνουν ἢ ἀποδυναμώνουν ἀνάλογα τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ στὸν ἔφηβο, γιὰ τὸ ἀπὸ αὐτὲς τὲς ἐγγενεῖς καὶ ἐξωγενεῖς ἀνάγκες τοῦ ἐφήβου προσδιορίζεται τελικὰ ἡ παράσταση περὶ τοῦ Ὑπερτάτου ὄντος στὸν ψυχικὸ του κόσμον. Οἱ βασικὲς τοὺς δὲ ἀνάγκες εἶναι:

Τοῦ κ. **ΙΩΑΝΝΗ Β. ΤΣΑΓΚΑ**
Θεολόγου Καθηγητοῦ

τοὺς γονεῖς του. Ἄν δὲν τὸ ἐπιτύχει καταλαμβάνεται ἀπὸ σύγχυση ρόλων καὶ κρίση ταυτότητας⁶².

Ἡ εἰκόνα γιὰ τὴ σωματικὴ διάπλασή του (body self), ἡ ἐντύπωση γιὰ τὴ νοητικὴ του δυνατότητα (cognitive self), ἡ ἀντίληψη γιὰ τὴν κοινωνικότητά του (social self), καὶ ἡ ἐκτίμηση τοῦ ἑαυτοῦ του (self esteem) συμπροσδιορίζουν τὴν ιδέα ποῦ σχηματίζει γιὰ τὸν ἑαυτό του⁶³ καὶ καθορίζουν, προσδιορίζουν καὶ πλουτίζουν τὴν εἰκόνα ἢ τὲς εἰκόνας τοῦ Θεοῦ (God adolescent images) ποὺ ἐνστερνίζεται ὁ ἢ ἡ ἔφηβος.

Κατὰ τὸν R. Goldman οἱ περισσότεροι μαθητὲς στὴν ἡλικία αὐτὴ ἀρχίζουν καὶ ἀντιλαμβάνονται τὸ Θεὸ μὲ ὄρους (ἔννοιες) συμβολικούς,

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 52 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2 τεύχους.

62. Κ. Στεφανῆ, Περιληπτικὲς σημειώσεις Ψυχολογίας γιὰ τοὺς πρωτοετῆς φοιτητὲς τῆς Ἱατρικῆς (1989-90), Ἀθήνα 1989, σ. 21.

63. Βλ. Χ. Τάνου, Ἀντοεκτίμηση καὶ ἀξιολογικὸ σύστημα τῶν ἐφήβων, Ἀθήνα 1985, σ. 17. Βλ. ἐπίσης καὶ Μ. Herbert, Ψυχολογικὰ προβλήματα ἐφηβικῆς ἡλικίας (ἐπιμ. Ἀ. Καλαντζῆ - Ἀζίζι), Ἀθήνα 1992, σ. 32 ἰδιαίτερα στὸ κεφ. Α' τὴν ἐνότητα, Ἀνακάλυψη τῆς προσωπικῆς ταυτότητας, ὅπως καὶ τὸ μὲ μεγαλύτερο ἐνδιαφέρον καὶ πληρέστερο ἀπὸ ἀπόψεως βιβλιογραφίας σύγγραμμα τοῦ Ἰ. Ν. Παρασκευόπουλου, Ἐξελικτικὴ Ψυχολογία, ἐφηβικὴ ἡλικία, τ. 4ος, Ἀθήνα χ.χ., ὅπου περιγράφονται καὶ ἐρμηνεύονται ὅλες οἱ βιοσωματικὲς καὶ ψυχοπνευματικὲς ἀλλαγὲς τοῦ ἐφήβου καὶ γίνεται εἰδικότερα λόγος γιὰ τὸ πῶς ὁ ἔφηβος μορφώνει μιὰ εἰκόνα γιὰ τὸ σῶμα του, τὸ βιοσωματικὸ εἶδωλο στὸ ὁποῖο ἐνοσωματώνει κάθε νέα ἀλλαγὴ, ὅπως χαρακτηριστικὰ ἐπισημαίνεται, σ. 23.

α) Νὰ νιώθουν «ἀσφαλεῖς ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ».

β) Νὰ τοὺς ἀναγνωρίζουν καὶ νὰ ἀποδέχονται τὴν ὄντοτήτά τους.

γ) Νὰ διακρίνουν οἱ ἄλλοι τὴν ἔμφυτη παρὸρμησή τους γιὰ τὰ ἰδανικά.

δ) Νὰ παραδέχονται οἱ ὄριμοι τὸν πόθο τους γιὰ ἀγάπη καὶ τὴν ἀνάγκη ποὺ νιώθουν νὰ δώσουν ἀγάπη.

ε) Μαζὶ μὲ τὴν ἀναζήτηση τοῦ ἐφήβου γιὰ ἰδανικά καὶ ἀγάπη ὑπάρχει καὶ ἡ ἀνάγκη ἀνα-

64. R. Goldman ὁ.π., σ. 163.

65. Πρβλ. Δ. Τσέρτου, Προβλήματα τῆς ἐφηβείας, περιοδ. Ψυχολογικὸ σχῆμα, Ἰαν. 1991, σ. 76.

66. P.G. 62,546 καὶ 49,21.

ζητήσεως κάποιου σκοπού, νοήματος στη ζωή⁶⁷.

Σ' αυτή την «έν κινήσει ηλικία» οι νέοι διακρίνονται για τις τάσεις ανεξαρτητοποίησης, χειραφέτησης, άμφισβήτησης, άναθεώρησης και διαφοροποίησης των άπόψεων που υίοθετήθηκαν κατά την παιδική ηλικία. Η εικόνα του Θεού που χαράχτηκε στην άδολη παιδική ψυχή τώρα διαφοροποιείται, τροποποιείται και άνακρίνεται. Στη φάση αυτή εκδηλώνονται μιá σειρά νέων ένδιαφερόντων και νέων άναγκών. Η προσωπικότητα του έφηβου άνατοποθετείται κριτικά μπροστά στις άξίες της ζωής και του πολιτισμού και παράλληλα τροποποιεί τις σχέσεις της με τα άλλα μέλη στο οικογενειακό, το σχολικό, το φιλικό και το πολιτιστικό πλαίσιο⁶⁸. Στην έφηβεία έκκολάπτονται όλα τα σπέρματα της ψυχής του άτομου σε τρόπο ώστε με την αϊφνίδια άνθηση και άφύπνιση της προσωπικότητάς τους, να έγκαινιάζεται στους έφηβους μιá νέα ζωή, μιá *vita puona*⁶⁹. Άπό αυτή την καινούργια ζωή των νέων δέν μπορεί να έξαιρεθεί ή περι του Θεού εικόνα του έφηβου. Έτσι κατά την έφηβεία το άγόρι και το κορίτσι περνά στην άμφισβήτηση της θρησκείας και άναθεωρεί την εικόνα της παιδικής ηλικίας για το Θεό. Η άνάπτυξη των τυπικών λειτουργιών στους έφηβους, όπως και ή διανοητική έπεξεργασία των άληθειών της πίστεως άπό μέρους τους δημιουργούν το δικό τους πορτραίτο για το Θεό. Ο έφηβος είναι πλέον ικανός να μορφοποιήσει την εικόνα του Θεού με την *via negationis* ή *affirmationis* και τη χρήση άναλογιών και συμβόλων που είναι παρμένα άπό την άνθρώπινη πραγματικότητα, αλλά φανερώνουν την ουσία της θείας πραγματικότητας και ουσίας. Αυτές οι υπέρ λόγον άλήθειες κάνουν τον έφηβο να περάσει άπό τη φάση της άμφιβολίας και της κριτικής. Το είδος των άμφιβολιών των έφηβων άναφέρονται στο ύπερφυσικό στοιχείο της θρησκείας, τα θαύματα, τα μυστήρια, τη θεότητα του προσώπου του Ίησου Χριστού, αλλά και την ύπαρξη και την άθανασία της ψυχής⁷⁰.

Εϊδικότερα στην προεφηβεία (11,12,13 ετών)

οί έφηβοι δυσκολεύονται να συνταιριάσουν τις προηγούμενες δοξασίες τους για το Θεό με τις τωρινές που άπορρέουν άπό ένα πνευματικότερο επίπεδο. Στην πλειονότητα των παιδιών της προεφηβείας παύει να ύφίσταται ή άνθρωπόμορφη εικόνα του Θεού. Δέν μπορεί να γίνει λόγος για εικόνα του Θεού στο πρόσωπο του φυσικού πατέρα, ούτε για ένα ύπερφυσικό και μαγικό Θεό. Η ήδη όμως άποκτηθείσα και άποκρυσταλλωθείσα συγκεκριμένη εικόνα του Θεού δυσκολεύει τη σύλληψη ένός πνευματικού και άναφερόμενου σε άόριστα πράγματα ή άβέβαιες ιδιότητες Θεού στην προεφηβεία και αυτό γίνεται σιγά σιγά. Στην ηλικία των δεκαεσσάρων ετών ή εικόνα του Θεού συλλαμβάνεται με τρόπο καθαρά άφηρημένο και άύλο, ένώ προς το τέλος της έφηβείας ίσχυροποιείται ή εικόνα του Θεού που είχε στα προηγούμενα στάδια. Η τελική πάντως διαμόρφωση της εικόνας του Θεού στον έφηβο έξαρτάται άπό τις προηγούμενες θρησκευτικές έμπειρίες, βιώματα, τρόπους και μέσα χριστιανικής άγωγής, αλλά και άπό το τωρινό περιβάλλον του έφηβου.

Όλοι οι έρευνητές της θρησκευτικής σκέψης έπεσήμαναν: "Όταν οι έφηβοι φθάνουν στη βαθμίδα της άφηρημένης σκέψης, παρά το γεγονός ότι έχουν τις άπαραίτητες διανοητικές προϋποθέσεις διεΐδυσης και κατανόησης των θρησκευτικών άληθειών, πολλοί άπ' αυτούς φαίνεται ότι χάνουν το ένδιαφέρον τους προς τη θρησκεία ή το χειρότερο άναπτύσσουν άρνητικές τάσεις προς αυτήν⁷¹.

Ο κυριότερος σκοπός της νεότητας είναι να μεγαλώσει με χάρη, να προβάλλει την ταυτότητα της και να προχωρήσει δημιουργικά προς την ώριμότητα. Για το σκοπό αυτό χρειάζεται να έχουν μιá σταθερή οικογενειακή συνοχή που να παρουσιάζει ικανά πρότυπα άνθρώπινης ώριμότητας⁷². Ο έφηβος μέσα στο εύνοϊκό οικογενειακό περιβάλλον θα διαμορφώσει, κυρίως με το παράδειγμα των γονέων του και τη συμ-

67. R. Goldman, ό.π., σ. 166-174.

68. Β. Γιούλτση, Κοινωνιολογία του άθεϊσμού, θεματικά όρια και προβλήματα, Θεσ/νίκη 1984, σ. 126.

69. Βλ. Ed. Spranger, Ψυχολογία της έφηβικής ηλικίας (Μετ. Ν. Λούβαρη), Άθήναι 1926, σ. 396.

70. Δ. Μωραΐτου, Θρησκευτική και ήθικη άγωγή. Έν Άθήναις 1935, σ. 85.

71. Χ. Βασιλόπουλου, ό.π., σ. 4 και ίδιου, 'Ο μαθητής ως κριτήριο του μαθήματος των Θρησκευτικών, Β' έκδ. Θεσ/νίκη 1993 σ. 11 και R. Goldman, Religious thinking from Childhood to Adolescence p. 241, όπως και Μ. Herbert ό.π., σ. 39 όπου σημειώνονται τα παρακάτω χαρακτηριστικά: «Η άποκήρυξη της θρησκείας άπό πολλούς έφηβους θεμελιώνεται συνήθως άπό τους ίδιους σε ένα μείγμα διανοητικών και ήθικων έπιχειρημάτων καθώς και όρθολογικών έρμηνειών».

72. Κ. Scott, ό.π., σ. 200.

μετοχή τους στη ζωή της εκκλησιαστικής κοινότητας, την ιδανική εικόνα περι του Θεού.

Πρέπει πάντως να ληφθεί υπ' όψη πώς είναι παρατηρημένο ότι ικανός αριθμός εφήβων που ανατρέφεται σε θρησκευτικές οικογένειες εγκαταλείπουν την Εκκλησία, όταν απομακρυνθούν από το σπίτι. Κυρίως απομακρύνονται κατά τη διάρκεια των φοιτητικών τους χρόνων. Όταν όμως επιστρέψουν στη «μάνδρα», θεωρείται φυσικό να έχει συμβεί κάποια αλλαγή μέσα τους και αυτό πιθανό να συμβολίζει ένα νέο θρησκευτικό ξεκίνημα του εφήβου⁷³.

Έρευνα ειδικά γύρω από το θέμα μας, εικόνες του Θεού απ' τους εφήβους που έγινε το 1975 σε παιδιά ηλικίας 13-18 ετών⁷⁴ έδειξε πώς οι παράγοντες που σχετίζονται με την εικόνα του Θεού ενός εφήβου, ενός στοργικού ή τιμωρού Θεού ή ενός στοργικού και μη τιμωρού Θεού, είναι κυρίως ή γονική παιδεία (δηλ. ή οικογενειακή ανατροφή) και ο γονικός έλεγχος. Όσο υψηλότερο είναι το επίπεδο αγωγής και παιδείας που πραγματοποιείται απ' τους γονείς τόσο μικρότερη είναι ή πιθανότητα να δει ο έφηβος το Θεό ως τιμωρό. Η ανοιχτή κοινωνικοποίηση ένδυναμώνεται από τη γονική στοργή. Γονείς με χαμηλό επίπεδο μόρφωσης τείνουν να πιστεύουν ότι ή ζωή είναι σκληρή και να θεωρούν ότι ο Θεός είναι γεμάτος όργη και δικαστής. Τα στοιχεία της έρευνας δείχνουν ότι αυτή ή «οικουμενική γονική εικόνα» του τιμωρού Θεού συχνά μεταδίδεται στα παιδιά τους.

Ο γονικός λοιπόν έλεγχος σύμφωνα με τα πιο πάνω αναφερθέντα είναι μια σημαντική μεταβλητή απ' την οποία διακρίνεται ή εικόνα ενός τιμωρού ή μη τιμωρού Θεού. Όσο περισσότερο οι έφηβοι βλέπουν τους γονείς τους ν' ασκούν έλεγχο στη ζωή τους τόσο περισσότερο το άγιο ή το κορίτσι τείνουν να δουν το Θεό ως τιμωρό. Προβάλλονται στους εφήβους οι γονικές εικόνες του Θεού. Έτσι γονείς με χαμηλή

παιδεία τείνουν να έλέγχουν περισσότερο τα παιδιά τους.

Αναμφίβολα ή οικογένεια είναι ο καθοριστικός και ίσως ο μεγαλύτερος και άποτελεσματικότερος παράγοντας θρησκευτικής κοινωνικοποίησης όχι μόνο των παιδιών, αλλά και των εφήβων. Η επίδραση στη διαμόρφωση της εικόνας του Θεού στους εφήβους είναι από τους σημαντικότερους παράγοντες. Έρευνα με τίτλο: «Ακολουθώντας τους Ήγέτες. Η επίδραση των γονέων στη θρησκευτική δραστηριότητα των εφήβων»⁷⁵ έπεσήμανε πώς μόνο οι μεταβλητές (παράγοντες) της θρησκευτικής δραστηριότητας του πατέρα είχαν στενή σχέση με τη θρησκευτική δραστηριότητα των εφήβων άγοριών. Έν τούτοις, ακόμα και σε σχέση με τη θρησκευτική δραστηριότητα των άρρένων, περισσότερο οι μεταβλητές της θρησκευτικής δραστηριότητας του πατέρα ήσαν σημαντικές παρά αυτές της μητέρας.

Άλλη έρευνα μεταξύ βαπτιστών, καθολικών και κυρίως προτεσταντών με στοιχεία που έλήφθησαν από 868 εφήβους απέδειξε πώς ενώ ή θρησκευτικότητα των γονέων και ή θρησκευτική πίστη των εφήβων συνδέονται στενά με τη θρησκευτική ένασκηση (έφαρμογή-τήρηση), κανένα από αυτά δεν επηρεάζει στην πώση αυτή με την πάροδο της ηλικίας. Επίσης τα άποτελέσματα δείχνουν πώς ή πώση της θρησκευτικής ένασκήσεως, καθώς περνούν τα χρόνια, ποικίλλει (σταυρωτά) δια μέσου των κατηγοριών θρησκευτικής έμπειρίας και του έλέγχου των γονέων⁷⁶.

Η οικογένεια άνήκει μαζί με την Ένορία και το Σχολείο στους πρωταρχικούς παράγοντες θρησκευτικής αγωγής. Κάθε ένας από αυτούς έχει σημαντική συμβολή, παρ' όλο που ο κάθε παράγοντας δίνει διαφορετική έμφαση σ' αυτήν. Η εικόνα του Θεού δεν αναπηδά ξαφνικά από την ψυχή του παιδιού, αλλά ξεκινάει, προσδιορίζεται, πλουτίζεται, ενισχύεται μέσα στην οικογένεια. Οι γονείς είναι οι πρώτοι δάσκαλοι, το πρώτο πορτραίτο που κατευθύνει τη ζωή του

73. C. K. Hadaway, Denominational switching and Religiosity. Review of Religious Research, vol. 21, No 4, 1980 p. 458.

74. Βλ. R. Potvin, ό.π., σ. 43. Η έρευνα έγινε το 1975 σε παιδιά ηλικίας 13-18 ετών. Ο πληθυσμός διαρέθηκε σε τέσσερις κατηγορίες ανάλογα με το φύλο και την ηλικία και σε κάθε κατηγορία διακρίθηκαν πέντε υπο-ομάδες κάθε μία με διαφορετική εικόνα του Θεού, βασισμένη στην πίστη του εφήβου σ' έναν προσωπικό Θεό, σ' έναν Θεό που άγαπά ή τιμωρεί, πίστη και στα δύο ή και σε κανένα.

75. Kieren Dianne K., Munro Brenda, Following the Leaders: Parents influence on Adolescent Religious Activity στί: Journal for the Scientific Study of Religion, 26, 2, June (1987) p. 249-255.

76. R. Potvin, S. Douglas, Paternal control, age, and Religious Ractice στί: Review of Religious Research 27, 1, Sept. (1985) p. 3-14.

καὶ σ' αὐτὴν ἀντιγράφει ὁ νέος ἄνθρωπος τὸ μοντέλο τῆς ζωῆς του. Μέσα στὴ χριστιανικὴ οἰκογένεια ἢ εἰκόνα τοῦ Θεοῦ συνδέεται μὲ τὰ μέλη τῆς καὶ οἱ χριστιανικὲς στάσεις, ἀξίες καὶ πρακτικὲς τῆς χριστιανικῆς ζωῆς εἶναι ἐπίκτητες. Ἡ οἰκογένεια χαράζει δυναμικὲς πορείες μὲ τὶς ὁποῖες τὰ νεαρὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας ὀδηγοῦνται στὴν κατανόηση τῆς ζωῆς τους καὶ στὴν ἀνακάλυψη τῆς εἰκόνας τοῦ Θεοῦ μέσα σὲ μιὰ προσωπικὴ κοινωνία μαζί του. Αὐτὸ προσφέρει σημαντικὴ βοήθεια στὴν ἀποφυγὴ τῆς ταύτισης τῶν ἐφήβων μὲ τὶς ἀρνητικὰ προβαλλόμενες εἰκόνας τοῦ Θεοῦ ἀπὸ ποικίλους κοινωνικοὺς ἢ ἄλλους παράγοντες⁷⁷. Τὸ παράδειγμα τῶν γονέων καὶ ὁ ρόλος τους μέσα σ' αὐτὴν καθορίζουν τὴν παράσταση τῆς παιδικῆς καὶ ἐφηβικῆς ἡλικίας γιὰ τὸ Θεό. Ἡ οἰκογένεια εἶναι ὁ κορμὸς τῆς θρησκευτικῆς κοινωνικοποιήσεως τῶν ἐφήβων· τότε αὐτοὶ δέχονται ποικίλες ἐπιδράσεις, ὅταν χειραφετηθοῦν. Οἱ ποικίλες ἐπιδράσεις μπορεῖ νὰ προέρχονται ἀπὸ ὁμάδες τῶν συνομηλίκων τους καὶ ἄλλες ὑπο-ὁμάδες παραθρησκευτικοῦ, πολιτικοῦ, καλλιτεχνικοῦ κ.λπ. περιεχομένου, ὅπως καὶ ἀπὸ τὰ μέσα μαζικῆς ἐνημέρωσης. Στὴν πορεία τῶν ἐφήβων νὰ ἀνεξαρτητοποιηθοῦν καὶ χειραφετηθοῦν, νὰ ἀνακαλύψουν τὴ νέα ἀναδυόμενη εἰκόνα τῆς προσωπικότητάς τους, ἐλλοχεύει ὁ κίνδυνος νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν περὶ τοῦ Θεοῦ παράσταση μέσα τους. Ἄρκετοὶ ὅμως μπορεῖ νὰ ὀδηγηθοῦν στὴν εἰκόνα ἑνὸς προσωπικοῦ Θεοῦ κατὰ τὴν πορεία τους γιὰ αὐτογνωσία καὶ αὐτοσυνειδησία. Ἐδῶ ἐπεμβαίνει ἡ Ἐνορία καὶ τὸ Σχολεῖο νὰ συμπληρώσουν, ἐπαυξήσουν καὶ τελειοποιήσουν τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ ποὺ σχημάτισαν τὰ παιδιὰ καὶ οἱ ἔφηβοι στὴν οἰκογένεια. Ἡ διαβούλευση καὶ ἡ συνεργασία μεταξὺ οἰκογένειας - ἐνορίας - σχολείου εἶναι ἀπαραίτητες γιὰ τὴν ἐδραίωση τῆς εἰκόνας τοῦ Θεοῦ στὶς ψυχές τους. Κάθε προσπάθεια στοὺς χώρους αὐτοὺς πρέπει νὰ γίνεται γιὰ νὰ βοηθήσει τοὺς γονεῖς στὸ ρόλο τους ὡς τῶν πρώτων «ἐν Χριστῷ» παιδαγωγῶν-δασκάλων τῶν παιδιῶν τους. Γιὰ νὰ εἶναι οὐσιαστικὴ αὐτὴ ἡ χριστιανικὴ προσπάθεια πρέπει τὰ παιδιὰ καὶ οἱ ἔφηβοι νὰ θεωροῦν τὴν ἐνορία, ὅπου ζοῦν σὰν μιὰ κοινότητα, ἢ ὁποῖα δίνει τὴ μαρτυρία γιὰ τὸ μοναδικὸ καὶ ἀνεπανάληπτο

πορτραῖτο τοῦ Χριστοῦ, ἵκανὴ νὰ τὸ προβάλλει μέσα ἀπὸ τὴ λειτουργικὴ καὶ μυστηριακὴ ζωὴ τῆς καὶ νὰ τὸ ἐκφράζει μέσα ἀπὸ τοὺς ποικίλους διακονικοὺς - κοινωνικοὺς τῆς ρόλους (ἔργα ἀγάπης - προσφορᾶς - ἐργασία νεανικῶν ὁμάδων κ.λπ.).

Τὰ παιδιὰ καὶ οἱ ἔφηβοι πρέπει νὰ θεωροῦν τὴν ἐνορία, ὅπου ζοῦν σὰν μιὰ κοινότητα, ὅτι εἶναι ἀποδεκτοὶ καὶ σεβαστοὶ καὶ ἔχουν νὰ παίξουν ἕναν ἐνεργὸ ρόλο, πρὸς «δόξαν Θεοῦ». Ὁ Λυτρωτὴς τότε Χριστὸς γίνεται γιὰ πολλοὺς ἐφήβους φίλος, καὶ καθοδηγός, ὀδηγός καὶ σύμβουλος ζωῆς· σωτήρας. Ὁ χώρος τῆς ἑλληνορθόδοξης οἰκογένειας πέρα ἀπὸ τὴν ἐντονη ἰδιόμορφη θρησκευτικότητά του εἶναι καὶ θερμοκήπιο ποὺ καλλιεργεῖ καὶ παράγει – παρεκτός λίγων ἐξαιρέσεων τελευταῖα – μὲ ἀπλότητα καὶ ἐπιτυχία τὴν εἰκόνα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὡς Θεοῦ Λυτρωτοῦ καὶ Ζωοδότη.

Οἱ γονεῖς καὶ οἱ ἄξιοι φορεῖς τοῦ χριστιανοπαιδαγωγικοῦ ἔργου τόσο στὸν χώρο τῆς ἐνορίας ὅσο καὶ τοῦ σχολείου πρέπει νὰ γνωρίζουν ὅτι ἡ ἐφηβεία γιὰ πολλοὺς ἐφήβους δὲν εἶναι μόνο περίοδος τοῦ λεγόμενου «μαθητικοῦ ἀθεϊσμοῦ» ἢ ἀγνωστικισμοῦ, ἀλλὰ καὶ περίοδος ἀνακαινιστικῆς μεταμόρφωσης καὶ ἀλλαγῆς τοῦ ἀτόμου στὸ σύνολό του⁷⁸. Ὁ διακεκριμένος ψυχολόγος καὶ θεμελιωτὴς τῆς ψυχολογίας τοῦ ἐφήβου G. Stanley Hale στὸ κλασικὸ δίτομο ἔργο του στὸ ὁποῖο περιγράφει τὴν ἐφηβεία ὡς φάση ἐσωτερικῶν θυελλωδῶν καταστάσεων καὶ συγκρούσεων (storm and stress), ἀφιερώνει εἰδικὸ κεφάλαιο γιὰ τὸ φαινόμενο τῆς ἐπιστροφῆς τῶν ἐφήβων στὴ «μάνδρα» τῆς θρησκευτικῆς ἀναζωπύρωσης καὶ ἀφύπνισης, οἱ ὁποῖες λαμβάνουν χώραν μεταξὺ τοῦ 15ου καὶ 20ου ἔτους⁷⁹. Ἡ εἰκόνα τοῦ Θεοῦ ἐπανέρχεται στὸ προσκήνιο καὶ διαμορφώνεται ἀνάλογα μὲ τὴ νέα ψυχολογικὴ κατάσταση ποὺ βιώνει ὁ ἢ ἡ ἔφηβος.

Στὴ διαμόρφωση ὅμως τῆς περὶ τοῦ Θεοῦ παραστάσεως τόσο στὴν ἐφηβεία ὅσο καὶ στὴν προσχολικὴ καὶ σχολικὴ ἡλικία καθοριστικὸ ρόλο παίζει καὶ ὁ τρόπος μετάδοσής τῆς ἢ πρόσκτησής τῆς μέσα ἀπὸ τὴν διδακτικὴν πράξιν στὸν χώρο τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Σχολείου.

(Συνεχίζεται)

77. Ἰω. Κογκούλη, λήμμα «Νεότης καὶ Ἐκκλησία», στὴν Παιδαγωγικὴ Ψυχολογικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια, Λεξικό, τ. 6ος Ἐκδ. Ἐλλ. Γράμματα, Ἀθήνα 1991.

78. M. Debesse, Ψυχολογία τοῦ παιδιοῦ (Μετ. Μ. Ευροτύρη), Ἀθήνα, 1974, σ.101.

79. G. Stanley Hall, Adolescence: Its psychology and its relations to physiology, anthropology, sociology, sex, crime, religion and education, New York, vol. II 1904, p. 281.

Η ΚΛΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΑΠΟ ΠΛΕΥΡΑΣ ΗΘΙΚΗΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η ανάπτυξη της βιοτεχνολογίας στην εποχή μας είναι ραγδαία. Ο άνθρωπος κατορθώνοντας δια της γενετικής μηχανικής να επέμβαίνει στο συστατικό στοιχείο των γονιδίων και των χρωματωμάτων, το DNA, που βρίσκεται στον πυρήνα του κυττάρου, είναι σε θέση με προσθαφαιρέσεις και ανασυνδυασμό του DNA να αναπαράγει οργανισμούς στο φυτικό και ζωικό κόσμο με νέους τρόπους ή ακόμη και να δημιουργεί νέους οργανισμούς. Η δυνατότητα αυτή είναι εύλογο να δη-

νάλογο τρόπο κατάφεραν οι επιστήμονες να αναπαράγουν φυτά και ζώα. Έτσι κλώνος στη γενετική επιστήμη θεωρείται ότι είναι ένα σύνολο ταυτόσημων κυττάρων ή οργανισμών – ή ένα μόνο μέλος ενός τέτοιου συνόλου – που προέρχονται από το ίδιο σωματικό κύτταρο¹.

Στο ζωικό βασίλειο ή μέθοδος² γενικά που ακολουθείται είναι η έξις³ από ώριμο άγονιμοποίητο ωάριο αφαιρείται (ή καταστρέφεται) με άκτινοβολία ή μικροχειρουργική ο άπλοειδής πυρήνας και αντικαθίσταται από διπλοειδή πυρήνα μη γεννητικού κυττάρου, συνήθως εντέρου ή δέρματος, του ίδιου ζώου (ζώου του ίδιου γένους). Το ωάριο στη συνέχεια αναπτύσσεται σε έμβryo σαν να είχε γονιμοποιηθεί από σπερματοζωάριο και φέρει όλα τα χαρακτηριστικά του δότη του πυρήνα³. Έτσι το ενήλικο άτομο έχει ένα γονέα αντί δύο⁴ στην πράξη είναι δίδυμο με το άτομο του δότη του διπλοειδούς πυρήνα. Με αυτό τον τρόπο μπορούν να προκύψουν χιλιάδες ή εκατομμύρια γενετικά όμοιοι απόγονοι (xerox ή carbon copies)⁴.

Τού κ. ΜΙΧΑΗΛ ΒΑΣ. ΓΑΛΕΝΙΑΝΟΥ
Μεταπτυχιακού Φοιτητή

μιουργεί ήθικα προβλήματα σχετικά με το αν και κατά πόσο έχει το δικαίωμα ο άνθρωπος να επέμβαίνει τόσο δραστικά στη φύση. Ιδιαίτερα η εφαρμογή των παραπάνω έπιτευγμάτων στον άνθρωπο συνιστά σοβαρότατο ήθικα θέμα που καλεί άμεσα την Ορθόδοξη Θεολογία να λάβει θέση. Μία από τις πολλές εφαρμογές της τεχνητής γονιμοποίησης, ή κλωνική αναπαραγωγή του ανθρώπου, αν και υπάρχουν αμφιβολίες όσον αφορά τη δυνατότητα πραγματοποίησής της, είναι ένα ζήτημα που χρήζει αυξημένης προσοχής από πλευράς Ηθικής καθότι οι διαστάσεις που ενδέχεται να πάρει είναι τεράστιες και μάλιστα στην ακραία περίπτωση της διασταύρωσης ανθρώπου - ζώου με τη μέθοδο του κλωνισμού.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ΚΛΩΝΩΣΗ

ΣΤΟ ΦΥΤΙΚΟ ΚΑΙ ΖΩΙΚΟ ΚΟΣΜΟ

α. Όρισμός και μέθοδος της κλωνώσεως

Κλώνωση ή κλωνοποίηση ή κλωνική αναπαραγωγή ονομάζεται ή αναπαραγωγή εμβίων όντων χωρίς συνένωση δύο φυλοκυττάρων, δηλαδή χωρίς ένωση του θηλυκού στοιχείου αναπαραγωγής με το αντίστοιχο αρσενικό. Ο όρος προέρχεται από την ελληνική λέξη «κλώνος» (κλωνάρι) όπως ένα κλωνάρι άφου κοπεί κατάλληλα και φυτευθεί στη γη αναπτύσσεται σε δέντρο όμοιο με το πατρικό, με

β. Η κλώνωση σε μύκητες και φυτά

Η πεποίθηση ότι ο άνθρωπος θα επιτύχει την κλωνική αναπαραγωγή με τα πειράματά του έγινε πραγματικότητα στις αρχές της δεκαετίας του 1960. Ο καθηγητής Στιούαρντ και οι συνεργάτες του, στο πανεπιστήμιο Κορνέλ, αφαίρεσαν κύτταρα από τον κορμό ενός καρότου και τα

1. Μητσοπούλου Ν., Έπιτεύγματα της συγχρόνου Γενετικής - Ηθική Θεώρησις, Γ' έκδοση, Αθήνα 1990, σελ. 10. Ντέιβιντ Μ. Ρόβινκ, Κατ' εικόνα και όμοίωση. Η κλωνική αναπαραγωγή ενός ανθρώπου (Μετάφραση: Νίκος Μπαλής), Αθήνα α.έ., σελ. 59.

2. Για περισσότερα όσον αφορά τις γενικές αρχές και τις διάφορες τεχνικές της κλωνώσεως βλ. David M. Glover, Gene cloning. The mechanics of DNA manipulation, London - New York 1984, repr. 1986, σελ. 4-17.

3. Κ. Τριανταφυλλίδη - Α. Κουβάτση, Γενετική ανθρώπου, Θεσσαλονίκη 1987, σελ. 328. Πρβλ. Μητσοπούλου Ν., ένθ. άνωτ., σελ. 10.

4. Κ. Τριανταφυλλίδη - Α. Κουβάτση, ένθ. άνωτ., σελ. 328-329. Βλ. και Ζακόπουλου Αθηνάγορα, Σύγχρονη βιολογία και ήθικη: DNA - Γενετική μηχανική (genetic engineering): Προοπτικές και άνησυχίες, Αθήνα 1983, σελ. 21-22.

τοποθέτησαν μέσα σε ένα δοχείο με προσεκτικά παρασκευασμένο θρεπτικό μίγμα, που μεταξύ άλλων περιείχε και γάλα από ινδική καρύδα. Μέσα σε αυτό το διάλυμα όρισμένα από τα κύτταρα άρχισαν να διαιρούνται σαν να είχαν γονιμοποιηθεί ενώ στην πραγματικότητα κάτι τέτοιο δεν είχε συμβεί. Όρισμένα μάλιστα από αυτά τα ενεργοποιημένα κύτταρα όχι μόνο άρχισαν να διαιρούνται αλλά τελικά έβγαλαν μπουμπούκια και βλάστησαν ρίζες. Μέσα σε άλλα θρεπτικά διαλύματα έβγαλαν πράσινα βλαστάρια και στο έδαφος μερικά από αυτά έγιναν πλήρως αναπτυγμένα καρότα⁵. Έκτοτε οι επιστήμονες εφαρμόζουν με άρκετη επιτυχία την κλώνωση σε διάφορα φυτά⁶ και σε μύκητες όπως τα νηματοειδή μανιτάρια (*filamentous fungi*)⁷.

γ. Η κλώνωση σε έντομα και ζώα

Η μέθοδος του κλωνισμού δεν άργησε να εφαρμοστεί σε έντομα και ζώα. Στα τέλη της δεκαετίας του 1960 η κλώνωση με τη μέθοδο που περιγράψαμε στην πρώτη παράγραφο εφαρμόστηκε με επιτυχία σ' ένα είδος βατραχού, τον αφρικάνικο όνυχοφόρο⁸. Κατόπιν, επιτυχή πειράματα με το έντομο Δροσοφίλη⁹ (μύγα του ξυδιού), με ποντίκια¹⁰ και άλλα ζώα οδήγησαν τους επιστήμονες σε χρήσιμα συμπεράσματα όσον αφορά τη δυνατότητα εφαρμογής της μεθόδου της κλωνώσεως σε προηγμένους οργανισμούς. Και πρόσφατα έκανε το γύρο του κόσμου η είδηση ότι Βρετανοί επιστήμονες κατάφεραν να αναπαράγουν γενετικά όμοια πρόβατα με την τεχνική του κλωνισμού¹¹. Η επιτυχία αυτή άνοιξε το δρόμο για περαιτέρω πειραματισμούς παρότι πολλοί αντιδρούν σε τέτοιου είδους έγχειρήματα.

5. Ντέιβιντ Μ. Ρόρβικ, ένθ. άνωτ., σελ. 58-59.

6. David M. Glover, ένθ. άνωτ., σελ. 168 κ.έ. Βλ. και Winnacker Ernst-Ludwig, From genes to clones. Introduction to genes technology, translated by Horst Ibelgauffs, Weinheim - New York 1987, σελ. 397-415.

7. David M. Glover, ένθ. άνωτ., σελ. 167-168.

8. Κ. Τριανταφυλλίδη - Ά. Κουβάτση, ένθ. άνωτ., σελ. 328. Ντέιβιντ Μ. Ρόρβικ, ένθ. άνωτ., σελ. 59-60.

9. David M. Glover, ένθ. άνωτ., σελ. 208-211. Πρβλ. Winnacker Ernst - Ludwig, ένθ. άνωτ., σελ. 371-373 και Κουρίλσκι Φίλιπ, DNA. Το νήμα της ζωής και οι γενετικές έπεμβάσεις (Μεταγραφή: Βαγγέλης Μπρίκας), Άθήνα 1989, σελ. 142-143.

10. David M. Glover, ένθ. άνωτ., σελ. 211-213.

11. Έφημερίδα «Έλεύθερος Τύπος» 9.3.1996 σελ. 12.

δ. Ήθικη θεώρηση της εφαρμογής της κλωνώσεως στον φυτικό και ζωϊκό κόσμο

Τα έπιτεύγματα της σύγχρονης Γενετικής δεν αφήνουν αδιάφορη την Ήθικη. Όπως παρατηρεί ο καθηγητής Βιολογίας-Γενετικής του Πανεπιστημίου Άθηνών Θεοχάρης Παταριάς «υπάρχει διαφωνία στην έπιστημονική κοινότητα για όποιαδήποτε ενέργεια αποτελεί παρέμβαση στην εξέλιξη των ζώων και των φυτών»¹². Οί φόβοι μάλιστα για άνεπανόρθωτες και καταστροφικές συνέπειες τέτοιων ενεργειών οδήγησαν στη θέσπιση κανόνων ασφαλείας μεταξύ των έτών 1974-1980¹³. Από χριστιανικής πλευράς σημειωτέα τα ακόλουθα: Ότι τα φυτά και τα ζώα βρίσκονται στη διάθεση του ανθρώπου είναι ένα γεγονός που θεμελιώνεται και άγιογραφικά (Γεν. 1,27-31). Μπορεί μάλιστα να παρατηρηθεί ότι, αφού μετά την πώση έπιτρέπεται άκόμη και η θανάτωση ζώων προς βρώση, γιατί να θεωρείται άνήθικη ή χρησιμοποίησή τους ως πειραματοζώων προκειμένου να ώφεληθεί από τα πορίσματα της έπιστήμης το ανθρώπινο γένος; Άν και δύναται να σταθεί η ένσταση ότι η χρήση ζώων και φυτών για πειράματα δεν είναι άναγκαία για την έπιβίωση του ανθρώπου, όπως είναι ίσως η ζωοφαγία, λόγω του ότι οι προθέσεις φαίνεται να είναι άγαθές, π.χ. καταπολέμηση της πείνας, των άσθενειών κ.λπ., μπορούν να χαρακτηριστούν τέτοιου είδους πειράματα ως κατ' άρχήν θεμιτά από πλευράς ήθικης.

Προκύπτουν όμως στη συνέχεια άλλα έρωτήματα¹⁴: α) Δεδομένου ότι στο σύνολό τους τα πειράματα της Γενετικής (συμπεριλαμβανομένης της κλωνώσεως) δεν είναι άκίνδυνα για τον άνθρωπο, έπιτρέπεται να εκτίθεται η άνθρωπότητα σε κινδύνους με άνυπολόγιστες καταστροφικές συνέπειες για το ένδεχόμενο παραγωγής προϊόντων, τα όποια θα βοηθήσουν τον άνθρωπο στην καταπολέμηση άσθενειών, της πείνας κ.λπ.; β) Έπιτρέπεται χάριν της καλώς ή κακώς νοουμένης έλευθερίας της έρευνας, να προχωρεί ο άνθρωπος σε επικίνδυνες για τον ίδιο έρευνες ή μήπως πρέπει να κινείται η έπιστημονική έρευνητική προσπάθεια του ανθρώπου μέσα σε όρισμένα πλαίσια; Άπάντηση δεν είναι

12. Αυτόθι.

13. Κουρίλσκι Φ., ένθ. άνωτ., σελ. 86. David M. Glover, ένθ. άνωτ., σελ. 1-4.

14. Μητσοπούλου Ν., ένθ. άνωτ., σελ. 9.

εύκολο νὰ δοθεῖ ὑπὸ τὶς παρούσες συνθήκες. Μιὰ κάποια λύση πιθανὸν νὰ βρεθεῖ στὸ μέλλον ὅταν πρῶτοι ἀπὸ ὅλους οἱ εἰδικοί ἐπιστήμονες θὰ εἶναι σὲ θέση νὰ γνωρίζουν καλύτερα ποιές εἶναι οἱ πράγματι θετικὲς συνέπειες τῶν παραπάνω ἐρευνῶν καὶ ποιοὶ οἱ ἄμεσοι κίνδυνοι γιὰ ἀνεπανόρθωτες καταστροφές. Ἔτσι θὰ μποροῦν νὰ τεθοῦν κάποια πλαίσια μέσα στὰ ὁποῖα θὰ κινεῖται ἡ ἐπιστημονικὴ ἔρευνα μὲ τὴ μεγαλύτερη δυνατὴ ἀσφάλεια γιὰ τὸν ἄνθρωπο.

Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΚΛΩΝΩΣΕΩΣ ΣΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟ

α. Ἐνδεχόμενο ἢ γεγονός;

Ἡ ἐπιτυχία τῆς ἐφαρμογῆς τῆς κλωνώσεως σὲ καρότα, βατράχους, σαλαμάνδρες κ.λπ. ὀδήγησε στὴν πεποίθηση ὅτι αὐτὴ ἡ μέθοδος θὰ μπορεῖ νὰ ἐφαρμοστεῖ καὶ στὸν ἄνθρωπο μέσα σὲ 10, 20 ἢ 30 χρόνια¹⁵. Θεωρητικὰ ἤδη ὑπάρχει ἡ δυνατότητα γιὰ μιὰ τέτοια δοκιμὴ¹⁶ τὸ ἐγγεῖρημα πάντως προβλέπεται ἀρκετὰ δύσκολο καθότι ὑπάρχει σημαντικὴ διαφορὰ στὴ γενετικὴ μηχανικὴ ἀνάμεσα στὰ ζῶα καὶ τὸν ἄνθρωπο¹⁷. Σημειώνεται ἐπίσης ὅτι «ἐρευνες γι' αὐτὸν τὸν τομέα στὸν ἄνθρωπο δὲν ἀναφέρονται στὴ βιβλιογραφία. Ἐνας ὁμως συγγραφέας βιβλίων ἐπιστημονικῆς φαντασίας, τὸ 1978, ὑποστήριξε —χωρὶς νὰ προσκομίσει ἐπιστημονικὴ τεκμηρίωση— ὅτι κλωνικὴ ἀναπαραγωγὴ ἐπιτεύχθηκε καὶ στὸν ἄνθρωπο»¹⁸. Τὸ σχόλιο προφανῶς ἀναφέρεται στὸν Ἀμερικανὸ συγγραφέα Ντέιβιντ Ρόρβικ (David Rorvik) καὶ τὸ βιβλίο του σὲ μετάφραση «Κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωση. Ἡ κλωνικὴ ἀναπαραγωγὴ ἐνὸς ἀνθρώπου»¹⁹, στὸν πρόλογο τοῦ ὁποῖου καὶ ὁ ἴδιος παραδέχεται ὅτι ἔχει παραλείψει ἢ παραλλάξει κάποια στοιχεῖα ποὺ θὰ μπορούσαν νὰ ἐπιβεβαιώσουν τὸ ἀληθές τῶν ἰσχυρισμῶν του, ὑποστηρίζοντας πάντως πῶς τὸ ἔπραξε γιὰ λόγους ἀσφαλείας²⁰ (προστασίας τῆς

ἀνωνυμίας ὧν συμμετεῖχαν στὴν ὑποτιθέμενη κλωνικὴ ἀναπαραγωγὴ ἐνὸς ἀνθρώπου). Παράπεμποντας ἐξάλλου σὲ ἐπιστημονικὲς ἀνακοινώσεις θεωρεῖ ὅτι δὲν ἀποκλείεται νὰ ἐφαρμοσθεῖ ἡ μέθοδος τῆς κλωνώσεως στὸν ἄνθρωπο στὴν πρῶην Σοβιετικὴ Ἑνωση²¹. Ὅπως καὶ νὰ ἔχει τὸ πράγμα ἡ ὑπόθεση εἶναι σοβαρὴ. Ἡ ἠθικὴ —καὶ μάλιστα στὴν Ὁρθόδοξο Θεολογία— καλεῖται νὰ διαδραματίσει τὸ δικό της ὄλο παρακολουθώντας τὶς ἐξελίξεις ἀπὸ κοντά.

β. Ἠθικὴ θεώρηση τῆς κλωνώσεως ὡς μέσου ἀναπαραγωγῆς ἀνθρώπων

Ἡ προοπτικὴ τῆς ἀναπαραγωγῆς ἀνθρώπων μὲ τὴν κλώνωση προκαλεῖ ἐντονο προβληματισμό. Ἐρωτᾶται γιὰ παράδειγμα «ποιὰ θὰ εἶναι ἡ τύχη μιᾶς κοινωνίας μὲ ὁμοίους κατοίκους καὶ χωρὶς γενετικὴ ποικιλότητα; Μήπως μιὰ τέτοια πολιτικὴ πάει ἐνάντια στὴ φύση²²; «Ἡ πιθανότητα μάλιστα νὰ παράγονται ὁμαδικῶς στὸ μέλλον ἄνθρωποι, ἂν θὰ εἶναι πράγματι ἄνθρωποι, ποὺ θὰ φέρουν ὅλα τὰ χαρακτηριστικὰ καὶ τὶς ιδιότητες τῶν δοτῶν, ὅπως ἀθλητές, πολεμιστές, καλλιτέχνες, ἐπιστήμονες κ.λπ., χαρακτηρίζεται «ἐξωφρενικὴ»²³. Σημειώνεται ἐπίσης ὅτι «κατὰ ὀρθόδοξο χριστιανικὴν ἠθικὴν θεώρησιν εἶναι ἀπορριπτέα ἡ κλώνωσις ὡς μέσον διαιωνίσεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Δι' αὐτῆς παραβιάζεται πλήρως ἡ φυσικὴ τάξις πρὸς τεκνοποιίαν. Καὶ τὰ κίνητρα, τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ ὀδηγήσουν εἰς ἐφαρμογὴν τῆς κλωνώσεως εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὡς εἶναι ἡ νοσηρὰ ἀσφαλῶς ἐπιθυμία ἀνδρὸς ἢ γυναικὸς νὰ ἀποκτήσῃ ἀπόγονον πανομοιότυπον... ἢ ἢ ἀπὸ μικρὰν ὁμάδα ἀνθρώπων ἀνάπτυξις πολυπληθοῦς κοινωνίας μὲ κοινὰ χαρακτηριστικὰ, ἢ ἢ παραγωγὴ ρωμαλέων ἀθλητῶν διὰ κατάκτησιν πρωταθλημάτων, ἢ ἢ δημιουργία πολυπληθῶν στρατευμάτων κ.λπ. φαίνεται ὅτι εἶναι ἐκ τοῦ Πονηροῦ»²⁴. Ἐν τούτοις ὑπάρχουν καὶ ὑποστηρικτὲς τῆς κλωνικῆς ἀναπαραγωγῆς ἀνθρώπων ποὺ ἔχουν φτιάξει μιὰ λίστα μὲ ἐφαρμογὰς τοῦ κλωνισμοῦ ποῦ, κατὰ τὴ γνώμη τους, πολλοὶ ἐνδέχεται νὰ θεωρήσουν σωστὴ, ἂν ὄχι σήμερα, τότε στὸ ἄμεσο μέλλον. Δὲν θεωροῦμε ἄσκοπο νὰ παραθέσουμε τὰ ἐπι-

15. Ζακόπουλου Ἀθηνάγορα, ἐνθ. ἀνωτ., σελ. 22.

16. Olson Steve, Biotechnology. An industry comes of age, Washington 1986, σελ. 3.

17. Αὐτόθι, σελ. 7.

18. Κ. Τριανταφυλλίδη - Ἀ. Κουβάτση, ἐνθ. ἀνωτ., σελ. 329.

19. Στὸ ὁποῖο συχνὰ παραπέμπουμε καθὼς, ἐξαιρουμένης τῆς «ἱστορίας» ποὺ διηγεῖται, ἐμπεριέχει πλούσια ἐπιστημονικὴ καὶ λοιπὴ βιβλιογραφία μὲ ἀναφορὰ στὶς ἠθικὲς ἀρχές καὶ τὶς μεθόδους τῆς κλωνώσεως.

20. Ντέιβιντ Μ. Ρόρβικ, ἐνθ. ἀνωτ., σελ. 13.

21. Ντέιβιντ Μ. Ρόρβικ, ἐνθ. ἀνωτ., σελ. 270.

22. Κ. Τριανταφυλλίδη - Α. Κουβάτση, ἐνθ. ἀνωτ., σελ. 329.

23. Μητσοπούλου Ν., ἐνθ. ἀνωτ., σελ. 11.

24. Αὐτόθι.

χειρήματά τους προβαίνοντας και σε μία σύντομη κριτική θεώρηση αυτών, που ίσως βοηθήσει στη διαλεύκανση ορισμένων πτυχών του ζητήματος. Οί λόγοι λοιπόν για τους οποίους η κλωνική αναπαραγωγή ανθρώπων κρίνεται θεμιτή είναι οι έξι²⁵:

1) «*Αναπαραγωγή ατόμων με μεγάλη ευφυία ή μεγάλη όμορφιά, για να βελτιωθεί το είδος ή να γίνει πιο ευχάριστη ή ζωή*».

Σε τί διαφέρει άραγε ή πρόταση αυτή από την πρόθεση για δημιουργία άριας φυλής που με βδελυγμία έχει απορρίψει στο παρελθόν ή ανθρωπότητα; Τέτοιου είδους επιχειρήματα φέρουν στη μνήμη σενάρια τρόμου όπως «*τα παιδιά από τη Βραζιλία*» του Μένγκελε, όπου άνθρωποι σαν τον Χίτλερ επιδιώκουν τη διαιώνισή τους με ριζοσπαστικούς τρόπους. Περιττό να λεχθεί ότι για την Όρθόδοξη Όθική Θεολογία, σύμφωνα με την οποία όλοι οί άνθρωποι είναι ισότιμοι έναντι του Θεού, προτάσεις σαν κι αυτή δεν γίνονται αποδεκτές. Στο κάτω-κάτω δεν είναι μόνο ή ευφυία ή ή όμορφιά που έχουν κάποια αξία και δεδομένου ότι κάθε άνθρωπος έχει τα δικά του χαρίσματα (άσχετως αν τα αξιοποιεί ή όχι), οί ύποστηρικτές της κλωνώσεως στον άνθρωπο θα έπρεπε να μιλούν για κλωνική αναπαραγωγή όλων των ανθρώπων, έτσι ώστε να διαιωνίζονται και όλα τα χαρίσματα, κι όχι μόνο μιās μερίδας αυτών. Τέλος ή πεποίθηση ότι θα γίνει πιο ευχάριστη ή ζωή με την κλωνική αναπαραγωγή ατόμων έξαιρετικής όμορφιάς μόνο με θυμηδία μπορεί να γίνει δεκτή.

2) «*Αναπαραγωγή των υγιών ατόμων, για να ξεπεραστεί ό κίνδυνος της γενετικής ασθένειας που προϋποτίθεται με το τυχαίο του σεξουαλικού άνασυνδυασμού*».

Ό εφαρμογή επί μέρους τεχνικών της κλωνώσεως για θεραπευτικούς σκοπούς άσφαλώς δύναται να χαρακτηριστεί ήθικώς άγαθή πράξη αν και οί ειδικοί έπιστήμονες εκφράζουν φόβους και για τυχόν παρενέργειες στον ανθρώπινο οργανισμό από αυτή την εφαρμογή. Για παράδειγμα ίσχυρίζονται ότι μπορεί τελικά να άσθηθεί ή ευαισθησία ενός ανθρώπου σε διάφορες

ασθένειες²⁶. Πάντως μεταξύ της εφαρμογής τεχνικών της κλωνώσεως για θεραπευτικούς ή έρευνητικούς σκοπούς (π.χ. κατανόηση της λειτουργίας του καρκίνου²⁷) και της κλωνικής αναπαραγωγής ανθρώπων ύπάρχει τεράστια άπόσταση. Κατ' άρχην σε ποιά βάση στηρίζεται ή βεβαιότητα ότι θα ξεπεραστεί ό κίνδυνος της γενετικής ασθένειας με την κλώνωση; Τη στιγμή που οί έπιστήμονες παραδέχονται ότι ό όλος οργανισμός ενός ζώου (και κατά συνέπεια του ανθρώπου) είναι το καλύτερο και το πιο άποτελεσματικό σύστημα κυτταρικής καλλιέργειας που γνωρίζουν²⁸, πώς ή κλώνωση που προϋποθέτει έξωσωματική γονιμοποίηση και ανθρώπινη επέμβαση, όποτε δεν αποκλείεται και ό κίνδυνος ανθρώπινου λάθους, θεωρείται άλλανθαστη; Άν ή φύση με όλη τη σοφία που τη διακρίνει, την οποία δεν έχει άκόμη άποκρυπτογραφήσει όλόκληρη ό άνθρωπος, δεν κατάφερε να εκμηδενίσει τις γενετικές άνωμαλίες —περιορίζοντας τις πάντως σε σχετικά μικρό ποσοστό— πώς εκφράζεται με τόση ευκολία ή άποψη ότι θα ξεπεραστεί ό κίνδυνος γενετικής ασθένειας με την κλώνωση; Μήπως πρόκειται για ουτοπία; Άλλά και αν άκόμη ένστερνιστούμε τις πιο αισιόδοξες προβλέψεις πάνω σε αυτό, τί πρέπει να συμβεί; Να καταργήσουμε το σεξουαλικό άνασυνδυασμό; Να άπαγορεύσουμε σε άνδρόγυνα να γενούν παιδιά με τον «κλασικό» τρόπο;

3) «*Δημιουργία μεγάλων συνόλων γενετικά ταυτόσημων ανθρώπινων όντων, για τη διενέργεια έπιστημονικών μελετών ως προς τη σχετική σημασία της φύσης και της άνα-τροφής για διάφορες πλευρές της ανθρώπινης ύπαρξης*».

Πώς να χαρακτηρίσει κανείς αυτό το επιχειρήμα; Έδώ δεν έχουμε άπλά τη χρησιμοποίηση ενός ανθρώπου ή ομάδας ανθρώπων ως αντικείμενο έπιστημονικής έρευνας. Έχουμε κάτι περισσότερο' τη δημιουργία ανθρώπων για την έξυπνέτηση αυτού του σκοπού. Ό όλη επιδίωξη, αν δεν φαίνεται καθαρά στην παραπάνω διατύπωση, είναι ή διαπίστωση για το αν είναι ή κληρονομικότητα ή το περιβάλλον ό ίσχυρότερος

26. «For instance, it may eventually be possible through human gene therapy to reduce a person's susceptibility to various diseases». Olson Steve, ένθ. άνωτ., σελ. 7.

27. Ντέιβιντ Μ. Ρόρβι, ένθ. άνωτ., σελ. 64.

28. «The whole animal is certainly the most sophisticated and efficient cell culture system that we know». David M. Glover, ένθ. άνωτ., σελ. 213.

25. Έν Ντέιβιντ Μ. Ρόρβι, ένθ. άνωτ., σελ. 75-76 από κείμενο του L. E. Kass με τίτλο «New Beginnings in life», στη συλλογή «The new genetics and the future of man», Eerdmans 1972.

καὶ περισσότερο καθοριστικὸς παράγοντας στὴ ζωὴ ἑνὸς ἀνθρώπου²⁹. Ἀσφαλῶς δὲν μπορούμε νὰ χαρακτηρίσουμε τοὺς ἔμπνευστὲς αὐτῆς τῆς πρότασης κακοπροαίρετους. Θεωροῦμε ἀντίθετα ὅτι τοὺς διακρίνει μίᾳ ἐλαφρότητα στὴν ἀντιμετώπιση τόσο σοβαρῶν ζητημάτων. Διότι μὲ περισσὴ ἀφέλεια παραβλέπουν τὰ τεράστια προβλήματα ποὺ θὰ προκύψουν ἀπὸ τὴ μαζικὴ παραγωγή ἀνθρώπων κλώνων λέγοντας ὅτι ἰδοὺ ὑπάρχει κάτι θετικὸ, θὰ ἐρευνήσουμε καλύτερα τοὺς παράγοντες «κληρονομικότητα» καὶ «περιβάλλον» στὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου. Φαίνεται ἐπίσης πὼς δὲν ἀντιλαμβάνονται ὅτι πίσω ἀπὸ τὴν ἀθῶα ἐκ πρώτης ὄψεως περιέργειά τους κρύβεται ἡ διάθεση νὰ χρησιμοποιήσουν τοὺς κλώνους ὡς ἀκούσια πειραματόζωα, χωρὶς ἴσως νὰ τοὺς ἀρνοῦνται τὴν ἀγάπη τους, μιὰ ἀγάπη ὁμῶς ποὺ ἀρμόζει περισσότερο σὲ κατοικίδια παρὰ σὲ ἀνθρώπους ἰσάξιους ποὺ ἔχουν τὸ δικαίωμα τουλάχιστον νὰ ἀρνηθοῦν τὴν ἀντιμετώπισή τους ὡς ἀντικειμένων ἐπιστημονικῆς ἐρευνας³⁰.

4) «Ἀπόκτηση παιδιοῦ ἀπὸ ἄτεκνο ζευγάρι».

Ἡ ἐπιθυμία ἀπόκτησης παιδιοῦ ἀπὸ ἀνδρόγυνο ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ τεκνοποιήσει εἶναι ἀπὸ χριστιανικῆς πλευρᾶς σύμφωνη πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ³¹. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ προσπάθεια τῆς Ἰατρικῆς ἐπιστῆμης γιὰ ἄρση τῶν ἐμποδίων πρὸς τεκνοποιᾶ ἐπικροτεῖται ἀπὸ πλευρᾶς ἠθικῆς. Προβλήματα ἀνακύπτουν ἀπὸ τὴν χρησιμοποίησιν τῆς τεχνητῆς γονιμοποίησης ὡς μέσου γιὰ τὴν ἀπόκτηση παιδιῶν. Τὸ θέμα βέβαια εἶναι μεγάλο καὶ ὑπερβαίνει τὰ ὅρια τῆς παρουσίας ἐργασίας³², καθόσον ὁμῶς ἀπτεται καὶ τοῦ ζητήματος τῆς κλωνώσεως στὸν ἀνθρώπο παρατηρητέα τὰ ἀκόλουθα: ἡ κλωνώση δὲν εἶναι οὔτε ὁ μόνος οὔτε ὁ πιὸ ἀνώδυνος τρόπος νὰ ἀποκτήσει ἕνα ἀνδρόγυνο παιδιὰ. Ἀντίθετα εἶναι ὁ πιὸ ἀκρᾶς καὶ μάλιστα ἐφόσον δεχτοῦμε ὅτι ὑπάρχει ἡ δυνατότητα νὰ πραγματοποιηθεῖ, ἐνῶ ἄλλες μέθοδοι ἔχουν ἤδη στεφθεῖ μὲ ἐπιτυχία. Ὑστερα εἶναι καὶ τὸ ἄλλο· ὅπως εἶδαμε στὴν εἰσαγωγὴ ὁ κλώνος ἔχει οὐσιαστικὰ ἕνα γονεῖα, ὁ-

πότε ὑπάρχει σοβαρὴ ἀμφιβολία ἂν τὸ παιδί ποὺ θὰ προκύψει μὲ τέτοιο τρόπο θὰ εἶναι πράγματι παιδί ἑνὸς ζευγαριοῦ. Ὁ λόγος λοιπὸν αὐτὸς οὔτε εὐσταθεῖ οὔτε εἶναι ἀρκετὸς γιὰ νὰ γίνῃ δεκτὴ ἡ κλωνώση σὲ ἀνθρώπους.

5) «Ἀπόκτηση παιδιοῦ μὲ κατ' ἐπιλογὴ γονότυπο – κάποιου διάσημου ἀνθρώπου, ἑνὸς ἀγαπημένου ποὺ ἔφυγε, τοῦ συζύγου ἢ καὶ τοῦ ἴδιου τοῦ γονεῖα».

Ἡ ἐπιθυμία νὰ ἀποκτήσει κάποιος ἀπόγονο πανομοιότυπο μὲ τὸν ἑαυτό του χαρακτηρίζεται, ὅπως εἶδαμε στὴν ἀρχὴ τῆς β' παραγράφου «νοσηρή». Τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ γιὰ τὶς ἄλλες περιπτώσεις τοῦ ἐπιχειρήματος. Καθὼς στὴν πρόταση δὲν διευκρινίζεται ἂν ἡ ἀπόκτηση παιδιοῦ ἀφορᾷ ἕνα μεμονωμένο ἄτομο ἢ μιὰ οἰκογένεια ὁ σχολιασμὸς πρέπει νὰ γίνῃ καὶ γιὰ τὶς δύο περιπτώσεις. Πρῶτα ἀπὸ ὅλα πρέπει νὰ τονιστεῖ ὅτι «ἡ ἐν Χριστῷ τεκνοποιᾶ κατὰ τὴν ὀρθόδοξον χριστιανικὴν ἠθικὴν εἶναι καρπὸς τῆς ἐν τῷ γάμῳ ψυχοσωματικῆς συναφείας ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς»³³. Κατὰ συνέπεια ἡ ἐπιθυμία γιὰ ἀπόκτηση παιδιοῦ ἐκτὸς γάμου, ἀπὸ ἕνα ἄτομο καὶ μάλιστα μὲ τὴν μέθοδο τῆς κλωνώσεως δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ ἀποδεκτὴ. Ἰδιαίτερα ἂν μὲ τὴν φράση «ἐνὸς ἀγαπημένου ποὺ ἔφυγε» ἐννοεῖται ἡ ἀπόκτηση παιδιοῦ μὲ κλωνώση ἀπὸ γενετικὸ ὑλικὸ νεκροῦ κάθε σχολιασμὸς εἶναι περιττός. Ἄλλὰ κι ἂν ἀκόμη πρόκειται γιὰ οἰκογένεια ποὺ ἐπιθυμεῖ νὰ ἀποκτήσει παιδιὰ μὲ κλωνώση τὰ πράγματα δὲν ἀλλάζουν καὶ πολὺ. Πέραν τῶν ὧν ἀναφέρθηκα γιὰ τὸ τέταρτο ἐπιχειρήμα μπορεῖ ἐδῶ νὰ προστεθεῖ ὅτι ἡ ἐπιθυμία κατ' ἐπιλογὴ γονότυπου ὑποκρύπτει ρατσιστικὲς ἀντιλήψεις (καθὼς μάλιστα ὡς πρώτη ἐπιλογὴ ἀναφέρεται ὁ γονότυπος ἑνὸς διάσημου ἀνθρώπου), ἐνῶ ἡ κλωνικὴ ἀναπαραγωγὴ ἑνὸς ἐκ τῶν δύο γονέων δημιουργεῖ ἐρωτηματικὰ καὶ ὡς πρὸς ἐκεῖνον ποὺ πρόκειται νὰ ἀναπαραχθεῖ (τὸ δότη) καὶ ὡς πρὸς ἐκεῖνον ποὺ θὰ δεχτεῖ νὰ ἀποκτήσει μὲ αὐτὸ τὸν τρόπο παιδί, τὸ ὁποῖο τουλάχιστον βιολογικὰ πολὺ δύσκολα θὰ μπορεῖ νὰ χαρακτηριστεῖ δικό του. Τέλος τὸ ἐσκεμμένο βιολογικὸ ἀνακάτεμα τρίτου προσώπου σὲ ἕνα ἀνδρόγυνο, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ νομικὰ προβλήματα ποὺ δημιουργεῖ, εἶναι καὶ ἠθικῶς ἐπιλήψιμο καθὼς γάμος εἶναι ἡ ψυχοσωματικὴ συνάφεια ἑνὸς ἀνδρὸς καὶ μιᾶς γυναικὸς καὶ ὄχι περισσοτέρων. Στὰ παραπάνω βέβαια δὲν συμπεριλαμβάνεται ἡ περίπτωση τῆς υἰοθεσίας.

(Συνεχίζεται)

29. Ντέιβιντ Μ. Ρόβιν, ἔνθ. ἀνωτ., σελ. 42.

30. Ἴσως δὲν πρέπει νὰ μᾶς διαφεύγει τὸ γεγονός ὅτι τὰ ἐν λόγῳ ἐπιχειρήματα προβάλλονται ἀπὸ Ἀμερικανούς, οἱ ὁποῖοι συνηθίζουν νὰ δίνουν ἔμφαση σὲ θέματα πρακτικῆς φύσεως, παραθεωρώντας πολλὰ φορὲς τὸ ὅλο πνεῦμα μέσα σὲ ὅποιο αὐτὰ πρέπει νὰ διενεργοῦνται.

31. Μητσοπούλου Ν., ἔνθ. ἀνωτ., σελ. 16.

32. Γιὰ περισσότερα βλ. τὸ μνημονευθὲν ἔργο τοῦ καθηγητοῦ Μητσοπούλου, ὅπου καὶ παράθεση σχετικῆς βιβλιογραφίας (σελ. 31-32).

33. Αὐτόθι, σελ. 27.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Ἡ Ἐκκλησία «κηρύσσει τὸν λόγον τῆς ἀληθείας».

Τὸ λαμπρὸν περιοδικὸν «Διάλογος», τὸ ὁποῖον εἶναι ἔκδοσις τοῦ – ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Νικοπόλεως κ. Μελετίου προεδρευομένου – Διορθοδόξου Συνδέσμου Πρωτοβουλιῶν Γονέων (διὰ τὴν προστασίαν τοῦ Ἑλληνορθοδόξου Πολιτισμοῦ, τῆς Οἰκογενείας καὶ τοῦ Ἀτόμου) καὶ διευθύνεται ὑπὸ τοῦ αἰδεσιμολογιωτάτου Πρωτοπρεσβυτέρου π. Κυριακοῦ Τσουρού, Διδάκτορος τῆς Θεολογίας καὶ Γραμματέως τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν Αἰρέσεων, εἰς τὸ ὑπ' ἀρ. 11 τεῦχος αὐτοῦ (Ἰαν. - Μάρτ. 1998) παρουσιάζει εὐσύνοπτον, ἀλλὰ πλήρως καταπολιτιστικὸν Χρονικὸν τῆς ἐν Ὁσίῳ Ἰωάννῃ τῷ Ρώσῳ πραγματοποιηθείσης Θ' Συνδιασκέψεως Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ Ἱερῶν Μητροπόλεων διὰ θέματα αἰρέσεων καὶ παραθηροκειῶν.

Ἐν τῷ Χρονικῷ τούτῳ, ὅπερ ἐγράφη ὑπὸ τοῦ ἔχοντος τὴν εὐθύνην ὀργανώσεως καὶ συντονισμοῦ τῆς Συνδιασκέψεως π. Κυριακοῦ Τσουρού καταχωροῦνται οὐ μόνον ἐνδιαφέροντα στοιχεῖα τῆς Φαινομενολογίας καὶ Δεοντολογίας τοῦ ἀντιαιρετικοῦ ἀγῶνος, ἀλλὰ καὶ χαρακτηριστικαὶ περικοπαὶ τῶν κατὰ τὴν Διάσκεψιν ἀναγνωσθέντων βαρυσημάντων Μηνυμάτων τῆς Α.Θ. Παναγιώτητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου καὶ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ.

Ὁ Προκαθήμενος τῆς πρωτοθρόνου ἐν τῇ Ὁρθοδόξῃ Ἐκκλησίᾳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀναφερόμενος, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, εἰς τὸ καθήκον τῆς Ἐκκλησίας νὰ ἐνημερώνη τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα περὶ τῶν κινδύνων ἐκ τῶν αἰρέσεων, τονίζει τὰ ἑξῆς: «Τὸ ἔργον καὶ καθήκον τοῦτο τῆς ἀκριβοῦς πληροφορήσεως ἐκλαμβάνεται ὑπὸ τινων ὡς ἐνέργεια πολεμικῆ κατὰ τῶν ἐν λόγῳ ὀργανώσεων καὶ ἐπιχειρεῖται ὅπως ἐμποδισθῇ ὡς ἀντίθετον πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας. Ἐν τούτοις, πρόκειται ἀκριβῶς περὶ ἀπλῆς ἐνημερώσεως τῶν ἐνδιαφερομένων ἐν τῷ πλαισίῳ αὐτῆς ταύτης τῆς ἐπικαλουμένης θρησκευτικῆς ἐλευθερίας, διότι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία οὐδὲν βίαιον μέτρον λαμβάνει κατ' οὐδενός, ἀλλ' ἀπλῶς κηρύσσει τὸν λόγον τῆς ἀληθείας».

«Φύλαξ καὶ ἐρμηνευτὴς τῆς Ἀληθείας».

Ἐν συνεχείᾳ, τὸ Χρονικὸν τῆς Θ' Διορθοδόξου Συνδιασκέψεως διὰ τὰ θέματα τῶν αἰρέσεων παρουσιάζει τὴν ἐξῆς εὐλογητὸν περικοπήν ἐκ τοῦ Μηνύματος τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ: «Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, φύλαξ καὶ ἐρμηνευτὴς τῆς Ἀληθείας, ζῶσα καὶ δρῶσα ἐν τῷ πλαισίῳ τῶν συγχρόνων ἐξελίξεων, ὀφείλει νὰ ἀνασυντάξῃ καὶ νὰ ἐνισχύσῃ τὰς δυνάμεις Αὐτῆς διὰ τὴν λυσιτελεστέραν καὶ πληρεστέραν ἀσκησὴν τῆς θείας ἐν τῷ κόσμῳ ἀποτολῆς τῆς, τοσοῦτω μᾶλλον ὅσῳ τὸ μέγιστον θέμα τῆς

ἱστορίας τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου ἦν, ἐστὶ καὶ ἔσται ἑσασεὶ ἡ μεγάλη μονομαχία μεταξὺ τῆς Ἀληθείας καὶ τῆς πλάνης, τῆς Πίστεως καὶ τῆς ἀπιστίας. Ἡ Ὁρθόδοξος ἡμῶν Ἐκκλησία, Ἀλήθεια ἐν ταυτῷ καὶ Ζωῇ, ἔχει τὴν δύναμιν νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τὴν πρόκλησιν ταύτην τῶν καιρῶν καὶ νὰ πληρώσῃ ἐκ τῶν πλουσιῶν αὐτῆς πνευματικῶν θησαυρῶν τὰς ἀπαντήσεις τοῦ ἐν πολλοῖς ἐν συγχύσει εὐρισκομένου ἀνθρώπου».

Παρομοίου περιεχομένου ἦσαν καὶ τὰ Χαιρετιστήρια Μηνύματα ἄλλων Προκαθημένων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ὡς καὶ ἐκπροσώπων τῶν διαφόρων Ἀρχῶν, τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ θεωρηθοῦν ὡς Πρόλογος εἰς τὰς δέκα πέντε Εἰσηγήσεις, αἱ ὁποῖαι ἀπέδειξαν ὅ,τι εἶπε κατὰ τὸν χαιρετισμὸν τοῦ πρὸς τὴν Διάσκεψιν ὁ κηρύξας τὴν ἐναρξίν αὐτῆς Σεβ. Μητροπολίτης Χαλκίδος κ. Χρυσόστομος, ὅστις, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ἐτόνισε τὰ ἑξῆς: «Ἡ Ἐκκλησία σέβεται ἀπολύτως τὸ δικαίωμα ἐνὸς ἐκάστου νὰ ἔχῃ οἰανδήποτε θρησκευτικὴν πίστιν ἢ καὶ οὐδεμίαν... Ἡ ἀντίρροσις τῆς Ἐκκλησίας ἀρχεται ἀφ' ἧς στιγμῆς ἡ θρησκευτικὴ πίστις γίνεται πρόσχημα δι' ἄλλους σκοπούς, ἡ θρησκεία καθίσταται προσωπεῖον, τὸ ὁποῖον καλύπτει ἄλλας ἐπιδιώξεις, πολλῶν δὲ μᾶλλον ὅταν ὑπὸ τινων χρησιμοποιηθῇ τὸ ὄνομα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ ἐπιχειροῦν νὰ κηρύξουν εὐαγγέλιον ἀλλότριον ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιον τῆς Ἐκκλησίας, εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ἐκκλησίας».

Μήτηρ Ἐκκλησία καὶ Ὁμογενεῖς.

Μετὰ ζωηρῶν ἐλπίδων ὁ ἀπανταχοῦ τῆς γῆς Ἑλληνισμὸς ἐξέφρασε τὴν χαρὰν αὐτοῦ ἐπὶ τῇ ἐν Θεσσαλονίκῃ κατὰ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1997 πραγματοποιηθείσῃ πρώτῃ Γενικῇ Συνελεύσει τοῦ Συμβουλίου Ἀποδήμου Ἑλληνισμοῦ πρὸς συζήτησιν τῶν θεμάτων, τὰ ὁποῖα ἀπασχολοῦν τοὺς εἰς τὰς πέντε ἡπείρους ἐγκατεστημένους Ὁμογενεῖς. Κατὰ τὴν Συνέλευσιν ταύτην ἀνεγνώσθη τὸ κείμενον ἐκτενοῦς Χαιρετισμοῦ τῆς Α.Θ. Παναγιώτητος τοῦ Σεπτοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου, ἐν τῷ ὁποίῳ, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ἐτονίσθησαν τὰ ἑξῆς:

«Ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία ἐναγκαλιζέται ἅπαντα τὰ ἀπανταχοῦ τῆς γῆς τέκνα αὐτῆς μετὰ πολλῆς τῆς ἀγάπης καὶ εὐχεται εἰς αὐτὰ πᾶσαν πρόοδον εἰς πᾶσαν καλὴν αὐτῶν προσπάθειαν... Ἐχει ὀργανώσει ἀνὰ τὰ πέρατα τῆς γῆς τὸ φιλόχριστον Γένος ἡμῶν εἰς μίαν θαυμαστὴν ὀργάνωσιν, ἡ ὁποία ἀσφαλῶς ἐπιδέχεται καὶ συνεχῶς δέχεται βελτιώσεις. Τυχὸν σκιερὰ συμβάντα, λαβόντα χώραν τῆδε κάκεισε διασπάρτως κατὰ χρόνον δὲν ἀναιροῦν τὴν αἴγλην καὶ τὴν λάμψιν τοῦ ὅλου οἰκοδομήματος, τὸ ὁποῖον, μὲ τὴν ἀρίστην συνεργασίαν καὶ συνεισφορὰν τῶν εὐλαβῶν Ὁμογενῶν, παρουσιάζει ἔργον τεράστιον καὶ ἄξιον ἐξάρσεως... Ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία θλίβεται μόνον ὅταν βλέπῃ ὀρισμένα τέκνα Αὐτῆς νὰ μὴ

θέλουν να γευθούν των θησαυρών αυτής, θησαυρών γνώσεως, σοφίας, αληθείας και ζωής, και να τρέφονται εκ των ξυλοκεράτων της κοσμικής σοφίας, ή οποία πέραν της έν τινι βαθμῶ χρησιμότητος αυτής εἰς τὸ πρακτικὸν ἐπίπεδον, οὐδεμίαν ἐλευθεροῦσαν καὶ ἀναπαύουσαν ἀπάντησιν δύναται νὰ δώσῃ εἰς τὰ ὑπαρξιακὰ ἐρωτήματα τοῦ ἀνθρώπου...».

**Ἡ ζωτική «έντελέχεια»
τοῦ Ἀποδήμου Ἑλληνισμοῦ.**

Ἐν συνεχείᾳ ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος, ἐν τῷ αὐτῷ χαιρετιστηρίῳ Μηνύματι Αὐτοῦ πρὸς τὸ Συμβούλιον τοῦ Ἀποδήμου Ἑλληνισμοῦ, προσέθεσε τὰ ἐξῆς: «Ὡς Θεανθρώπινον Σῶμα ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία μετέχει τοῦ ἀκτίστου καὶ εἶναι ἀνεπίδεκτος προσβολῆς ὑπὸ τοῦ κτιστοῦ. Πολλὰ ἐκ τῶν χρησιμοποιουμένων ὑπ' αὐτῆς ὑλικῶν μέσων καταστρέφονται δι' ἐνεργειῶν ἐχθρικῶν ἢ διὰ τῆς ἐκ τοῦ χρόνου φθορᾶς, ἀλλ' ἡ ἰδία εἶναι αἰωνία καὶ πύλαι ἄδου οὐ καποχύσονται Αὐτῆς...».

»Ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία εἶναι θεμέλιος ζωῆς καὶ φάρος πλεύσεως... Ἡ σβέσις τοῦ φάρου καὶ ἡ ἐκθεμελίωσις τῆς ζωῆς δὲν βλάπτει τὸν φάρον ἢ τὸν θεμέλιον λίθον, ἀλλὰ τοὺς πλέοντας καὶ τοὺς ζῶντας ἐν ἀθεμελιώτῳ πλέον καὶ ἐπισφαλεῖ οἰκοδομῆματι...».

»Ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία εὐλογεῖ, εὐχεται εἰς πάντας καλὴν ἐπιτυχίαν εἰς τὰς καλὰς προσπάθειάς αὐτῶν καὶ εἶναι καὶ θὰ εἶναι πάντοτε Μήτηρ φιλόστοργος καὶ ἀγαπῶσα. Διότι ἡ μητρικὴ ιδιότης δὲν ἐξάλειφεται...».

Τὸ πρὸς τοὺς Ἀποδήμους Μήνυμα τοῦ Παναγιωτάτου Πατριάρχου ἀποτελεῖ πατρικὴν καὶ διακριτικὴν ὑπόμνησιν περὶ τοῦ ὅτι τόσοι οἱ ἐκπρόσωποι τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας εἰς τὰ ἐκτὸς Ἑλλάδος κέντρα τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὅσον καὶ τὰ ἡγετικὰ στελέχη τῶν Κοινοτήτων τῶν ἀνά τὸν κόσμον Ὁμογενῶν πρέπει νὰ συνεχίσουν νὰ καταβάλλουν ἐντόνους προσπάθειάς, ἵνα παραμένῃ ἀδιατάρακτος ἡ πατροπαράδοτος σύνδεσις τοῦ Ἀποδήμου Ἑλληνισμοῦ μετὰ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, ἣτις εἶναι ἡ ζωτικὴ «έντελέχεια» αὐτοῦ, ὡς δι' ἄλλων λόγων ἐτόνισε καὶ ὁ Πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας κ. Κ. Στεφανόπουλος, παραστάς καὶ ὁμιλήσας εἰς τὴν ἐν Θεσσαλονίκῃ Γενικὴν Συνέλευσιν τοῦ Ἀποδήμου Ἑλληνισμοῦ.

Ἡ πίστις τῶν ἀστρονόμων.

Ὁ Ὁμότιμος Καθηγητὴς τῆς Ἀστρονομίας καὶ Ἀκαδημαϊκὸς κ. Γεώργιος Κοντόπουλος εἶναι γνωστὸς καὶ ἔχει τιμηθῆ διεθνῶς ὑπὸ Ἀκαδημιῶν, Ἐπιστημονικῶν Ἐνώσεων καὶ Ἐρευνητικῶν Κέντρων διὰ τὰς ἑκατοντάδας τῶν πρωτοτύπων ἐργασιῶν του εἰς τὴν Γαλαξιακὴν Δυναμικὴν, τὴν Γενικὴν Σχετικότητα καὶ τὴν Οὐρανίαν Μηχανικὴν, ὡς καὶ διὰ τὰ διεθνῶς γνωστὰ καὶ ἐν χρῆσει εἰς ἑλληνικὴν καὶ ἀγγλικὴν γλῶσσαν διδακτικὰ βιβλία τῆς Ἀστρονομίας καὶ τῆς Κοσμολογίας. Ἐχει δώσει ἑκατοντάδας διαλέξεων ὡς Ἐπισκέπτῃς Καθηγητῆς ἐν

Ἀμερικῇ καὶ Εὐρώπῃ καὶ ἐμφυγχώνει εἴτε διεθνή περιοδικὰ καὶ ἐκδόσεις ὡς Editor, εἴτε ἑλληνικὰ καὶ ξένα ἀστρονομικὰ ἰνστιτούτα καὶ εἰδικὰς ἐπιστημονικὰς ἐπιτροπὰς. Χαρακτηριστικὸν εἶναι ὅτι ὑπάρχουν 3.500 ἀναφοραὶ (citations) ἄλλων ἐρευνητῶν εἰς τὰ δημοσιεύματά του.

Ὁ διακεκριμένος οὗτος ἐπιστήμων, κατὰ τὴν πρόσφατον ἐπίσημον ὑποδοχὴν αὐτοῦ ὡς Τακτικοῦ Μέλους τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, ἀναπτύξας τὸ θέμα «Χάος καὶ Τάξις στὸ Σύμπαν», ἐξεδήλωσε τὴν χριστιανικὴν πίστιν, ἣτις κατὰ κανόνα κοσμεῖ πάντας τοὺς μεγάλους ἀστρονόμους, ἕκαστος τῶν ὁποίων μετὰ τοῦ χαρακτηρισθέντος ὡς «νομοθέτου τοῦ οὐρανοῦ» μεγάλου Κέπλερ οἶονεὶ ἐπαναλαμβάνει: «Ἐρευνῶν τὴν δημιουργίαν, νομίζω ὅτι ἐγγίζω τὸν Θεὸν μὲ τὰ χέρια μου».

**Ἡ Ἀνθρωπικὴ (ἢ Ἀνθρωπολογικὴ)
Ἀρχὴ τοῦ Σύμπαντος.**

Ἐν συνεχείᾳ σημειοῦμεν, ὅτι ἐν τῷ Ἐπιλόγῳ τοῦ Λόγου τοῦ κ. Γ. Κοντοπούλου, κατὰ τὴν ἐπίσημον εἴσοδον αὐτοῦ εἰς τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν, τονίζονται τὰ ἐξῆς:

«Οἱ νόμοι τῆς φύσεως δὲν εἶναι τυχαῖοι, οὔτε αὐθαίρετοι, ἀλλὰ μαρτυροῦν μιὰ σκοπιμότητα, ἡ ὁποία ὁδηγεῖ στὴν ζωὴ καὶ στὸν ἄνθρωπο.

»Εἶναι γνωστὸ τὸ γεγονός ὅτι ἂν οἱ φυσικοὶ νόμοι ἄλλαξαν κατὰ ἐλάχιστο, δὲν θὰ ὑπῆρχε ἡ ζωὴ καὶ ὁ ἄνθρωπος. Ἄν ἄλλαξαν ἡ σταθερὰ τῆς βαρῦτητος, ἡ τὸ φορτίο τοῦ ἠλεκτρονίου, ἢ οἱ σταθερὲς τῶν ἀσθενῶν καὶ ἰσχυρῶν πυρηνικῶν ἀντιδράσεων κ.λπ., δὲν θὰ ὑπῆρχαν ἀστέρεις, δὲν θὰ ὑπῆρχαν πλανῆτες, δὲν θὰ ὑπῆρχε ἄνθρωπος καὶ ὀργανικὴ ὕλη, δὲν θὰ ὑπῆρχαν πολὺπλοκοὶ ὀργανισμοί, δὲν θὰ ὑπῆρχε ὁ ἄνθρωπος. Φαίνεται ὅτι τὸ Σύμπαν ὀλόκληρο ἔχει σχεδιασθεῖ γιὰ νὰ παρουσιάσει μιὰ μέρα τὸ τελειότερο ὄν τῆς Δημιουργίας, τὸν ἄνθρωπο. Αὐτὴ εἶναι ἡ περίφημη Ἀνθρωπικὴ (ἢ Ἀνθρωπολογικὴ) Ἀρχὴ τοῦ Σύμπαντος ποὺ ἀναφέρεται στὸ ὅτι τὸ Σύμπαν ἔχει μιὰ καταπληκτικὴ σκοπιμότητα.

»Ἡ σκοπιμότης ἐμφανίζεται στὴ δομὴ τῶν φυσικῶν νόμων... Πιστεύω ὅτι ἡ σκοπιμότης αὐτὴ ὑποδεικνύει τὴν ὑπαρξὴ σοφοῦ Δημιουργοῦ τοῦ Σύμπαντος.

»Ἀλλὰ ἐπὶ πλέον ἡ σκοπιμότης αὐτὴ ὑποδηλώνει τὴ σημασίαν τοῦ ἀνθρώπου... Φαίνεται ὅτι, ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ τῆς ὑπάρξεως τοῦ κόσμου, οἱ φυσικοὶ νόμοι, ποὺ τὸν διέπουν, ἔχουν τὸν ἄνθρωπο ὡς στόχο καὶ ὡς σκοπὸ. Τὸν ἄνθρωπο ποὺ δὲν ἔχει μόνον σῶμα, ἀλλὰ καὶ νοῦ καὶ συνείδηση καὶ προπαντὸς ἔχει ἀξίεις. Τὸν ἄνθρωπο ποὺ ὄχι μόνον μελετᾷ καὶ κατανοεῖ τὸ Σύμπαν, ἀλλὰ καὶ δημιουργεῖ ἕνα πνευματικὸ πολιτισμὸ, ποὺ τὸν καταξιώνει. Γιατὶ ὁ ἄνθρωπος καταξιώνεται μόνον ὅταν δρᾷ καὶ ἐνεργεῖ ὡς συνεργάτης τῆς Δημιουργίας "κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν" Θεοῦ».

Ε.Δ.Θ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ίερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

1. Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, προήδρευσε τῶν Συνεδριῶν τῆς Διαρκoῦς Ἱεράς Συνόδου τῆς 13ης Ἰανουαρίου ἐ.ἔ.

2. Τὴν 19ην μηνὸς Ἰανουαρίου ἐ.ἔ., ἡμέραν Δευτέραν, τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱεράς Συνόδου ἐπεσκέφθη ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κένυας κ. Σεραφεῖμ (Ἱεράρχης τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας).

3. Τὴν 21ην τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου ἐ.ἔ. ἡμέραν Τετάρτην τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱεράς Συνόδου ἐπεσκέφθη ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Καρπάθου καὶ Κάσου κ. Ἀμβρόσιος (Ἱεράρχης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου).

4. Τὴν 28ην τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου ἐ.ἔ. ἡμέραν Τετάρτην τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱεράς Συνόδου ἐπεσκέφθησαν οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίται Καμερουν κ. Θεόδωρος καὶ Χαρτοῦμ κ. Τίτος (Ἱεράρχαι τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας).

(Ἐκ τῆς Ἀρχιγραμματείας τῆς Ἱ. Συνόδου)

Ίερά Μητρόπολις Χίου

Τὸ «Δελτίον», ἔκδοσις τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Χίου, Ψαρῶν καὶ Οἰνουσῶν, ποῦ κυκλοφορεῖ ἀνελλιπῶς ἐπὶ μία 15ετία, προνοία τοῦ Σεβ. κ. Διονυσίου, ἀφιέρωσε τὸ 55ο τεῦχος του (σσ. 66) στὴν Ἐπίσκεψιν τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου Α' καὶ τῆς Συνοδείας του στὴ Χίο (16-19 Αὐγούστου 1997).

Τυπωμένο ἐξολοκλήρου σὲ τετραχρωμία, μὲ πλῆθος φωτογραφιῶν (τοῦ Μίλτου Ἀναγνώστου), ἀποτελεῖ ἓνα πλήρες Χρονικὸ τοῦ εὐσήμου γεγονότος, ποῦ ἀπετέλεσε σταθμὸ γιὰ τὴν τοπικὴ Ἐκκλησία καὶ ἱστορία. Προσφωνήσεις, ἀντιφωνήσεις, ὁμιλίες, προπόσεις καὶ μία «περίληψη», ὑπὸ τύπον «ἀνοικτῆς ἐπιστολῆς» (Νικ. Γεωργούλα, τ. Λυκείαρχου), στὴν ὁποία καταγράφονται ἐπιτροχάδην τὰ ὅσα ἔλαβαν χώρα, μὲ κάποιες καίριες ἐπισημάνσεις καὶ ἀποσπάσματα τῶν λεχθέντων, προσφέρουν ὀλοκληρωμένη εἰκόνα τῆς ἐπισκέψεως. Ἡ ὕλη τοῦ πανηγυρικοῦ τεύχους συμπληρώνεται μὲ ἄρθρο ὑπὸ τὸν τίτλο «Ἡ ἀνάμνησις τῆς ἐν τῇ ἀγία σορῶ καταθέσεως τῆς τιμίας Ζώνης τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου (Χριστ. Γ. Γατανᾶ) καὶ τίς δραστηριότητες τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου κ. Διονυσίου.

Ε. Π. Α.

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ

Προσκλήσει τῆς Α.Θ.Μ. τοῦ Πάπα καὶ Πατριάρχου

χοῦ ἡμῶν κ.κ. Πέτρου Ζ', συνήλθεν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἡ Ἁγία καὶ Ἱερά Σύνοδος, ὑπὸ τὴν προεδρίαν αὐτῆς, ἀπὸ 13ης ἕως 15ης Ἰανουαρίου ἐ.ἔ., ἐν τῇ Συνοδικῇ Αἰθούσῃ, εἰς ἕκτακτον Συνεδρίαν. Μετὰ τὴν εἰθισμένην προσευχὴν, ἤκουσεν τὴν εἰσήγησιν τῆς Α.Θ.Μ., ἀναφορικῶς μὲ τὴν ποιμαντορικὴν περιοδειᾶν Αὐτῆς εἰς τὰς ἐπαρχίας τοῦ Θρόνου ἐν Νοτίῳ Ἀφρικῇ, ἤτοι Ἰωαννουπόλεως καὶ Πρετορίας, καὶ Καλῆς Ἑλπίδος.

Κατόπιν μακρᾶς διαλογικῆς συζητήσεως μὲ τὴν συμμετοχὴν πάντων τῶν Μητροπολιτῶν τοῦ ἀφρικανικοῦ χώρου, προτάσει δὲ τῆς Α.Θ.Μ., ἡ Ἁγία καὶ Ἱερά Σύνοδος, διὰ ψήφων κανονικῶν ἐξέλεξε, διὰ μεταθέσεως, τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Ἰωαννουπόλεως καὶ Πρετορίας κ. Παῦλον εἰς Μητροπολίτην Μέμφιδος, τῆς Α.Θ.Μ., ἀνδειξάσης ἐν ταυτῷ τοῦτον Γέροντα Μητροπολίτην Μέμφιδος.

Ἐν συνεχείᾳ, ἡ Α.Θ.Μ. εἰσηγήθη τὴν πλήρωσιν τῆς κενωθείσης Μητροπόλεως Ἰωαννουπόλεως διὰ μεταθέσεως. Εἰς τὴν Μητρόπολιν Ἰωαννουπόλεως ἐξελέγη ὁ Ζιμπάμπουε Ἰωάννης.

Εἰς τὴν κενωθεῖσαν Μητρόπολιν Ζιμπάμπουε, ἐξελέγη ὁ Ἐπίσκοπος Ριρούτα Μακάριος.

Ἡ Α.Θ.Μ., λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν τὴν ἐπιδειχθεῖσαν ὑπακοὴν τῷ Πάπα, Πατριάρχῃ καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ ἡμῶν, προέτεινε εἰς τὴν Ἁγίαν καὶ Ἱεράν Σύνοδον, τὴν ὀνομασίαν τῶν Βοηθῶν Ἐπισκόπων, Κανόπου κ. Φιλήμονος καὶ Ταμιάθεως κ. Ἰωακείμ, εἰς Τιτουλαρίου Μητροπολίτας. Ἡ Σύνοδος ἀπεδέχθη τὴν πρότασιν τοῦ Πάπα καὶ Πατριάρχου.

Ἡ Α.Θ.Μ., ἀνακοινώνει ὅτι, ὠνόμασε τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Λεοντοπόλεως κ. Διονύσιον, Πατριαρχικὸν Αὐτῆς Ἐπίτροπον εἰς Κάϊρον.

Τὴν Α.Θ.Μ., ἀπὸ μακροῦ ἀπησχόλησε τὸ θέμα τῆς ἀδίκου ποινῆς ἀποπομπῆς ἐκ τῆς δικαιοδοσίας καὶ τοῦ κλίματος τῆς Ἀλεξανδρινῆς Ἐκκλησίας, τοῦ ἐν Ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Νεκταρίου Πενταπόλεως τοῦ Κεφαλᾶ. Τὸ γεγονὸς τοῦτο ἤγαγεν Αὐτὴν νὰ εἰσηγηθῇ εἰς τὴν Ἁγίαν καὶ Ἱεράν Σύνοδον, ὅπως αὕτη ἐπιληφθῇ τοῦ σοβαροῦ τούτου θέματος.

Μετὰ προσοχῆς πολλῆς ἡ Ἁγία καὶ Ἱερά Σύνοδος, διασκεψαμένη, ἐν φόβῳ Θεοῦ, καὶ τῆς εἰκόνας τοῦ Ἁγίου εὐρισκομένης ἐν τῇ Συνοδικῇ Αἰθούσῃ, ἀπεφάνητο, διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς διασαλευθείσης κανονικῆς τάξεως καὶ ἐξετήσατο τὴν συγχώρησιν, παρὰ τοῦ Ἁγίου Πατρὸς ἡμῶν Νεκταρίου, τῶν ὑπεναντίων αὐτῷ διὰ τὸν διωγμὸν καὶ τὴν ἀδικωτάτην κατ' αὐτοῦ μῆνιν, ἐπηρεῖα τοῦ πονηροῦ.

Ἐνημέρωσε τὴν Ἁγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον, διὰ τὰς ἐπικειμένους ἐξόδους αὐτοῦ, πρὸς ἐπίσκεψιν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Μητροπόλεων τοῦ Θρόνου.

Προέτεινε τὴν σύστασιν ἐπιτροπῆς, διὰ τὸν καθορισμὸν ἡμερομηνίας θρησκευτικῶν ἐκδηλώσεων εἰς Ἀλεξάνδρειαν καὶ Κάϊρον, καὶ εἰς Αἴγιναν, διὰ τὴν ἐπίσημον ἐξαγγελίαν τῆς Συνοδικῆς ἀποφάσεως περὶ τοῦ ἁγίου Νεκταρίου. Τὴν ἐπιτροπὴν ἀπαρτίζουν οἱ Σεβ. Μητροπολίται Καρθαγένης κ. Χρυσόστομος καὶ Χαρτοῦμ καὶ παντὸς Σουδάν κ. Τίτος, οἱ Ἕλλογ. Καθηγηταὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ.κ. Βλάσης Φειδᾶς, Μέγας Φαράντος, Στυλ. Παπαδόπουλος καὶ Παντ. Πάσχος.

Τέλος, τὴν Ἁγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον ἀπασχόλησαν θέματα ἀφορῶντα εἰς τὴν Ἱεραποστολὴν καὶ ἄλλα τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου Ἀλεξανδρείας.

Ἄμα τῇ λήξει τῶν Συνεδριῶν τῆς Συνόδου, ἐτελέσθη εἰς τὸ Πατριαρχικὸν παρεκκλήσιον τῶν Ἁγίων Θεοδώρων, προεξάρχοντος τοῦ Πάπα καὶ Πατριάρχου κ. Πέτρου, δοξολογικὴ δέησις καὶ συγχωρητικὴ ἐπίκλησις «ἀφέσεως ἁμαρτιῶν τῶν ὑπεναντίων τῶ ἐν Ἁγίοις πατρὶ καὶ διδασκάλῳ ἡμῶν Νεκταρίῳ Πενταπόλεως».

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Τὰ ἀπανταχοῦ τῆς γῆς Μέσα Μαζικῆς Ἐπικοινωνίας ἔδωσαν εὐρείαν δημοσιότητα εἰς τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Πάπα Ἰωάννου - Παύλου τοῦ Β' εἰς τὴν «Δημοκρατίαν τῆς Κούβας» ἀπὸ 21ης μέχρι 26ης Ἰανουαρίου 1998. Τὴν 21ην Ἰανουαρίου ὁ Πάπας ἔφθασεν εἰς τὸ ἀεροδρόμιον José - Martí τῆς Havanna. Τὴν 22αν Ἰανουαρίου ἐτέλεσε τὴν Θ. Λειτουργίαν ἐν τῷ ἀθλητικῷ χώρῳ Manuel Fajardo τῆς πόλεως Santa Clara καὶ ἐπεσκέφθη τὸν «Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας» Φιντέλ Κάστρο εἰς τὸ ἐν Havanna Ἀνάκτορον τῆς Ἐπαναστάσεως. Τὴν 23ην Ἰανουαρίου ἐτέλεσε τὴν Θ. Λειτουργίαν καὶ τὰ Μυστήρια τοῦ Βαπτίσματος καὶ τοῦ Χρίσματος ἐν τῇ πλατεῖᾳ Ignacio - Agraponte τῆς πόλεως Camagüey. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐν τῇ Αἰθούσῃ Τελετῶν τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Havanna συνηγήθη μετὰ τῶν ἐκπροσώπων τῶν Γραμμάτων, τῶν Τεχνῶν καὶ τοῦ καθ' ὅλου Πολιτισμοῦ. Τὴν 24ην Ἰανουαρίου ἐτέλεσε τὴν Θ. Λειτουργίαν ἐν Santiago de Cuba καὶ ἐπεσκέφθη ἐν Havanna τόπους προσκυνήματος καὶ ἀσθενεῖς. Τὴν 25ην Ἰανουαρίου εἶχεν Οἰκουμενικὴν Συνάντησιν εἰς τὸν Οἶκον τοῦ Νουντοῦ ἐν Havanna, ἐτέλεσε τὴν Θ. Λειτουργίαν εἰς τὴν «Plaza de la Revolution José Martí», συνηγήθη μετὰ τῶν μελῶν τῆς Συνόδου τῶν ἐπισκόπων, μεθ' ἱερέων, μοναχῶν καὶ ἐκπροσώπων τῶν λαϊκῶν πιστῶν καὶ μετέσχε τῆς ἀποχαιρετιστηρίου τελετῆς ἐν τῷ ἀεροδρομίῳ José - Martí τῆς Havanna. Τὴν 26ην Ἰα-

νουαρίου ἀφίχθη εἰς τὸ ἀεροδρόμιον Fiumicino τῆς Ρώμης. Εἰς τὰς πλείστας τῶν ὡς ἄνω ἐκδηλώσεων συμμετέσχε προσωπικῶς ὁ Φιντέλ Κάστρο, ὁ ὁποῖος ἐκινήτοποίησε καὶ ἑκατοντάδας χιλιάδων Κουβανῶν πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ Πάπα καὶ πρὸς συμμετοχὴν αὐτῶν εἰς τὰς Θείας Λειτουργίας. Ὁ Πάπας εἰς τὰς ὁμιλίαις του προέβαλε τὴν ἀνάγκην προστασίας τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων καὶ τῆς ἄρσεως τοῦ ἐναντίον τῆς Κούβας ἀποκλεισμοῦ (ἐμπάργκο) ἐκ μέρους τῶν Η.Π.Α. Ὁ Κουβανὸς Πρόεδρος εἰς τὰς ὁμιλίαις του προέβη εἰς ὑπαινιγμούς περὶ τῆς δυνατότητος τῆς συνυπάρξεως τῆς Θρησκείας καὶ τῆς Ἐκκλησίας μετὰ τῆς μαρξιστικῆς πολιτικῆς του.

—Τὸ γεγονός ὅτι τὸ ἔτος 2000 θὰ ἐορτασθῇ ἐν Ρώμῃ ὡς ἰωβηλαῖον ἔτος ὀδηγεῖ εἰς ἐμπορικὴν ἔκρηξιν. Ὡς ἀνεκοίνωσε τὸ ἰταλικὸν Ὑπουργεῖον Ἐμπορίου, ἡδὴ ἔχει ἐγκριθῆ ἡ κατασκευὴ 40 εἰδῶν βιομηχανικῶν προϊόντων, τὰ ὁποῖα ἐν ἰταλικῇ, ἀγγλικῇ ἢ γαλλικῇ γλώσσῃ θὰ ἀναγράφουν τὴν ἐνδειξιν «Ἰωβηλαῖον».

Ε. Δ. Θ.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Ἐν Οἰκουμενικῷ Συμποσίῳ ὁ ἐν Βιέννῃ «ἀρμένιος - ἀποστολικὸς» Ἀρχιεπίσκοπος Mestob Krikorian θεωρεῖ δυνατὴν τὴν ἱκανοποιητικὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ ζητήματος τοῦ Πρωτείου τοῦ Πάπα. Τὸ ζήτημα αὐτό, —λέγει— πρέπει νὰ ἀντιμετωπισθῇ ἐν ἀδελφικῇ ἀτμοσφαιρᾷ μετὰ τόλμης ἀναλόγου πρὸς τὴν ἐπιδειχθεῖσαν κατὰ τὸ ἱστορικὸν ἀνοιγμα πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν χριστολογικῶν προβλημάτων, τὸ ὁποῖον οὐδεὶς παλαιότερον ἐθεώρει ὡς δυνατόν. Τὸ ἀνοιγμα αὐτὸ (εἰς τὰς συζητήσεις μετὰξὺ Ρωμαιοκαθολικῶν καὶ Προχαλκηδονείων) εἶναι ἐν «θαύμα». «Παρόμοιον θαῦμα —ἐτόνισεν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Krikorian— θὰ ἦτο δυνατόν νὰ συμβῇ κατὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ προβλήματος τοῦ «λειτουργήματος τοῦ Πέτρου», ἐὰν ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν τὰ ἐξῆς 4 σημεία: 1) Οὐδεὶς (κατὰ τὸν Ἀρμένιον Ἀρχιεπίσκοπον) εἶναι δυνατόν νὰ ἀγνοῇ τὴν ἀνωτέραν ἱεραρχικῶς (hervorragende) θέσιν τοῦ Ἐπισκόπου τῆς Ρώμης ὡς διαδόχου τοῦ Ἀπ. Πέτρου. 2) Κατὰ τὴν πρώτην χιλιετίαν τὸ πρωτεῖον τοῦ ἐπισκόπου τῆς Ρώμης δὲν εἶχε διοικητικὸν ἢ ἐξουσιαστικὸν χαρακτήρα. 3) Ὁ Πάπας ἐν τῇ μελλοντικῇ ἡνωμένῃ Ἐκκλησίᾳ θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι «primus inter pares» μετὰ τὸ δικαίωμα νὰ συγκαλῆ συνόδους καὶ νὰ προεδρεύῃ αὐτῶν, ἀλλ' ἄνευ δικαιώματος ἀσκήσεως veto ἐναντίον τῆς ψήφου τῆς πλειονοψηφίας. 4) Τὸ πρωτεῖον τοῦ ἐπισκόπου τῆς Ρώμης πρέπει νὰ κατανοῆται ὡς πρωτεῖον ἀγάπης (Katholische Nachrichten Agentur, 6 Ἰαν. 1998, σ. 19).

Ε. Δ. Θ.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Δημητρίου Δουδούμη, Πληρεξουσίου Υπουργού, **Η ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ ΣΤΗΝ ΑΠΩ ΑΝΑΤΟΛΗ ΚΑΙ ΤΗΝ Ν. ΑΣΙΑ**, Τόκιο 1991, σσ. 77.

Προσφάτως είχα την ευκαιρία να αναγνώσω τὸ λίαν ἐνδιαφέρον καὶ ἀκρῶς κατατοπιστικὸν πόνημα τοῦ σημερινοῦ Πρέσβευος τῆς χώρας μας εἰς τὴν Πρεσβεία τῆς Κούβας κ. Δουδούμη μετ' ἴτλον: «Ἡ Ὁρθοδοξία στὴν Ἄπω Ἀνατολή καὶ τὴν Ν. Ἀσία», καρπὸν ἐνδελεχοῦς ἐρεῦνης πολλῶν ἐτῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς εἰς τὸ Τόκιο ὑπηρεσίας του.

Εἰς τὴν συγγραφὴν τῆς μελέτης του παρεκινήθη ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι ἡ χώρα μας εἶναι γνωστὴ σὲ μικρὸ τμῆμα ἐνὸς ἐκάστου τῶν λαῶν τῆς Ἄπω Ἀνατολῆς καὶ Ν. Ἀσίας. Μὲ τὴν μελέτην του διατυπώνει καὶ ἐπωφελεῖς προτάσεις, ὥστε μέσω τῆς Ἐλληνορθοδόξου Ἐκκλησίας ἡ χώρα μας νὰ ἐπιτύχει ἐντονωτέραν διείσδυση εἰς τὶς χώρες τῆς περιοχῆς.

Ὁ σ. ἐρευνᾷ διεξοδικῶς τὴν ἐμφάνιση καὶ ἐξέλιξη τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς τὴν Ἰαπωνία, ὅπου πρωτοεμφανίσθη τὸ 1861 μετ' ὁν ρώσσο Ἀρχιμανδρίτη Ν. Κασάκιν. Δυστυχῶς μετὰ τὸ 1946 ὁ ἀριθμὸς τῶν Ὁρθοδόξων μειοῦται συνεχῶς λόγω διαφοριῶν οἱ ὁποῖες ἐνέσκηψαν εἰς τὸν χρόνον τῆς Ἐκκλησίας μας ἐκεῖ. Γενικῶς ἡ Ὁρθοδοξία εἰς τὴν Ἰαπωνία τελεῖ ὑπὸ ρωσικῆ ἐπίδραση. Τόσο οἱ ὀλίγοι Ἕλληνες τοῦ Τόκιο, ὅσο καὶ τὸ προσωπικὸν τῆς ἐκεῖ ἑλληνικῆς πρεσβείας εἶναι ἀποκομμένοι ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Ὁρθόδοξο Ἐκκλησία λόγω τοῦ ὅτι οἱ Θ. Λειτουργίαι τελοῦνται εἰς ἰαπωνικὴ ἢ ρωσικὴ γλῶσσα βάσει τοῦ Π. Ἡμερολογίου.

Ἐν συνεχείᾳ ὁ σ. ἐξετάζει τὰ τῆς ἐμφανίσεως τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς τὴν Ἰνδία ἀπὸ τοὺς Σιναῖτες μοναχοὺς τῆς Ἀγ. Αἰκατερίνης περὶ τὰ τέλη τοῦ 19ου αἰῶνος. Προτείνει μάλιστα τὴν ἀνάγκη οικονομικῆς ἐνίσχυσεως τοῦ ἐκεῖ Ἱεραποστολικοῦ Κέντρου τοῦ ARAMBAGH, ὥστε νὰ ἐξασφαλισθῆ ἡ συνέχεια τῆς ἑλληνικῆς ἐπιρροῆς εἰς τοὺς νέους Ἰνδοὺς κληρικοὺς καὶ κατηχητάς, ἀλλὰ καὶ ἡ προσέλκυση εἰς τὴν Ἐλληνορθόδοξο Ἐκκλησία τῶν Ἰνδιῶν περισσοτέρων μελῶν.

Τὴν τελευταία δεκαετία ἔχει σημειωθῆ καὶ ἀνάπτυξη τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ εἰς τὴν Ἰνδονησία ἐξ αἰτίας τῶν δραστηριοτήτων Ἰνδονησίου Ἱερομονάχου, τοῦ π. Δανιήλ. Τὸ πλήρωμα τῆς ἐκεῖ Ἐκ-

κλησίας μας ἀνέρχεται εἰς περίπου 125 ἄτομα ἐκ τῶν ὁποίων οἱ 25 εἶναι Ἕλληνες, οἱ ὁποῖοι διαμένουν εἰς Τζακάρτα. Οἱ προοπτικῆς ἐξαπλώσεως τῆς Ἐλληνορθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὴν περιοχή εἶναι εὐοίωνες. Οἰκονομικὴ ἐνίσχυση ἀπαιτεῖται εἰς τὴν Ἱεραποστολή ἢ ὁποῖα τελεῖται σήμερον εἰς τρία χωρῖα πέριξ τοῦ Σόλο, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖα κρίνεται ἡ μετάβαση πεπειραμένου ἑλληνοῦ ἱεραποστόλου διὰ τὴν ἠθικὴ καὶ ὑλικὴν ἐνίσχυση τοῦ ἔργου τοῦ π. Δανιήλ.

Σημαντικὰ στοιχεῖα παραθέτει ὁ σ. καὶ γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς τὴν Κίνα. Εἰς τὴν ἀχανῆ αὐτὴν χώρα ἡ Ὁρθοδοξία ἄρχισε ἐμφανιζομένη εἰς τὴν Μαντζουρία ἀπὸ Ρώσσοις κατὰ τὰ μέσα τοῦ 19ου αἰῶνος.

Δυστυχῶς τὸ ἐκεῖ ἐπικρατοῦν πολιτικὸ καθεστῶς καὶ οἱ ὀλιγάριθμοι διαβιοῦντες Ἕλληνες δίδουν περιορισμένους δυνατότητες ἀναπτύξεως τῆς Ἐλληνορθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὴν Κίνα σήμερον. *Ἀπαιτεῖται ὡς ἐκ τούτου ἴδρυση ἱεραποστολῆς καὶ δημιουργία παρεκκλησιῶν, ὅπως ἐπίσης ἐνίσχυση τοῦ Ὁρθοδόξου Πατριωτικοῦ Συλλόγου Χαρμπίν μετ' ἀποστολὴν ἑλληνορθοδόξων ἱερέων.* Θὰ πρέπει ἐπίσης νὰ ζητηθῆ ἡ ἀπόδοση εἰς τὴν Ὁρθοδοξία τοῦ εἰς τὴν Σανγκάη ὑπάρχοντος Ναοῦ καὶ ἡ δημιουργία εἰς τὴν πόλιν αὐτὴ ἀντιστοίχου Συλλόγου μετ' αὐτόν, ὁ ὁποῖος λειτουργεῖ εἰς τὸ Χαρμπίν.

Ἡ πλέον σημαντικὴ Ὁρθόδοξος παρουσία σημειοῦται εἰς τὴν Κορέα, ὅπου ἀπὸ τὸ 1986 τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἴδρυσε ἱεραποστολὴν ὑπὸ ἐπωνυμία: Ὁρθόδοξος Ἱεραποστολικὸς Ὁργανισμὸς Ἄπω Ἀνατολῆς, μετ' ἔδραν τὴν Σεούλ. Μάλιστα τὸ 1990 ἐωρτάσθησαν εἰς τὴν Σεούλ τὰ ἐνενηντα ἔτη ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως τῆς Ὁρθοδοξίας στὴν Κορέα. Εἰς τὴν πανηγυρικὴ Θ. λειτουργία παρέστη καὶ ὁ τότε ἑλληνας Πρωθυπουργὸς κ. Κ. Μητσotάκης. Εἶναι ἐλπιδοφόρο, ὅτι ἡ Ἐλληνορθόδοξος Ἐκκλησία εἰς τὴν Κορέα ἀναπτύσσεται κανονικῶς. Πρὸς τοῦτο βοηθεῖ τὸ ἐκεῖ ἐπικρατοῦν φιλελεύθερο πολιτικὸ καθεστῶς, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐντονη δραστηριότητα τῶν ὑπευθύνων του ἐκεῖ λειτουργούντος ἱεραποστολικοῦ Κέντρου. Μάλιστα ἡ προσφάτως ἰδρυθείσα Ἑλληνικὴ πρεσβεία εἰς τὴν Σεούλ συνεργαζομένη στενὰ μετ' ὁ ἱεραποστολικὸν κέντρον παράγει θετικὰ ἀποτελέσματα, δεδομένου, ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς χώρας τρέφουν φιλικὰ αἰσθήματα διὰ τὴν χώραν μας.

Ἡ Ὁρθοδοξία ἐμφανίζεται ἐπίσης εἰς τὴν Σιγκαπούρη, ὅπου περὶ τὰ 160 ἄτομα ἑλληνικῆς ἢ ἀρμενικῆς καταγωγῆς. Ἀπαιτεῖται ὅμως ἡ ὀργάνωση Κοινότητος καὶ ἡ συχνότερη μετάβαση ἑλλήνων ἱερέως εἰς τὸν ναὸ τοῦ Ἁγ. Γρηγορίου τοῦ Φωτιστοῦ γιὰ προσέλευση καὶ ἐντοπίων εἰς τὴν Ὁρθοδοξία.

Εἰς τὴν Ταϊλάνδη ὑπάρχουν ὀλιγάριθμοι Ἕλληνες ὄχι ὅμως ναὸς καὶ ἱερεῦς. Ἀπαιτεῖται πρὸς τοῦτο προγραμματισμένες ἐνέργειες καθ' ὅσον οἱ προοπτικὲς ἐξαπλώσεως τῆς Ὁρθοδοξίας θεωροῦνται ἐνθαρρυντικῆς.

Εἰς τὶς Φιλιππίνες ἡ Ὁρθοδοξία διάγει τὰ πρῶτα τῆς βήματα, παρατηροῦνται μεγάλες δυσχέρειες, ἀλλὰ σημειοῦνται καὶ ἐνδείξεις, ὅτι ὑφίστανται ἐνθαρρυντικῆς προοπτικῆς. Ἦδη λειτουργεῖ τὸ ἱεραποστολικὸ Κέντρο Θεοτόκος.

Ἡ ἀλλαγὴ τοῦ πολιτικοῦ καθεστώτος εἰς Χόνγκ-Κόνγκ μετέβαλε τὶς προοπτικῆς ἀναπτύξεως τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς τὴν πόλη, δεδομένου, ὅτι οἱ ὀρθόδοξοι περιορίζονται εἰς τοὺς ἐκεῖ ἐργαζομένους ὑπαλλήλους ξένων ἐταιρειῶν.

Διὰ τὶς ὑπόλοιπες χώρες τῆς Ἄνω Ἀνατολῆς οὐδεμία ἀξιόπιστος πηγὴ διαθέτει στοιχεῖα πρὸς ἔρευνα. Ἐπομένως θὰ πρέπει νὰ σχεδιασθεῖ μελλοντικὴ ἱεραποστολὴ διὰ τὴν διερευνησὴ τῆς ἐκεῖ ἐπικρατοῦσης καταστάσεως, ὥστε νὰ ἐξετασθεῖ κάθε προσφερομένη δυνατότητα.

Ἡ παρουσιαζόμενη ἔρευνα πιστεύουμε, ὅτι ἔχει ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον διὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς ἱεραποστολῆς τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς τὴν Ἄνω Ἀνατολὴ παρέχουσα τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα εἶναι μᾶλλον ἄγνωστα, εἰς τὰ ὁποῖα ὅμως θὰ πρέπει νὰ λάβει ὑπόψη τῆς ἡ Ἐκκλησία διὰ νὰ ὀργανώσει τὴν κατὰ τὸ δυνατόν ἐντονώτερη παρουσία τῆς εἰς τὸν χώρο, ὁ ὁποῖος εἶναι δεκτικὸς προσελκυσσεως νέων πιστῶν. Ἡ συμβολὴ λοιπὸν τοῦ σ. εἶναι πολὺτιμη. Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο ἡ ἔρευνα νὰ συμπληρωθεῖ καὶ μὲ τὰ νεώτερα στοιχεῖα. Ὁ δρόμος εἶναι ἤδη ἀνοικτός. Κάποιο στέλεχος τῆς Ὁρθοδόξου Ἀποστολῆς θὰ πρέπει νὰ λάβει τὴν σχετικὴ πρωτοβουλία. Ἡ συμβολὴ θὰ εἶναι σημαντικὴ πρὸς τὴν Ὁρθοδοξία. Θὰ ἀναμενοῦμε!

Θ. Ι. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ
Καθηγητῆς Δημοσίου Δικαίου
τοῦ Πανεπιστημίου Πειραιῶς.

Βασίλη Ν. Καμβύση, **ΙΠΠΟΣ ΧΛΩΡΟΣ**
(ποίησις), Ἐκδόσεις «Συντροφιά», Ἀθήνα
1997, σελ. 32.

Εἶναι γνωστὸς ὁ ποιητῆς Νίκος Β. Καμβύσης, μὲ 13 ὥραϊα ποιητικὰ βιβλία σὸ ἐνεργη-

τικὸ του, ποὺ ἐφέτος μᾶς ἔδωκε τὴν κατανυκτικὴ «Μυστικὴ διάβαση»:

*...Κύριε, βοήθησέ με νὰ ζῶ στὸν κόσμο,
χωρὶς νὰ μὲ γνωρίζει κανένας!*

*Νὰ εἶμαι ζωντανός, μόνο κοντὰ Σου,
— γιὰ τὸν κόσμο νὰ ἔχω πεθάνει ἀπὸ καιρό!*

(σελ. 9)

...Λοιπόν,

*εὐτυχισμένος ποὺ βλέπει μὲ τ' ἄλλα μάτια,
ποὺ ἀκούει τὴ μουσικὴ τῶν ἀστρῶν,
ποὺ ὀραματίζεται τὴν ἔσχατη μέρα!*

(σελ. 30).

Εἶναι, ὅμως, λιγότερο γνωστὸς ὁ γιὸς του, ὁ ποιητῆς Βασίλης Ν. Καμβύσης, ποὺ μᾶς ἔδωσε πρόσφατα τὸ δεύτερο ποιητικὸ βιβλίο του, ποὺ ἀναγράφεται στὴν ἀρχὴ αὐτοῦ τοῦ σημειώματος. Τὸ προηγούμενο βιβλίο του ἦταν ὁ «Εἰκοστὸς ὄροφος» (Ἀθήνα 1995). Ὁ «Ἴππος χλωρὸς» μᾶς θυμίζει τὴν Ἀποκάλυψη, τοὺς, ἔσχατους καιροὺς, τὸ θάνατο. Ἐχει μὲ ὠριμότητα πνευματικὴ ὁ νέος ποιητῆς, ποὺ μπορεῖ νὰ βλέπει κατὰματα τὸ θάνατο καὶ ν' ἀνοίγει διάλογο μὲ ἄνεση— εἴτε μὲ τὸ Ἐνθάδε εἴτε μὲ τὸ Ἐπέκεινα. Ἐχει ὁ λόγος του μὲ εὐστοχία, παρὰ τὴν ἐπιγραμματικὴ του λιτότητα ἴσως, χάρις σ' αὐτὴ.

Ἐχει καὶ μὲ εἰρωνεία, ποὺ ἐνίοτε γίνεται σαρκασμὸς (ἢ καὶ αὐτοσαρκασμὸς), βάζοντας ἕνα νυστέρι σὲ κακοφορμισμένες πληγές:

*Χθὲς ἀκόμα,
μιλούσαμε δυνατὰ,
σὲ πλατεῖες, θέατρα κ' ἵπποδρόμους,
ἐν παρρησίᾳ ὁμολογοῦντες.
Σήμερα ψιθυρίζουμε
βάζοντας τὶς χουφτεὶς γύρω ἀπ' τὸ στόμα,
μήπως συλληφθοῦμε συναμοτοῦντες
ἀπὸ τοὺς γείτονες ποὺ ἀποφεύγουμε.*

(σελ. 13).

Μερικοὶ στίχοι του ἔχουν ἕνα βαθύτατο νόημα μέσα σὲ λίγες λέξεις ποὺ θυμίζουν τὶς «Σφραγίδες» τῶν χριστιανῶν ποιητῶν (Ἀθήνα 1970), οἱ ὁποῖες ἐγνώρισαν ἐπανειλημμένες ἐκδόσεις:

*Ἐπρεπε νὰ περάσουν τόσα χρόνια
γιὰ νὰ καταλάβω πὼς ἐκείνο
τὸ Α καὶ τὸ Ω τοῦ Ἱεροῦ
εἶναι ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος
στὴ λέξη ΑΓΑΠΩ.*

(σελ. 28)

Ὁ νέος ποιητῆς, ποὺ μᾶς ὑπόσχεται πολλὰ μὲ τὰ δύο μικρὰ βιβλία του, μᾶς περνάει ἀπὸ τὸν ἄγιο Κοσμά τὸν Αἰτωλὸ γιὰ νὰ μᾶς δείξει τὸν «Χλωρὸν Ἴππο» τῆς Ἀποκαλύψεως:

*Τώρα λοιπόν, πού φθάσανε καλπάζοντας
«τὰ μπάλαια και τ' ἄλαια», μαιόντας
μὲ Δούρεια πράσιν' ἄλογα
τὰ σύγχρονα ἐξώφυλλα
τῶν τραγικῶν μας ἐλεγείων'
τώρα ἔρχου ταχύ, Ἐσύ,
ὁ καταλύων τὰ σύνορα
στὸν πάταγο τῆς Δευτέρας Παρουσίας.*

(σελ. 31).

Νὰ 'ναι καλοτάξιδο τὸ γερὸ ποιητικὸ σκαρὶ σου, φίλε ποιητῆ, μὲ τὴν ὁδύνη «τῆς γνώσης τοῦ πεπερασμένου, μπρὸς στὴν ἐπίγνωση τοῦ ἀχωρήτου»!

Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ

Ἐπισκόπου Ἀχελώου Εὐθυμίου, **ΧΙΤΩΝΕΣ ΚΑΙ ΙΜΑΤΙΑ - Θεολογικὴ θεώρηση τοῦ ἐνδύματος**, ἐκδ. «Τῆνος», Ἀθήνα 1998, σσ. 248.

Μὲ ρυθμὸ πού ἐντυπωσιάζει, συνεχίζεται ἡ ἔκδοση μελετῶν τοῦ θεοφ. ἐπισκόπου Ἀχελώου κ. Εὐθυμίου, ὁ ὁποῖος συμπληρώνει ἐφέτος τριάντα χρόνια ἐπισκοπικῆς διακονίας. Πολὺ πρόσφατα κυκλοφορήθηκε τὸ 7ο βιβλίο τῆς Πέμπτης Σειρᾶς, πού ἔχει τὸ γενικὸ τίτλο «Μελέτες χριστιανικῆς ἀνθρωπολογίας καὶ κοσμολογίας» καὶ περιλαμβάνει τὰ ἐξῆς ἔργα: Ἐνθρῶπος καὶ φυσικὸ περιβάλλον (2) — Ἐνθρῶπος, ἄρσεν καὶ θῆλυ — «Κατὰ πάντα καὶ διὰ πάντα», οἰκολογικὴ θεώρηση τῆς θ. Λειτουργίας — Χριστιανικὴ Ἀποκάλυψη καὶ σύγχρονα ἐπιστημονικὰ δεδομένα — «Μέγα ἄνθρωπος», ἡ καταξίωση τοῦ ἀνθρώπου.

Στὸ νέο του ἔργο, πού εὐγνωμόνως ἀφιερώνει στὴν ἱερὴ μνήμη τῆς μητέρας του (1906-1996), ἡ ὁποία «σ' ὄλη τῆς τῆ ζωῆ ἔποιε χιτῶνες καὶ ἱμάτια» (Πράξ. θ' 39) γιὰ τὰ παιδιὰ τοῦ Θεοῦ», ὁ δόκιμος συγγραφέας ἀσχολεῖται μὲ τὸ ἔνδυμα καὶ τὴ λειτουργία του — τὸ σῶμα, τὴ ζωὴ καὶ τὴ συμπεριφορὰ του. Ἐπισημαίνει ἤδη στὸν Πρόλογο ὅτι τὸ ἔνδυμα «οὔτε ἠθικὰ εἶναι ἀδιάφορο, ἀλλ' οὔτε καὶ ἡ σημασία του περιορίζεται στὴν καλυπτικὴ του μόνο λειτουργία, στὴν ἠθικὴ δηλαδὴ διάστασή του», ἀφοῦ κυρίως εἶναι μεταφυσικὸ, θεολογικὸ καὶ ἀνθρωπολογικὸ. Κάτω ἀπὸ τὸ πρίσμα αὐτῆς τῆς διαπίστωσης διερευνᾷ τίς θεολογικὲς καὶ ἀνθρωπολογικὲς διαστάσεις ὄχι μόνο τοῦ ἐνδύματος ἀλλὰ καὶ τῆς γυμνότητος.

Γιὰ νὰ κατανοῆσει ὁ ἀναγνώστης ἀπὸ τὰ Περιεχόμενα τὸ ἔργο, μνημονεύουμε ὅτι μετὰ τὴν κατατοπιστικὴ Εἰσαγωγή (σσ. 13-43), στὴν ὁποία γίνεται ἱστορικὴ, κοινωνιολογικὴ, ψυχολογικὴ, σημειολογικὴ καὶ αἰσθητικὴ θεώρηση τοῦ ἐνδύματος καὶ τοῦ «γυμνοῦ», ἐξετάζεται στὸ Α' Μέρος καὶ

σὲ τρία κεφάλαια (σσ. 45-99), ἀγιογραφικὰ καὶ πατερικὰ τὸ ἔνδυμα τοῦ Θεοῦ, τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου («φῶς»), ἡ γύμνωση τοῦ ἀνθρώπου, τὸ ἔνδυμα τοῦ μεταπτωτικοῦ ἀνθρώπου («δερμάτινοι χιτῶνες»). Στὸ Β' Μέρος (σσ. 101-134) ἀναπτύσσονται οἱ προϋποθέσεις καὶ ἡ ἐν Χριστῷ ἔνδυση τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου, ἐνῶ στὸ Γ' Μέρος, μὲ τίτλο Τὸ ἔνδυμα καὶ ἡ γυμνότης στὴν ζωὴ καὶ τὴ συμπεριφορὰ τοῦ ἀνθρώπου (σὲ 4 κεφάλαια, σσ. 137-244), ἐξετάζονται οἱ προϋποθέσεις καὶ ἀρχὲς τῆς χριστιανικῆς ἐνδυματικῆς συμπεριφορᾶς, γίνεται χριστιανικὴ ἐνδυματολογικὴ κριτικὴ, ἀκολουθεῖ ἡ χριστιανικὴ θεώρηση τῆς γυμνότητος καὶ ἡ ποιμαντικὴ ἐνδυματολογία. Ὑποσημειώσεις σὲ κάθε Μέρος καὶ Βιβλιογραφία συμπληρώνουν τὸ ὅλο ἔργο, ἐνῶ ἀσπρόμαυρες φωτογραφίες ἢ εἰκόνες πού παρεβάλλονται, μὲ τίς εὐστοχεῖς ἐπεξηγήσεις τους (λεζάντες) βοηθοῦν στὴν ἐμβάθυνση τοῦ κειμένου. Τὸ ἐξώφυλλο ἐπιτυχημένο, μὲ τὴ συμβολικὴ παράσταση τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Χριστοῦ, ἀπὸ χειρόγραφο τοῦ Ἱ. Κατακουζηνοῦ. Κάποια τυπογραφικὰ ἀβλεπτήματα δὲν μειώνουν τὸ ὄραιο αὐτὸ ἔργο.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΛΕΚΚΟΣ

Ἱερᾶς Μονῆς Τιμίου Προδρόμου Καρέα: **Βαρσανουφίου καὶ Ἰωάννου, ΚΕΙΜΕΝΑ ΔΙΑΚΡΙΤΙΚΑ ΚΑΙ ΗΣΥΧΑΣΤΙΚΑ (ἑρωταποκρίσεις)**. Ἐκδ. «Ἐτοιμασία». Τόμος Α' (α'-σιη'), 1996, σσ. 464.

Οἱ ἀγαπῶντες τὰ φιλοκαλικά κείμενα ἔχουν κάθε λόγο νὰ αἰσθάνονται πνευματικὴ ἀγαλλίαση, διαπιστώνοντας ὅτι οἱ παλαιῆς «ψυχοφελεῖς» βίβλοι δὲν εἶναι πλέον δυσεύρετοι, οἱ δὲ ἀγιασμένες ὑποθήκες τῶν Γερόντων ἔπαυσαν νὰ εἶναι ἀπροσπέλαστες στὸ σημερινὸ ἀναγνώστη. Ὁ λόγος εἶναι ὅτι πολλὰ ἀπ' αὐτὰ τὰ κείμενα προσφέρονται μὲ ἀπόδοση στὴ νεοελληνικὴ, σχολιασμένα, ἔτσι πού νὰ γίνονται εὐκόλα κατανοητά.

Στὸν τομέα αὐτὸ διακονεῖ μὲ ἐπιτυχία καὶ ἡ Ἱερὰ Μονὴ Τιμίου Προδρόμου Καρέα. Μὲ τὴν ἐπιμέλεια τοῦ Γεροντός τῆς ἀρχιμ. Ἀντωνίου Ρωμαίου καὶ τῶν ἀδελφῶν τῆς, τὸ πρωτότυπο κείμενο μὲ τίτλο «*Βίβλος ψυχοφελεστάτη περιέχουσα Ἀποκρίσεις, διαφοροὺς ὑποθέσεις ἀνηκούσας, συγγραφείσα μὲν παρὰ τῶν ὁσίων καὶ θεοφόρων Πατέρων ἡμῶν Βαρσανουφίου καὶ Ἰωάννου, ἐπιμελῶς δὲ διορθωθεῖσα καὶ τῆ τῶν Ὁσίων βιογραφία, καὶ πλατυτάτῳ πίνακι πλουτισθεῖσα παρὰ τοῦ ἐν μοναχοῖς ἐλαχίστου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου*», κυκλοφορεῖ σὲ μιὰ προσεγμένη ἔκδοση πού, κατὰ τὴν ἐκδότρια Μονή, ἀποσκοπεῖ «νὰ συντελέσει

στην ἀναβάθμιση τῆς πνευματικότητας τῶν θρησκευομένων καὶ φιλομαθῶν ἀδελφῶν μας». Τὸ ἔργο ἐκτείνεται σὲ τρεῖς τόμους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἔχω ὑπόψη τὸν Α'.

Στὴν Εἰσαγωγή (σσ. 13-30) γίνεται ἐκτενὴς λόγος γιὰ τὸν Μέγα Βαρσανούφιο καὶ τὸν Ἅγιο Ἰωάννη (βίος καὶ πολιτεία), τὶς Ἀποκρίσεις καὶ τὴ Συλλογὴ τους, τὴ διδασκαλία τῶν Ὁσίων, τὸ ὕφος, τὰ χειρογράφα, τὶς ἐκδόσεις καὶ τὶς μεταφράσεις τους (σλαβική, ρωσική καὶ μερικὴ στὰ γαλλικά). Ἀκολουθεῖ τὸ Προοίμιον (σσ. 31-48) τοῦ ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου, ἀναφερόμενο στοὺς δύο ὁσίους Γέροντες καὶ τὴν ψυχοφελὴ Βίβλο τους καὶ ἔπεται, σὲ ἀντικρουστὲς σελίδες τὸ πρωτότυπο κείμενο μὲ τὴν ἀπόδοση στὴ νεοελληνικὴ τῶν 218 ἐρωτήσεων – ἀποκρίσεων, χωρισμένων σὲ 6 ἐνόητες μὲ τοὺς ἐξῆς τίτλους: Α. Ἀποκρίσεις πρὸς τὸν ἀββὰ Ἰωάννη τῆς Μηρωσάβης (1-54), Β. Ἀποκρίσεις πρὸς τοὺς Γέροντες Ἀβραάμ, Παῦλο καὶ Θεόδωρο (55-68), Γ. Ἀποκρίσεις πρὸς ἡσυχαστὲς πατέρες (69-141), Δ. Ἀποκρίσεις πρὸς δύο ἄρρωστους ἀδελφοὺς τοῦ Κοινοβίου (142-150), Ε. Ἀποκρίσεις πρὸς τὸν ἀββὰ Εὐθύμιο (151-167), ΣΤ. Ἀποκρίσεις πρὸς τὸν ἄρρωστο Γέροντα Ἀνδρέα (168-218). Μὲ τὶς Πηγὲς καὶ Βοηθήματα καὶ τὸν Πίνακα ἀγιογραφικῶν χωρίων ὀλοκληρῶνεται ὁ Α' τόμος.

Παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ Ἀπαντήσεις τῶν ὁσίων Βαρσανουφίου καὶ Ἰωάννου ἀπευθύνονται σὲ μοναχοὺς μὲ ἀφορμὴ συγκεκριμένες αἰτίες, καὶ ὁ σημερινὸς χριστιανὸς μπορεῖ νὰ ἀποκομίσει ὠφέλιμα διδάγματα γιὰ πλῆθος θεμάτων ποὺ τὸν ἀπασχολοῦν, ὅπως (ἐνδεικτικὰ): Θλίψεις καὶ ἀρρώστιες, ἀντιμετώπιση πειρασμῶν, συνέργεια Θεοῦ, ταπείνωση, ὑπομονὴ καὶ μακροθυμία, λογισμοί, ἀγάπη, διάκριση, θυμὸς καὶ ὀργή, πίστη καὶ ἀπιστία, θεία Πρόνοια, προσευχή, ἐγκράτεια, συμμετοχὴ στὰ Μυστήρια, μελέτῃ Ἁγίας Γραφῆς κ.λπ. Ἔτσι χειραγωγεῖται «πρὸς τὴν εὐρύτητα τοῦ ἀληθινὰ ὀρθοδόξου πνεύματος, πρὸς τὴν ἐμπρακτὴ ταπείνωση, τὴ φιλάνθρωπὴ καὶ φιλόθεθὴ διάκριση, στὸ νόημα τοῦ προσωπικοῦ του σταυροῦ, στὰ μυστήρια τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ». Καὶ τοῦτο εἶναι δυνατόν, ὅταν πιστέψουμε αὐτὸ ποὺ περιλαμβάνεται στὴν Ἀπόκριση σδ' (204):

*«Ἐχομε Ἀδελφό, ἐννοῶ τὸν Ἰησοῦ,
Δυνατὸ νὰ μᾶς δυναμώσῃ
Ἰατρὸ νὰ μᾶς θεραπεύσῃ...
Τροφέα νὰ μᾶς τρέφῃ...
Ζῶντα νὰ μᾶς δώσῃ ζωή.
Οἰκτιρῶνα νὰ μᾶς οἰκτιρῆσῃ.
Βασιλιά, γιὰ νὰ μᾶς κάνει βασιλεῖς.
Θεὸ γιὰ νὰ μᾶς κάνει θεοὺς».*

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΛΕΚΚΟΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 37, πργρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ὡς καὶ τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 33 καὶ 34 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου, ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν κενῆς θέσεως τακτικοῦ Ἐφημερίου ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ

Ἁγίου Γεωργίου Καρύκη

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους, ἵνα καταλάβωσιν τὴν Ἐφημερικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 34/1β τοῦ αὐτοῦ ὡς ἄνω Κανονισμοῦ προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 16ῃ Ἰανουαρίου 1998

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

Ἐντολῇ Αὐτοῦ

Ὁ Πρωτοσύγκελλος

† Ὁ Μαραθῶνος ΜΕΛΙΤΩΝ

Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 37, πργρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ὡς καὶ τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 33 καὶ 34 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου, ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν κενῶν θέσεων τακτικοῦ Ἐφημερίου ἐν τοῖς Ἱεροῖς Ναοῖς

1) Κοιμήσεως Θεοτόκου - Ταύρου, 2) Ἁγίου Δημητρίου ὁμωνύμου Δήμου καὶ 3) Ἁγίου Γεωργίου Ἀκαδημίας Πλάτωνος

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους, ἵνα καταλάβωσιν τὰς Ἐφημερικὰς ταύτας θέσεις καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 34/1α τοῦ αὐτοῦ ὡς ἄνω Κανονισμοῦ προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 21ῃ Ἰανουαρίου 1998

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

Ἐντολῇ Αὐτοῦ

Ὁ Πρωτοσύγκελλος

† Ὁ Μαραθῶνος ΜΕΛΙΤΩΝ

Ἱερὰ Μητρόπολις Φθιώτιδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρῶσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

1) Εὐαγγελισμοῦ Θεοτόκου Λαμίας (Μητροπολιτικοῦ), 2) Ἁγίου Δημητρίου Λαμίας, 3) Παναγίας Δεσποίνης Λαμίας, 4) Ἁγίων Θεοδώρων Λαμίας, 5) Ἁγίου Δημητρίου Ἐλατείας, 6) Ἁγίου Δημητρίου Κάτω Τιθορέας, 7) Ἁγίας Τριάδος Στεφανάδος, καὶ 8) Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἐλένης Περιβολίου Δομοκοῦ
καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Λαμία τῆ 16ῃ Ἰανουαρίου 1998

† Ὁ Φθιώτιδος ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Δημητριάδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις: α) τῶν ἀρθρῶν 38, παράγρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τοῦ Ν.Δ. 1398/1973, γ) τοῦ Ν. 673/1977 καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν θέσεων τακτικῶν Διακόνων ἐν τοῖς ἰ. ναοῖς

α) Ἀγ. Κωνσταντίνου Βόλου, β) Ἀναλήψεως Χριστοῦ Βόλου καὶ γ) Ἁγίου Δημητρίου Βόλου

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὰς Διακονικὰς ταῦτας θέσεις καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Βόλῳ τῆ 28ῃ Ἰανουαρίου 1998

† Ὁ Δημητριάδος ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Χαρτοῦμ

Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Χαρτοῦμ ζητεῖ Ἱερέα - Ἐκπαιδευτικὸ γιὰ νὰ ἀποσπασθεῖ στὰ Ἐκπαιδευτήρια τοῦ Χαρτοῦμ Σουδάν καὶ συγχρόνως νὰ διακονεῖ καὶ στὸν Ἱερὸ Μητροπολιτικὸ Ναὸ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου.

Γιὰ περισσότερες πληροφορίες οἱ ἐνδιαφερόμενοι παρακαλοῦνται νὰ ἐπικοινωνήσωσιν μὲ τὰ Γραφεῖα τοῦ Πατριαρχείου στὴν Ἀθήνα: Τηλέφωνο 8842.914 καὶ 8842.915 ἢ μὲ τὸν Σεβ. Μητροπολίτη Χαρτοῦμ κ. Τίτο, Διεύθυνση P.O. Box 47, KHARTOUM - SUDAN, Τηλ. 0024911-772973.

Ἱερὰ Μητρόπολις Ἰωαννουπόλεως καὶ Πρετορίας

Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Ἰωαννουπόλεως καὶ Πρετορίας, προκειμένου νὰ προσλάβει θεολόγο κληρικὸ γιὰ τὴ θέση τοῦ Πρωτοσυγκέλλου, προσκαλεῖ κάθε ἐνδιαφερόμενο νὰ ὑποβάλλει σχετικὴ αἴτηση στὸν Σεβ. Μητροπολίτη Ἰωαννουπόλεως καὶ Πρετορίας κ. Ἰωάννη στὴ Διεύθυνση: 14 Sixth Str. Lower Houghton, 2198, Johannesburg, South Africa, ἢ P.O. Box 1096, Houghton 2041, Johannesburg, South Africa, ἢ νὰ ἐπικοινωνήσῃ στὸ Τηλέφωνο 002711-880.20.57 καὶ Fax 880.25.50.

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ
Τηλ. καὶ Fax 72.18.308

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ΣΕΡΑΦΕΙΜ

† Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

† Ὁ Πατρῶν ΝΙΚΟΛΗΜΟΣ

† Ὁ Γόρτυνος ΘΕΟΦΙΛΟΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Ὁμότ. Καθηγ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ἄρχων Διδάσκαλος τοῦ Εὐαγγελίου τῆς Μ.Χ.Ε.

Τακτικὸν Μέλος τῆς «Εὐρωπαϊκῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῶν Τεχνῶν»

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας
Ἰασιῶν 1, 11521 Ἀθήναι, Τηλ. 7210.734
Προϊστάμενος: Σωκράτης Μαυρογόνατος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εὐαγγέλιον Δ. Θεοδώρου, Ἁγίου Ὄρους καὶ Πολιτισμὸς.

Μητροπ. Πατρῶν Νικοδήμου, Εἰσήγησις Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς περὶ τῆς ἀναγκαίας πληροφορήσεως τοῦ λαοῦ διὰ τὴν Συνθήκην τοῦ Σέγγεν.

Στυλ. Γ. Παπαδόπουλου, Ἐν εἰρήνῃ τελειώθηκε ὁ σοφὰ παραδοσιακὸς καὶ θεολογικὰ λειτουργικὸς ἐπίσκοπος Διονύσιος Ψαριανός, Μητροπολίτης Σερβίων καὶ Κοζάνης.

Σωτηρίου Ι. Μπαλατσούκα, Ἡ ἀγνωμοσύνη «δεινὸν τε καὶ πάνδεινον» γιὰ τὴν εὐγνωμοσύνη.

Ἰωάννη Β. Τσάγκα, Ἡ εἰκόνα τοῦ Θεοῦ στὸ παιδί καὶ στὸν ἐφηβο καὶ ἡ διδακτικὴ πράξις.

Μιχαὴλ Βασ. Γελεσιανού, Ἡ κλωνικὴ ἀναπαράγωγι τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ πλευρᾶς ἠθικῆς.

Παρατηρήσεις καὶ Σχόλια.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Βιβλιοκρισίαι.

Παράρτημα.